

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Katedra za demografiju

Stručna podloga za izradu Strategije prostornog razvoja Republike

Hrvatske:

DEMOGRAFSKI SCENARIJI I MIGRACIJE

Voditelj:

Doc. dr. sc. Ivan Čipin

Suradnici:

Prof. dr. sc. Anđelko Akrap

Jurica Knego, mag.geogr. i mag.ing.geod.et geoinf.

Petra Međimurec, mag.oec.

Kristijan Đurđević

Zagreb, rujan 2014.

Sadržaj

1	Uvod - pregled glavnih demografskih trendova u Republici Hrvatskoj u posljednjih petnaest godina.....	3
2	Osvrt na:	7
2.1	Strategiju prostornog uređenja RH (1997.)	7
2.2	Program prostornog uređenja RH (1999.)	8
2.3	Izješće o stanju u prostoru RH (2013.)	9
3	Starenje stanovništva - društveni izazov za sve prostorne jedinice	10
4	Depopulacija - uzroci i socio-ekonomske posljedice	35
5	Migracije - unutarnja mobilnost i vanjski tokovi	45
6	Demografske strukture: obrazovna, ekonomska i struktura kućanstava	57
7	Projekcije stanovništva Republike Hrvatske po županijama do 2030.....	63
8	Demografske promjene: problem, izazov ili mogućnost za prostorni razvoj?	71
9	Mjere za suočavanje s demografskim trendovima s prostornog aspekta	74
10	Zaključna razmatranja	79
11	Prilozi	85

1 Uvod - pregled glavnih demografskih trendova u Republici Hrvatskoj u posljednjih petnaest godina

Demografija nekog područja i demografske promjene su činitelji koji su se tradicionalno razmatrali kao rezultat, a ne kao uzrok socio-ekonomskih promjena. Možda je tome pridonijela činjenica što su demografski procesi relativno spori i prilično predvidljivi, i za razliku od mnogih drugih činitelja koji djeluju na društveno-ekonomski razvoj nekog područja njihov učinak se najčešće manifestira u dugom roku. Bitno je naglasiti da su demografska kretanja istovremeno preduvjet ali i ograničenje prostornog razvitka, funkcioniranja tržišta rada i policentričnog gospodarskog i društvenog razvoja.

Demografska slika Hrvatske u 21. stoljeću očituje se sa nekoliko karakterističnih procesa: neprekidnom prirodnom depopulacijom odnosno većim brojem umrlih nego živorođenih, starenjem stanovništva te disbalansima u dobnoj strukturi stanovništva, kontinuiranim povećanjem očekivanog trajanja života pri rođenju i pozitivnim saldonom migracija s inozemstvom, koje je ipak od 2009. godine poprimilo negativni predznak.

Kada govorimo o kretanju ukupnog broja stanovnika, tu se situacija donekle komplicira jer brojevi¹ iz posljednja dva popisa stanovništva nisu direktno usporedivi². Naime, Državni zavod za statistiku procjenjuje da je u Republici Hrvatskoj 1.1.2014. živjelo

---

¹ Prema Popisu 2001. u Hrvatskoj je živjelo 4.437.460 stanovnika dok je prema Popisu 2011. živjelo 4.284.889 stanovnika.

² O usporedivosti popisnih podataka na stranicama Državnog zavoda stoji slijedeće: „*Podaci Popisa 2011. nisu neposredno usporedivi s podacima Popisa 2001. ni s podacima prijašnjih popisa jer se statistička definicija ukupnog stanovništva primijenjena u Popisu 2011. razlikuje od onih koje su primijenjene u prijašnjim popisima. U Popisu 2001. prvi se put pri definiranju ukupnog stanovništva primjenjuje koncept "uobičajenog mjesta stanovanja" i uvodi se razdoblje od jedne godine i dulje kao osnovni kriterij za uključivanje ili isključivanje osobe iz ukupnog stanovništva. U Popisu 2011. također se primjenjuje koncept "uobičajenog mjesta stanovanja" i prvi se put uvodi namjera odsutnosti/prisutnosti kao dodatni kriterij za uključivanje ili isključivanje osobe iz ukupnog stanovništva. Iako se podaci obaju popisa, 2001. i 2011., temelje na konceptu "uobičajenog mjesta stanovanja", oni nisu neposredno usporedivi. To je tako najprije zbog namjere odsutnosti/prisutnosti koja se nije prikupljala u Popisu 2001., a potom i stoga što je Popis 2001. u ukupan broj stanovnika uključivao i osobe odsutne godinu i dulje koje su se u mjesto stalnog stanovanja vraćale sezonski i mjesečno (te se osobe u Popisu 2011. ne uključuju u ukupan broj stanovnika).“*

4.246.809 stanovnika, a istovremeno usporediv podatak (izračunat na bazi Popisa 2011.) za 1.1.2002. godine pokazuje procjenu od 4.305.494 stanovnika. Dakle broj stanovnika se smanjio za 58.685 stanovnika odnosno relativno za 1,36% i svakako je manji od istog kada se uspoređuju službeno objavljeni podaci o ukupnom broju stanovnika između Popisa 2011. i 2001. godine³.

Ulaskom u novo tisućljeće dogodio se jedan značajan demografski preokret koji se, gledano iz sadašnje perspektive, čini nepovratnim. Početkom 2002. godine posljednji put su djeca mlađa od 15 godina bila brojnija od starijih osoba (65 godina i stariji) u Hrvatskoj. Već sredinom iste godine taj odnos se promijenio u korist starijih⁴, da bi danas populacija Hrvatske u dobi 65 i više godina bila za 25% veća od mlade populacije (0-14 godina).

Brzinu i tempo starenja kao i produljenje životnog vijeka u Hrvatskoj oslikava i podatak da se od 2001. do 2014. gotovo udvostručio broj „najstarijih starih“ (80 i više godina), i to s 98.802 na 189.923 stanovnika.

Demografske karakteristike Hrvatske prikazane preko temeljnih demografskih pokazatelja (prirodni prirast, neto migracije i ukupna promjena broja stanovnika), a u kontekstu ulaska u Europsku Uniju (EU), pokazuje obilježja koja nisu tipična za većinu zemalja EU.

U EU-28 se u proteklih pet godina (2008.-2012.) prosječno godišnje rađalo oko pola milijuna djece više nego što je stanovnika umiralo, dakle prirodni prirast bio je pozitivan. Od 28 zemalja EU većina je u promatranom razdoblju, njih 18, imalo pozitivan, a 10 zemalja je zabilježilo negativni prosječni prirodni prirast. Najveći apsolutni prirodni prirast zabilježila je Francuska, a daleko najveći apsolutni prirodni pad Njemačka. Drugačije mjereno, najveću stopu prirodnog prirasta ostvarila je Irska, a najmanju (negativnu) Bugarska.

---

³ Eurostat je na svojim web stranicama preuzeo revidirane podatke izračunate na temelju podataka iz Popisa 2011. kao službene.

⁴ Podaci su izračunati na temelju revidiranih procjena broja stanovnika, dok su prijašnje procjene temeljene na podacima Popisa 2001. ukazivale da se navedeni događaj dogodio dvije godine kasnije.

Prosječni pozitivni neto migracijski saldo u EU-28 se kretao oko milijun stanovnika godišnje. 20 zemalja EU zabilježilo je u promatranom razdoblju pozitivni saldo neto migracija, a 8 negativni. Najveći višak useljenika nad iseljenicima imala je Italija, a najveći manjak Litva. Najveću stopu neto migracija nalazimo u Luksemburgu, a najmanju ponovno u Litvi.

Kombinacijom pozitivnog prirodnog prirasta i pozitivnog salda neto migracija populacija zemalja EU-28 rasla je prosječno za 1,5 milijun godišnje, najviše u Ujedinjenom Kraljevstvu (UK), a najmanje u Rumunjskoj gdje je zabilježen pad broja stanovnika. Relativno gledajući, najveći porast ukupnog broja stanovnika imao je Luksemburg, a najveći pad Litva.

Gdje se, uspoređujući osnovne demografske pokazatelje sa ostalim zemljama Europske Unije, nalazi Hrvatska? Naime, jednostavna analiza pokazuje da je Hrvatska uglavnom pri dnu i na negativnoj strani demografskih brojki prikazanih u tablici 1.1. Hrvatska ima negativni prirodni prirast, negativni saldo neto migracija i pad ukupnog broja stanovnika u promatranom razdoblju. Štoviše, spada u grupu od svega pet zemalja u EU koje su u promatranom razdoblju zabilježile i prirodni pad i negativni saldo neto migracija. Sveukupno, može se donijeti zaključak kako demografska kretanja u Hrvatskoj prikazana osnovnim pokazateljima iz osnovne demografske jednadžbe ne prate ona u većini zemalja EU i prosječne europske demografske trendove i da se ne može staviti znak potpune jednakosti između demografske slike Hrvatske i one u većini zemalja EU.

Tablica 1.1. Demografska slika zemalja Europske Unije i Hrvatske, prosjek 2008. - 2012.
(u promilima)

Država	Stopa prirodnog prirasta	Stopa neto migracije	Stopa ukupne promjene broja stanovnika
Luksemburg	4,0	16,8	20,8
Cipar	5,3	11,8	17,1
Belgija	2,1	6,4	8,5
Švedska	2,3	5,6	8,0
UK	3,8	3,5	7,3
Malta	2,3	3,2	5,5
Francuska	4,3	0,8	5,0
Italija	-0,4	5,4	5,0
Slovenija	1,6	3,2	4,8
Irska	10,2	-5,4	4,8
Finska	1,8	2,9	4,7
Danska	1,4	3,1	4,6
Nizozemska	2,8	1,8	4,5
Austrija	0,1	3,9	4,1
Češka	0,7	2,7	3,5
Španjolska	2,1	1,1	3,2
EU-28	1,0	2,0	3,0
Slovačka	1,2	0,8	1,9
Grčka	0,5	1,2	1,7
Poljska	0,6	-0,2	0,5
Portugal	-0,4	0,1	-0,3
Njemačka	-2,2	1,7	-0,5
Estonija	-0,4	-1,0	-1,4
Rumunjska	-2,1	0,0	-2,1
Mađarska	-3,7	1,4	-2,3
Hrvatska	-2,0	-0,3	-2,4
Bugarska	-4,6	-1,4	-5,9
Latvija	-4,1	-5,1	-9,2
Litva	-2,4	-10,3	-12,7

Izvor: Eurostat

2 Osvrt na:

2.1 Strategiju prostornog uređenja RH (1997.)

U okviru Strategije prostornog uređenja cjelina pod nazivom *Stanovništvo – glavne odrednice demografskog razvitka* bavila se suvremenim demografskim promjenama kao posljedicom Domovinskog rata, općim strateškim ciljevima demografskog razvitka, budućim demografskim promjenama te smjernicama, akcijama i mjerama populacijskih kretanja.

U Strategiji se naglašavaju nepovoljna demografskih kretanja, te se dalo dosta pozornosti učincima i posljedicama Domovinskog rata, no u nedostatku „preciznih službenih podataka“ za ozbiljnije demografske analize, dosta toga se i pretpostavljalo. Primjerice, pretpostavilo se da je na prostoru Hrvatske 1997. godine živjelo oko 4.150.000 stanovnika. Dosta se naglašavao i utjecaj ratnih zbivanja na raseljavanje iz pojedinih područja Hrvatske najviše pogođenih ratom, kao i djelovanje rata na promjenu nacionalne strukture stanovništva. U radu je dana procjena broja domaćinstava na oko 1.400.000 a procijenjeno je da je prosječno 2,96 osoba živjelo jednom kućanstvu.

Navodili su se dugoročni i prioritetni ciljevi demografskog razvitka Hrvatske: preokret negativnih demografskih trendova, ravnomjerniji razmještaj stanovništva, demografska revitalizacija demografski najugroženijih područja Hrvatske, osiguranje povratka prognanika, poticanje povratka dijaspe, smanjenje iseljavanja mladih iz Hrvatske, stalno poboljšanje strukturnih i ostalih obilježja stanovništva, poticanje urbanizacije ali istovremeno i usporavanje rasta gradskog stanovništva, te obnavljanje ruralnih naselja.

Strategija je predviđala nepovoljnu demografsku budućnost, no i preokret trendova uz odgovarajuću demografsku politiku. Kratkoročno se očekivao daljnji pad ili stagnacija broja stanovnika, a dugoročno rast (optimistična varijanta). Manje optimističan scenarij predviđao je stagnaciju do 2015., dok su za optimistični scenarij prognozirali oko 4,5 milijuna stanovnika. U radu nije navedeno koja je metoda projekcije stanovništva korištena, niti su dane pretpostavke o budućim kretanjima fertiliteta, mortaliteta i migracija koje su korištene u različitim ishodima projekcija stanovništva.

Uočljivo je da su dane većinom općenite preporuke i smjernice: definiranje područja od strateškog državnog interesa, donošenje i provođenje aktivne populacijske politike (pronatalitetna i migracijska varijanta), te se predlagalo donošenje određenih mjera: zaštita obitelji i materinstva, stimulacija demografski ugroženih područja, različitim mjerama i akcijama potaknuti povratak dijaspore i njihovih potomaka, osigurati obnovu i povratak prognanika, te razraditi program naseljavanja farmerskog i rančerskog tipa.

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske iz 1997. godine reflektirala je demografsko stanje nakon ratnih zbivanja u prvoj polovici 1990tih. Zbog nedostatka službenih podataka o procjeni ukupnog broja stanovnika, dane su procjene koje su, gledajući sa današnje perspektive ipak nešto podcijenile ukupni broj stanovnika. Shodno tome, prognoze o broju stanovnika za 2015. godinu (posebno ona optimistična varijanta) bile su pod utjecajem poslijeratnog ozračja o mogućem pozitivnom utjecaju mjera demografske politike koje su u to vrijeme, u okviru Nacionalnog programa demografskog razvitka, proklamirane.

2.2 Program prostornog uređenja RH (1999.)

U okviru Programa prostornog uređenja jedno vrlo kratko potpoglavlje pod nazivom *Stanovništvo i demografske promjene* opisalo je glavne demografske ciljeve i interese, nastajuće demografske promjene te mjere za demografske promjene.

Navodi se da će država svojim mjerama osigurati da se ostvare demografski ciljevi poput pozitivnog prirodnog prirasta, pozitivnog salda vanjskih migracija, kvalitetnog poboljšanja starosne strukture stanovništva i izvjesnog prostornog preraspmješaja stanovništva.

U Programu se osobito napominje kako je nužno kontrolirati koncentraciju i naseljavanje u velike gradove, te poticati naseljavanje u srednje i male gradove no nije napisano na koji način se to namjeravalo postići.

U ovom Programu opet se analizi demografskih trendova pristupa prilično općenito, te predlažu neke mjere čije je ostvarenje u najboljem slučaju bilo upitno, i to ne samo gledajući iz današnje perspektive nego i vrlo vjerojatno i u vrijeme pisanja istih.

2.3 Izvješće o stanju u prostoru RH (2013.)

U izvješću o stanju u prostoru Republike Hrvatske demografskim trendovima i obilježjima se pristupa sveobuhvatnije nego u prethodnom Programu. Ipak, uspoređuje se broj stanovnika iz Popisa 2011. sa prethodnim popisom stanovništva, koja zbog metodološke neusklađenosti nisu direktno usporediva.

Daju se osnovni brojevi podaci iz Popisa 2011. po županijama. Prikazuje se i prirodni prirast stanovništva Hrvatske i županija kao i kretanje vanjskih migracija. Prikazuje se i dobno-spolna struktura stanovništva iz posljednja dva popisa te neki njeni indikatori. Analiza je pokazala i porast broja kućanstava i smanjenje prosječnog broja osoba u kućanstvu, no opet treba uzeti u obzir usporedivost podataka.

U Izvješću se naglašava da su neravnomjeran razmještaj stanovništva i slab demografski potencijal prepreka ekonomskom prosperitetu. Usporedba promjene broja stanovnika 2001. - 2011. prema gradovima, iako korisna, ne daje nam pravu sliku promjene ukupnog broja stanovnika jer su se popisne metodologije, unatoč tome što su obje koristile koncept mjesta uobičajenog mjesta stanovanja, razlikovale u konačnoj izvedbi.

Navode se i projekcije broja stanovnika Državnog zavoda za statistiku, koji očekuje srednje velik pad broja stanovnika u narednim desetljećima. U zaključku se tvrdi da demografska slika Hrvatske nije u skladu s društveno-gospodarskim razvojnim potrebama.

Zaključno, ovo izvješće se uglavnom oslanja na osnovne popisne i vitalne podatke Državnog zavoda za statistiku, i daje pomalo iskrivljenu sliku stvarnih demografskih promjena koje su se desile u međupopisnom razdoblju. Za točniju usporedbu promjena na razini lokanih jedinica u smislu potpune usporedivosti potreban je pristup mikropodacima iz popisa stanovništva koji trenutno nisu dostupni za potrebe ovakvih analiza.

3 Starenje stanovništva - društveni izazov za sve prostorne jedinice

Starenje stanovništva možemo jednostavno definirati kao rast udjela starijih u ukupnoj populaciji. Postoje brojne mjere demografskog starenja, no demografi najčešće koriste udio starih (65+) u populaciji, indeks starenja, koeficijent dobne ovisnosti starijih, udio mladih (0-14) u populaciji i medijalnu ili prosječnu starost populacije. Starenje je dugoročni demografski proces povezan sa periodima rasta fertiliteta (tzv. *baby boom*) i pada fertiliteta (tzv. *baby bust*) i bez imigracije porast stanovništva ovisi uglavnom o veličini kohorti i kohortni je fenomen. Starenju najviše doprinosi snižavanje fertiliteta, produljenje životnog vijeka ali i emigracija mladih.

Dobna struktura je glavni čimbenik u analizi prirodnog priraštaja i migracijskih kretanja neke prostorne jedinice. Struktura stanovništva prema dobi i veličina kohorti posebno su važni kod regionalnog razvoja i prostorne demografske analize. Poremećena dobna struktura (uslijed djelovanja dugoročno niskog fertiliteta i iseljavanja populacije u reproduktivnoj dobi) razlog je zašto niti eventualni umjereni porast fertiliteta neće zaustaviti daljnji pad broja stanovnika u Hrvatskoj u narednih nekoliko desetljeća.

Demografsko starenje odnosno promjene u dobnoj strukturi stanovništva, koje se očituju kroz smanjenje broja mladih i rast broja starijih u populaciji, izazivaju zabrinutost, kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj i lokalnoj razini. Te su brige prije svega izazvane prognozama o rastu ekonomskih i socijalnih troškova koje će demografsko starenje potaknuti u desetljećima pred nama, ali i održivom funkcioniranju mnogih manjih sredina koje će starenjem biti najviše pogođene.

Dobna struktura stanovništva hrvatskog prostora će se dramatično promijeniti, a demografsko starenje je gotovo nepovratan proces u sljedećih nekoliko desetljeća. Demografsko starenje je već danas, a još više će biti u budućnosti izazov i problem s kojima će se Hrvatska morati znati suočiti i prilagoditi. Hrvatsko stanovništvo trenutno se nalazi među petnaest najstarijih svjetskih populacija, a udio starijih u ukupnoj populaciji kontinuirano raste. Posebno brzo raste udio najstarijih starih (starih 80 i više godina).

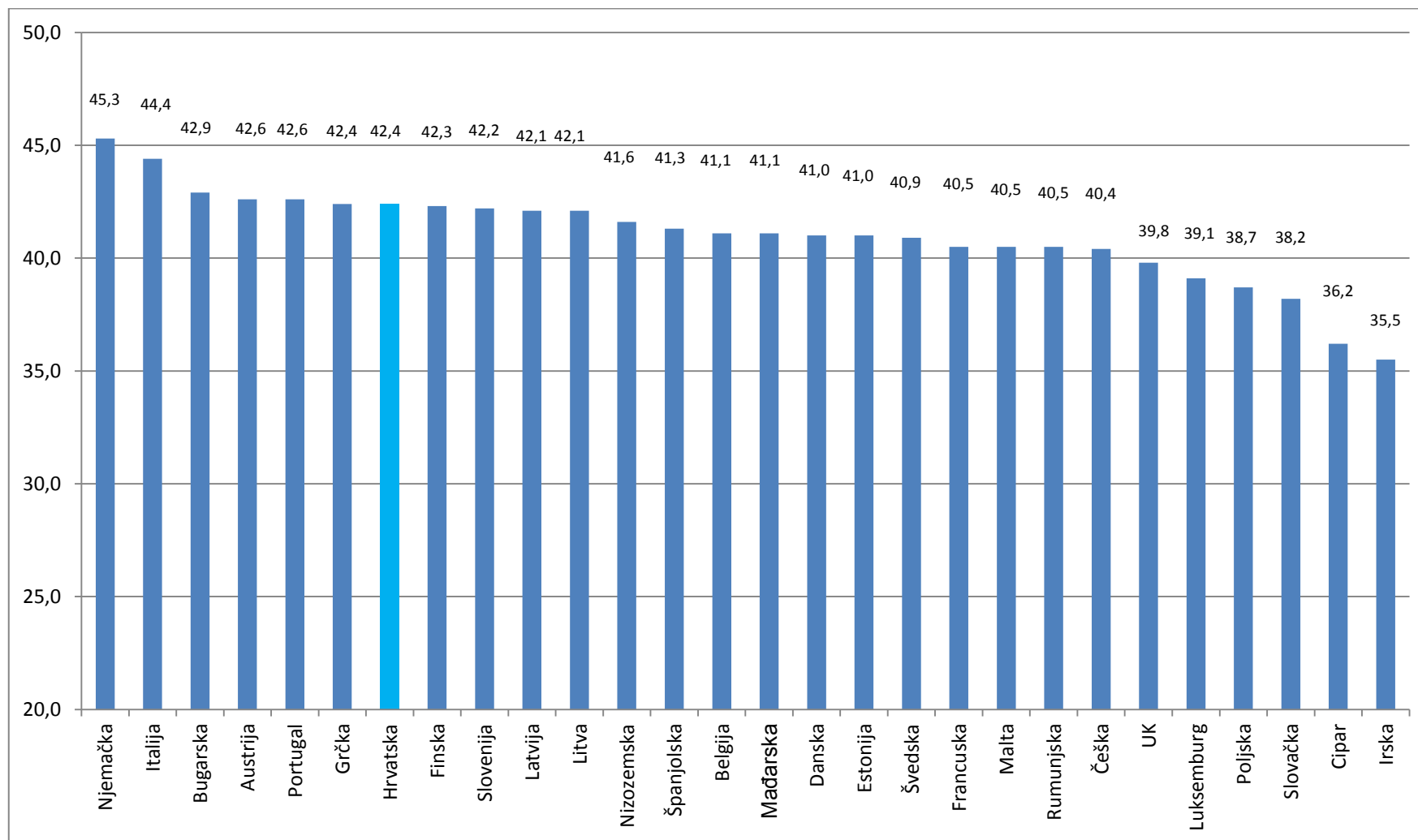
Demografsko starenje je neizbježna sudbina većine razvijenih društava, a Hrvatska u tome nije iznimka. Ono je posljedica demografske tranzicije uzrokovane značajnim

smanjenjem mortaliteta. Dozu zabrinutosti može donijeti činjenica kako brzina starenja i tekuća dobna struktura stavljaju Hrvatsku u nepovoljniji položaj od većine zemalja. Premda se životni vijek u Hrvatskoj ne produljuje ništa brže od europskog prosjeka, nužno je napomenuti kako je demografsko starenje izazvano ne samo povećanjem očekivanog trajanja života, već je u velikoj mjeri rezultat smanjenog broja rađanja u posljednjih nekoliko desetljeća. Riječ je o tzv. *starenju odozdo*, koje u najrazvijenijim zemljama sve više uzmiče pred tzv. *starenjem odozgo* odnosno snižavanjem stope mortaliteta, posebice u starijoj dobi. U Hrvatskoj je dodatni problem što je uz demografsko starenje na djelu i depopulacija, odnosno pad broja stanovnika. Preokrenuti dvadesetogodišnji trend depopulacije, potez je koji bi zasigurno usporio proces demografskog starenja, a nastavak depopulacije samo će ga dodatno ubrzati.

Demografsko starenje, samo po sebi, nije problem. Naprotiv, riječ je o jednom od najvećih dostignuća čovječanstva u posljednjem stoljeću koje se manifestiralo kroz značajno povećanje očekivanog trajanja života pri rođenju, nakon dugog razdoblja relativno niskog i slabo rastućeg očekivanog trajanja života. Ono što bi mogao biti problem su ekonomski i socijalni troškovi povezani uz demografsko starenje. Ukoliko se javne politike ne prilagode novom demografskom režimu (sve većem udjelu starijih u populaciji), demografsko starenje bi uistinu moglo postati jedan od najvećih socijalno-financijskih problema nositeljima političke vlasti. No, takav pesimistički scenarij je ostvariv jedino u slučaju nepoduzimanja određenih poteza u toj sferi i bez temeljite pripreme za novonastale uvjete.

Produljenje očekivanog trajanja života pri rođenju u Hrvatskoj i drugim razvijenim zemljama za više od 30 godina jedno je od najvećih ekonomskih, zdravstvenih i socijalnih dostignuća u 20. stoljeću i prvom desetljeću 21. stoljeća. U posljednjem desetljeću očekivano trajanje života pri rođenju u Hrvatskoj se povećavalo prosječno za 2 do 4 mjeseca godišnje, dok se očekivano trajanje života za osobe u dobi od 65 i više godina povećavalo prosječno godišnje za 1 do 2 mjeseca. Takav tempo porasta je na razini europskog prosjeka, no on je nedovoljan za brzo dostizanje razvijenih europskih zemalja. S ovim tempom povećanja očekivanog trajanja života Hrvatskoj bi trebalo dva do tri desetljeća za dostizanje današnjih razina onih europskih zemalja u kojima je očekivani životni vijek najdulji.

Grafikon 3.1. Medijalna starost populacije u zemljama EU i Hrvatskoj u 2013.

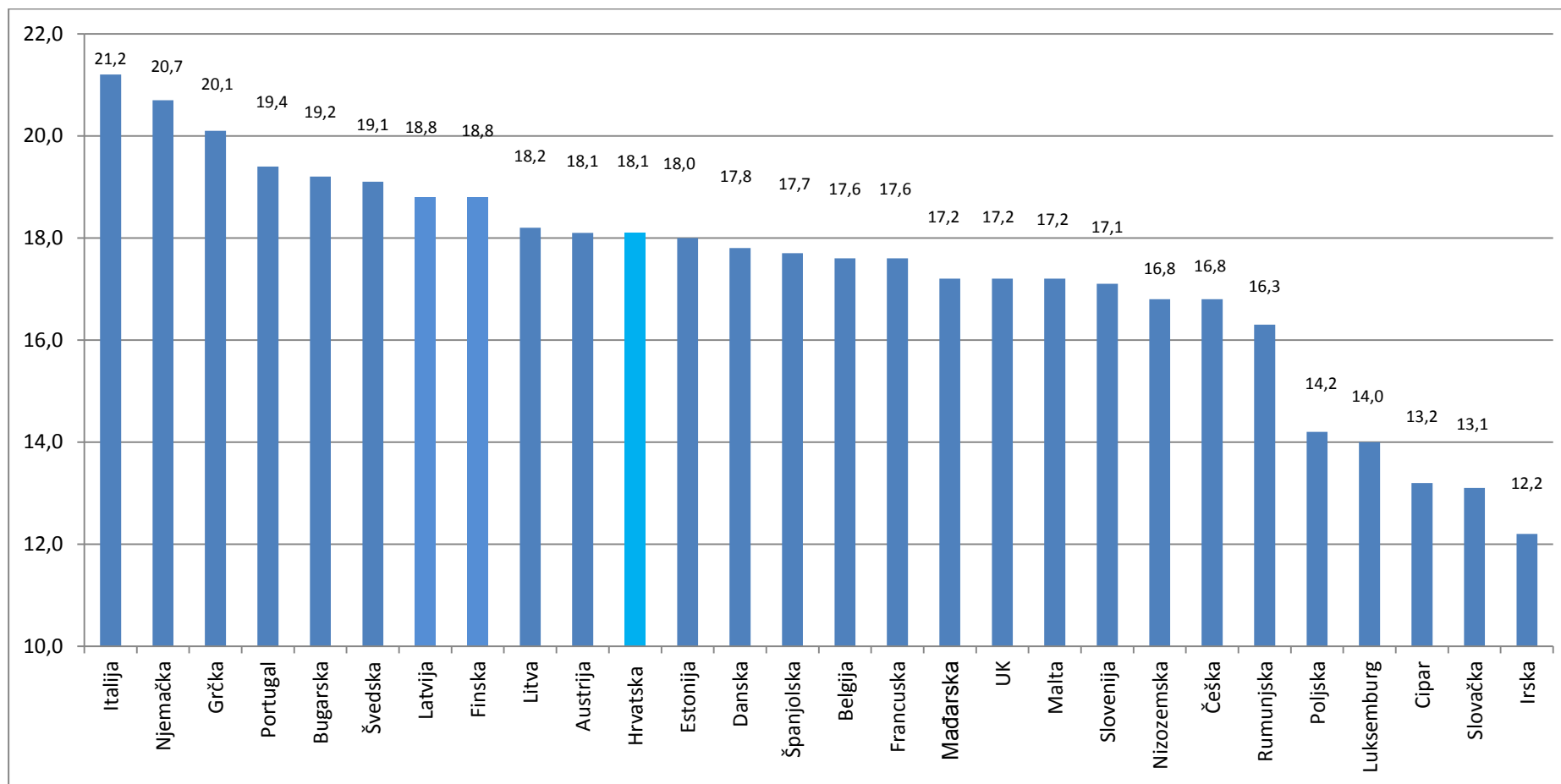

Izvor: Eurostat

Prema jednom od najčešće navođenih pokazatelja starenja, medijalnoj starosti populacije, stanovništvo Hrvatske se ubraja među natprosječno stare populacije. Od promatranih 28 zemalja članica EU, Hrvatska se nalazi na visokom 6. mjestu sa medijalnom starošću od 42,4 godine. Ukoliko se dosadašnji nepovoljni demografski trendovi nastave, za očekivati je da će medijalna starost populacije u sljedećih 10-15 godina porasti do razine od 45 godina, a do sredine stoljeća na čak 50 godina. U takvim uvjetima, kada više od polovice stanovništva bude starije od 50 godina, bit će veliki izazov osigurati financiranje troškova javnih zdravstvenih politika bez značajnijih strukturnih reformi, ili s druge strane bez značajnog poboljšanja zdravlja starije populacije. Isto vrijedi i za financiranje ostalih javnih politika, posebice mirovinske i socijalne politike.

Prema udjelu starijeg dijela populacije (65 i više godine), Hrvatska se također nalazi u europskom vrhu, unatoč činjenici da je mortalitet starijih i očekivano trajanje života u starijim dobnim grupama među nižima u usporedbi sa zemljama članicama EU. Očekuje se da će do 2020. godine svaki peti, a do 2030. godine svaki četvrti stanovnik Hrvatske biti u dobi 65 i više godina. Ono što se zasigurno očekuje jest ne samo starenje ukupne populacije, već i starenje starijeg dijela populacije. Do 2020. godine više od 5% ukupne hrvatske populacije bit će starije od 80 godina, a njihov udio će se do 2050. udvostručiti i tada bi svaki deseti stanovnik Hrvatske mogao biti stariji od 80 godina.

Grafikon 3.2. Udio populacije u dobi 65 i više godina u zemljama EU i Hrvatskoj u 2013.

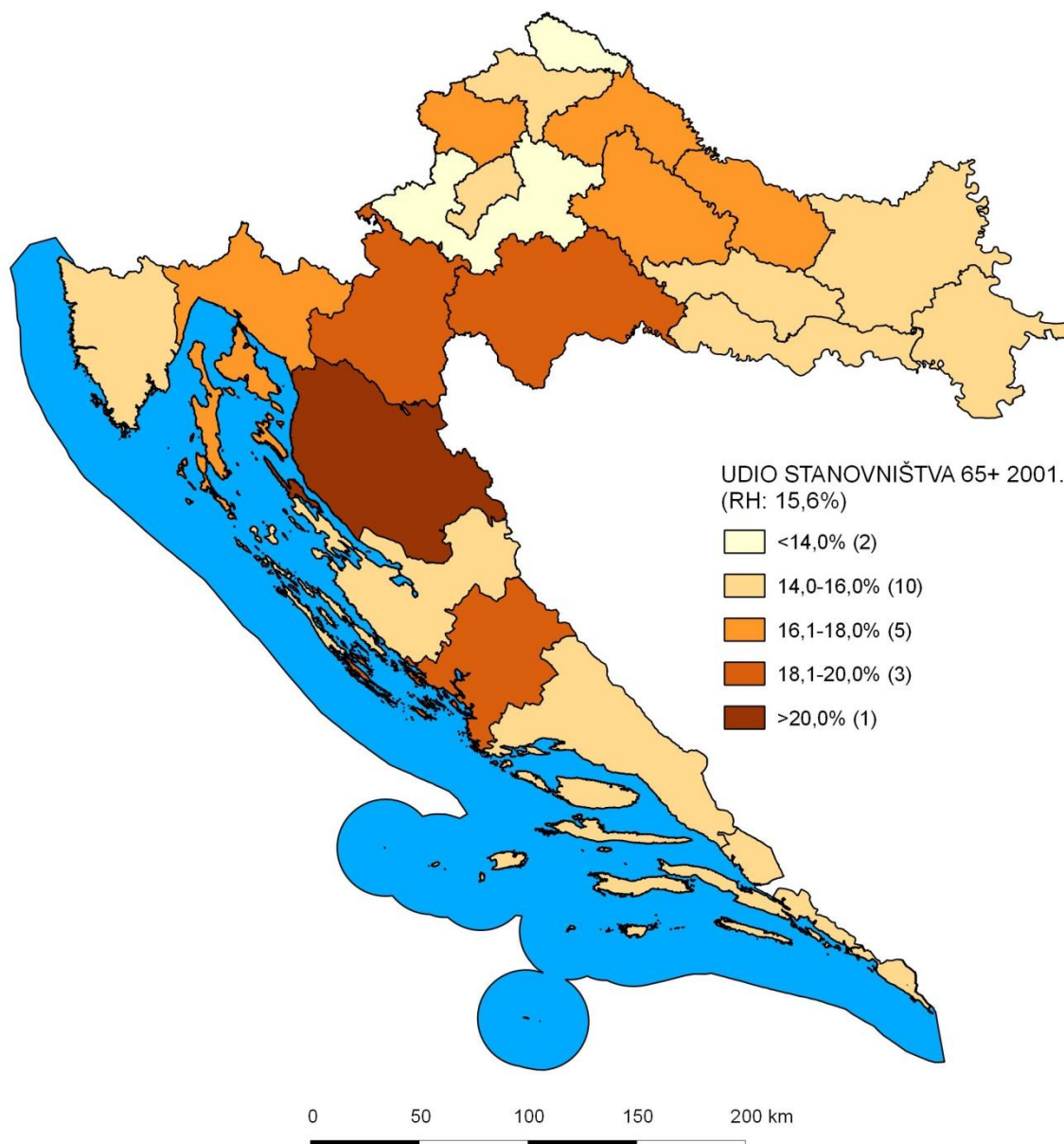

Izvor: Eurostat

Na regionalnoj razini, pokazatelji starenja su prilično diverzificirani. U tri hrvatske županije već je sada udio starijih (65+) prešao brojku od 20% (Ličko-senjskoj, Karlovačkoj i Šibensko-kninskoj županiji), a tekuća dobna struktura u tim županijama nije povoljna i za očekivati je nastavak još bržeg procesa demografskog starenja. Ličko-senjska županija je od sviju u najnepovoljnijem položaju, te je preko polovice stanovništva starije od 45 godina. Najmanji udio starije populacije u ukupnoj imaju Međimurska, Zagrebačka i Splitsko-dalmatinska županija. Najstarija općina u Hrvatskoj je općina Civljane u Šibensko-kninskoj županiji s više od 60% starijih u ukupnoj populaciji, a najmlađa općina Viškovo u Primorsko-goranskoj sa oko 10% stanovnika u dobi 65 i više godina. U gradovima, najviše starije populacije, relativno gledajući, živi u Skradinu (ima 27,4% starijih) i a najmanje u Solinu (10,5% starijih). Među županijama koje imaju općine sa vrlo starom populacijom izdvaja se Šibensko-kninska županija koja ima pet od deset najstarijih općina prema Popisu 2011. godine.

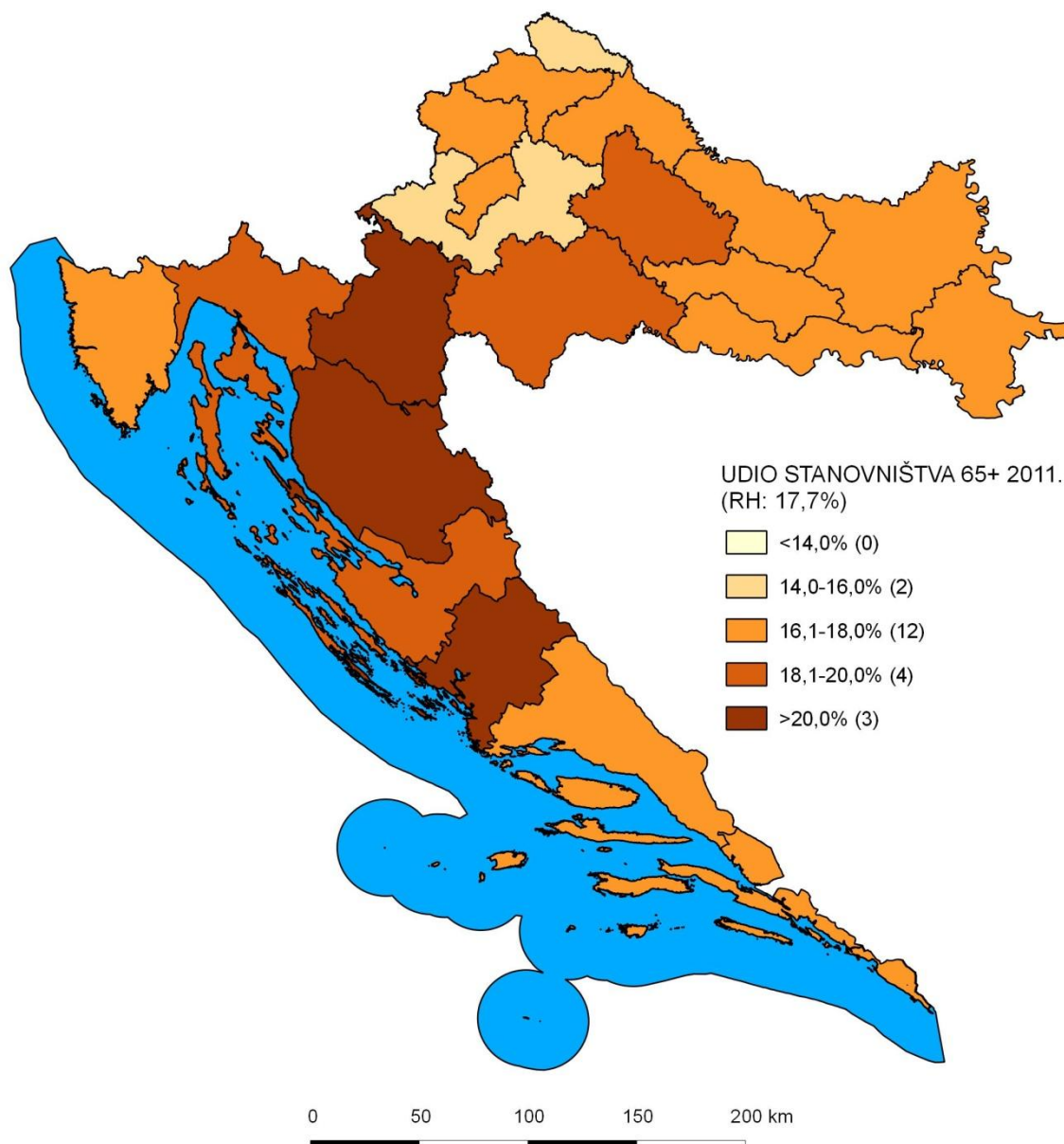
Slična demografska situacija vezana uz najstarije županije, gradove i općine bila je i prema rezultatima Popisa 2001. godine. Detaljnije o različitim pokazateljima starenja prema Popisima iz 2001. i 2011. te rang listi deset gradova/općina u najpovoljnijem i najnepovoljnijem položaju može se vidjeti u tablicama u prilogu.

Slika 3.1. Udio stanovništva u dobi 65 i više godina, po županijama, Popis 2001.

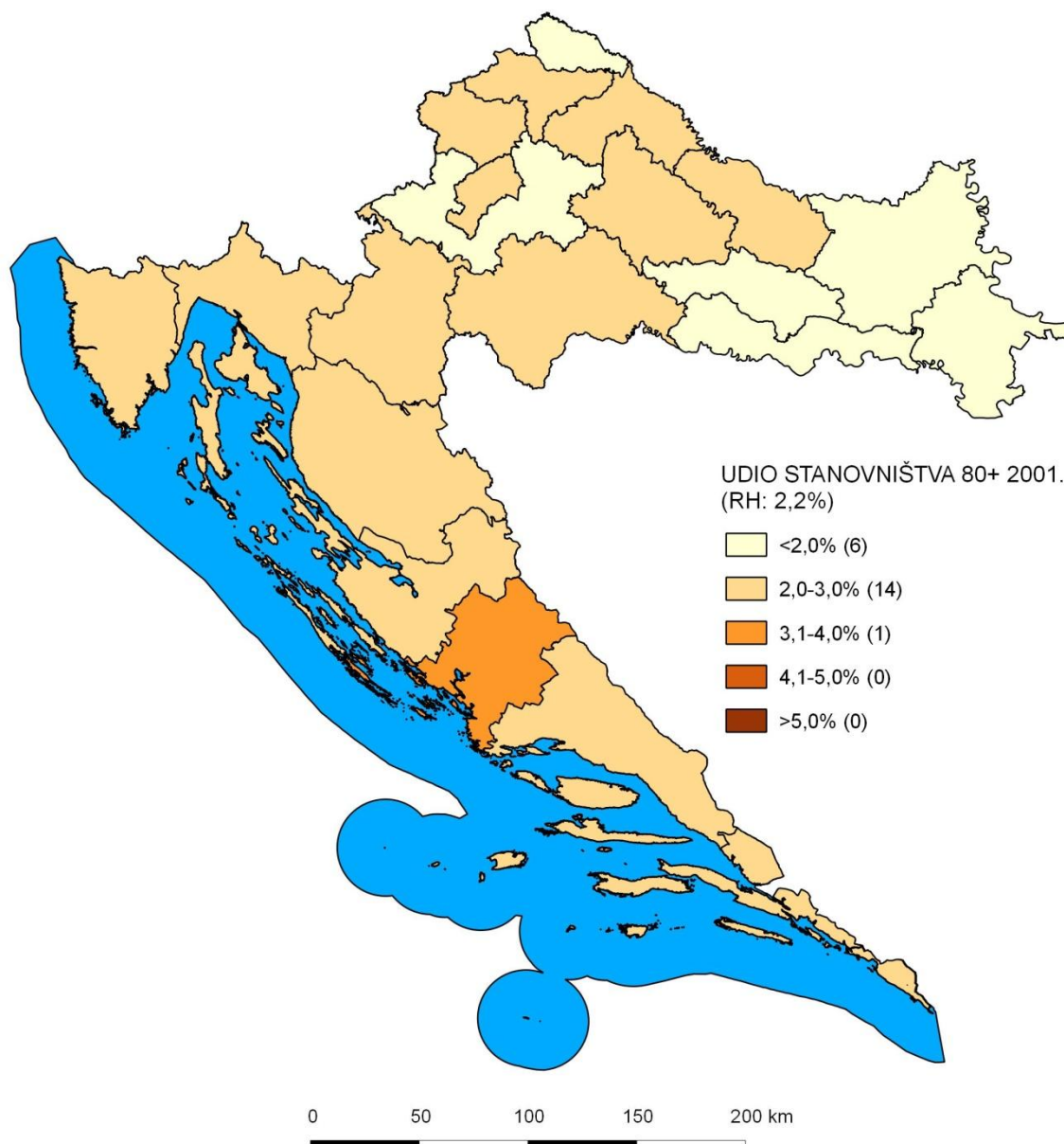

Slika 3.2. Udio stanovništva u dobi 65 i više godina, po županijama, Popis 2011.

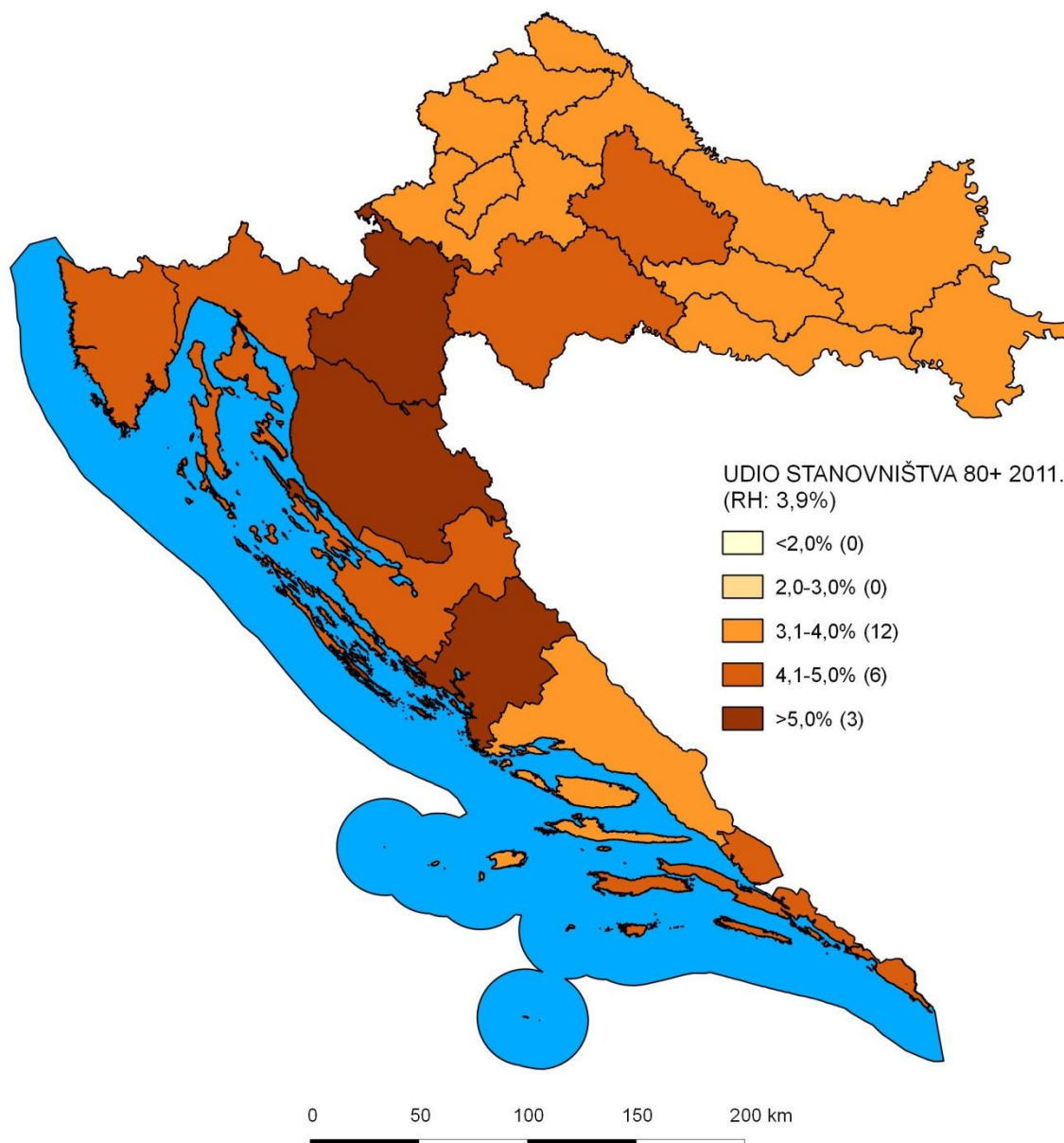

Udio najstarijih starih (80+) veći od 5% također nalazimo u Ličko-senjskoj, Šibensko-kninskoj i Karlovačkoj županiji. U njima se nalaze i općine u kojima je udio najstarijih starih veći od 10%, a u općinama Cijlpane i Promina u Šibensko-kninskoj županiji je veći od 15%. Kombinacijom smanjenog udjela mladih i dugog životnog vijeka u tim općinama u sljedećih nekoliko desetljeća ta populaciju će se značajno povećati. Kako je riječ o općinama u kojima je prosječna starost populacije uglavnom veća od 50 godina, dovodi se u pitanje njihova, ne samo demografska već i ekonomska održivost. Grad u Hrvatskoj u kojem, prema Popisu iz 2011. godine nalazimo najviši postotak najstarijih (80+) u ukupnoj populaciji jest Vis (7,5%). U općini Jarmina u Vukovarsko-srijemskoj županiji udio najstarijih starih je manji od 2%, dok među gradovima, grad Solin ima najmanji udio najstarijih stanovnika (2,1%). Detaljnije o tome u tablicama u prilogu.

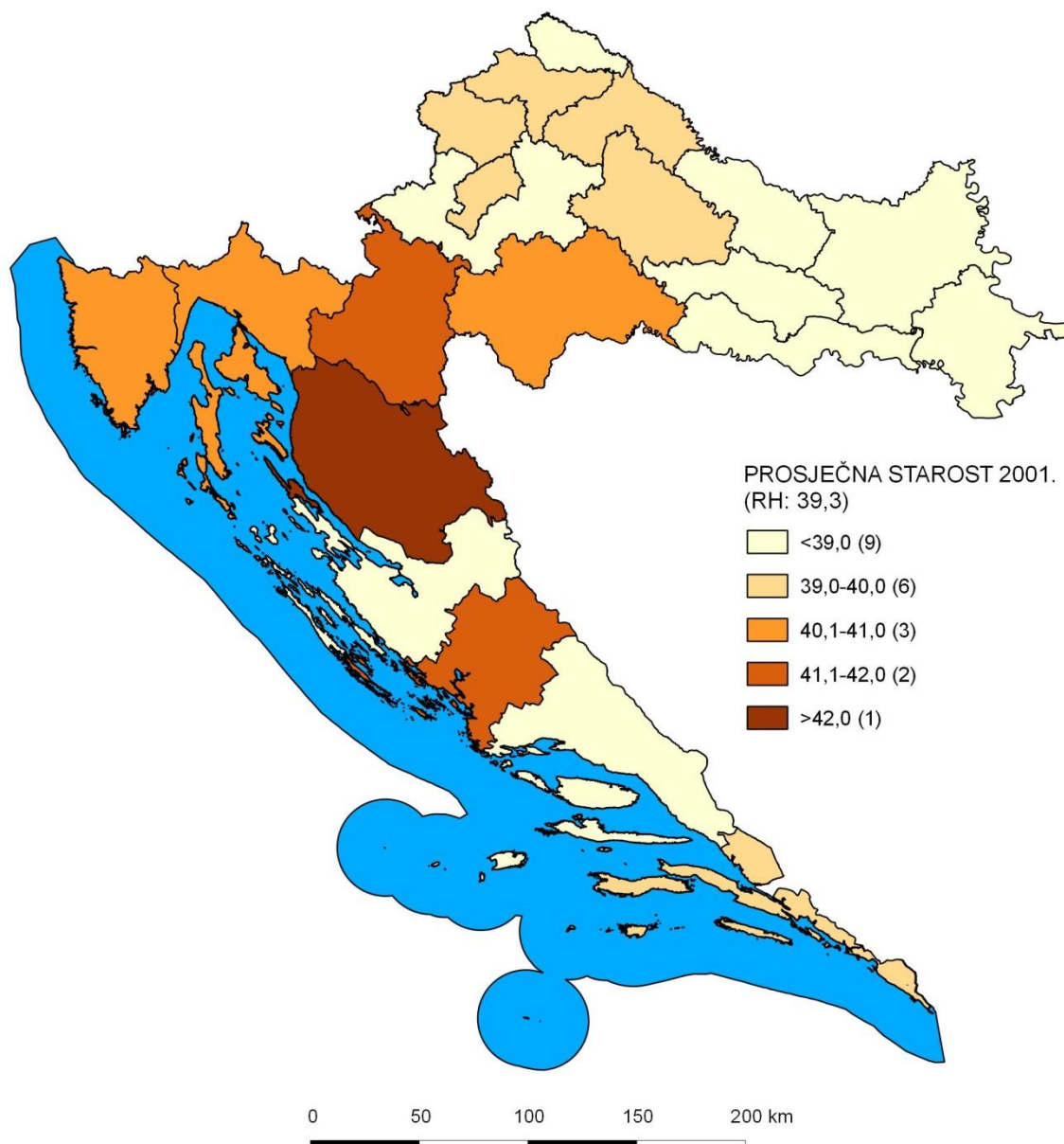
Slika 3.3. Udio stanovništva u dobi 80 i više godina, po županijama, Popis 2001.

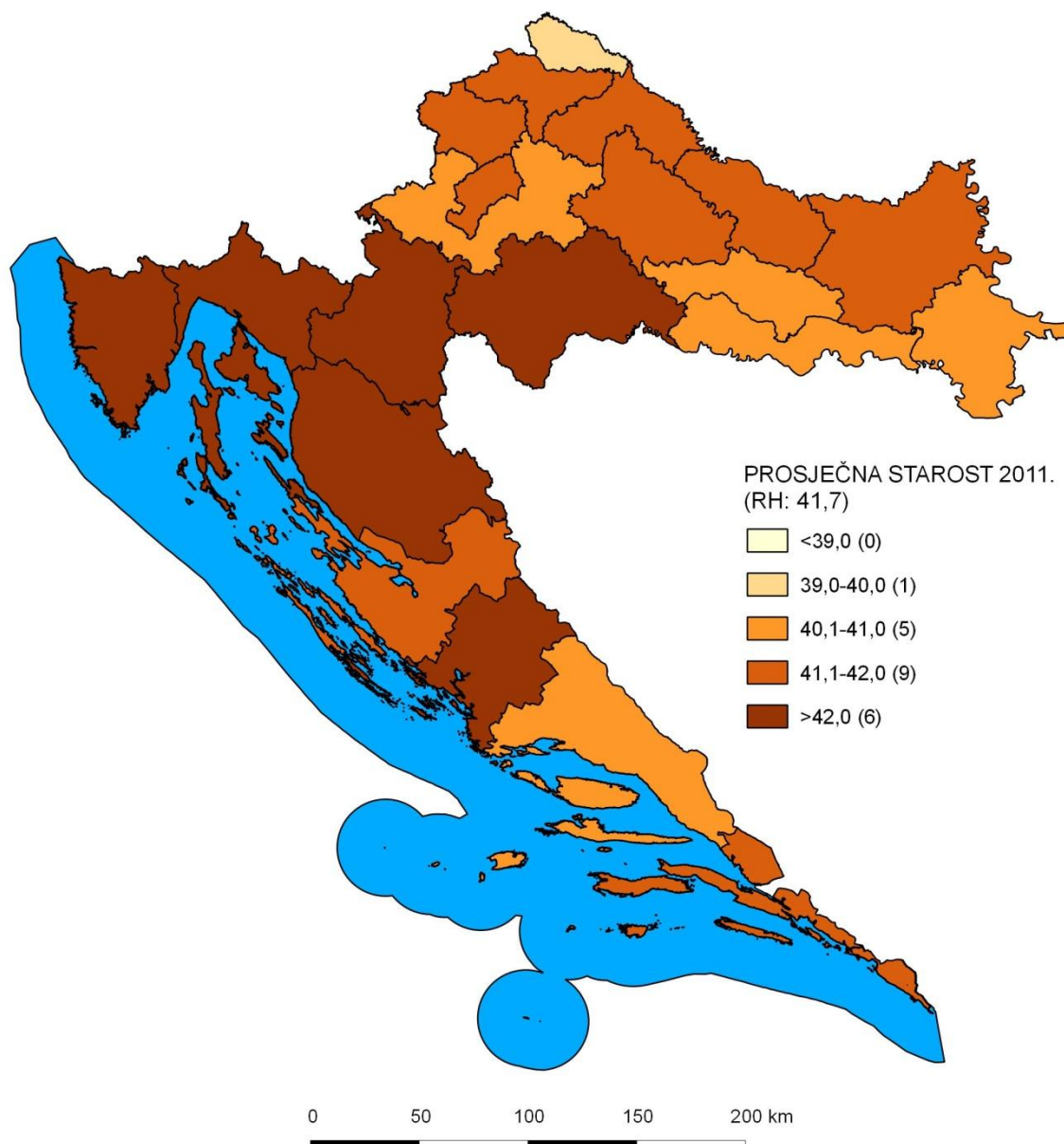
Slika 3.4. Udio stanovništva u dobi 80 i više godina, po županijama, Popis 2011.

Slika 3.5. Prosječna starost stanovništva Hrvatske, po županijama, Popis 2001.

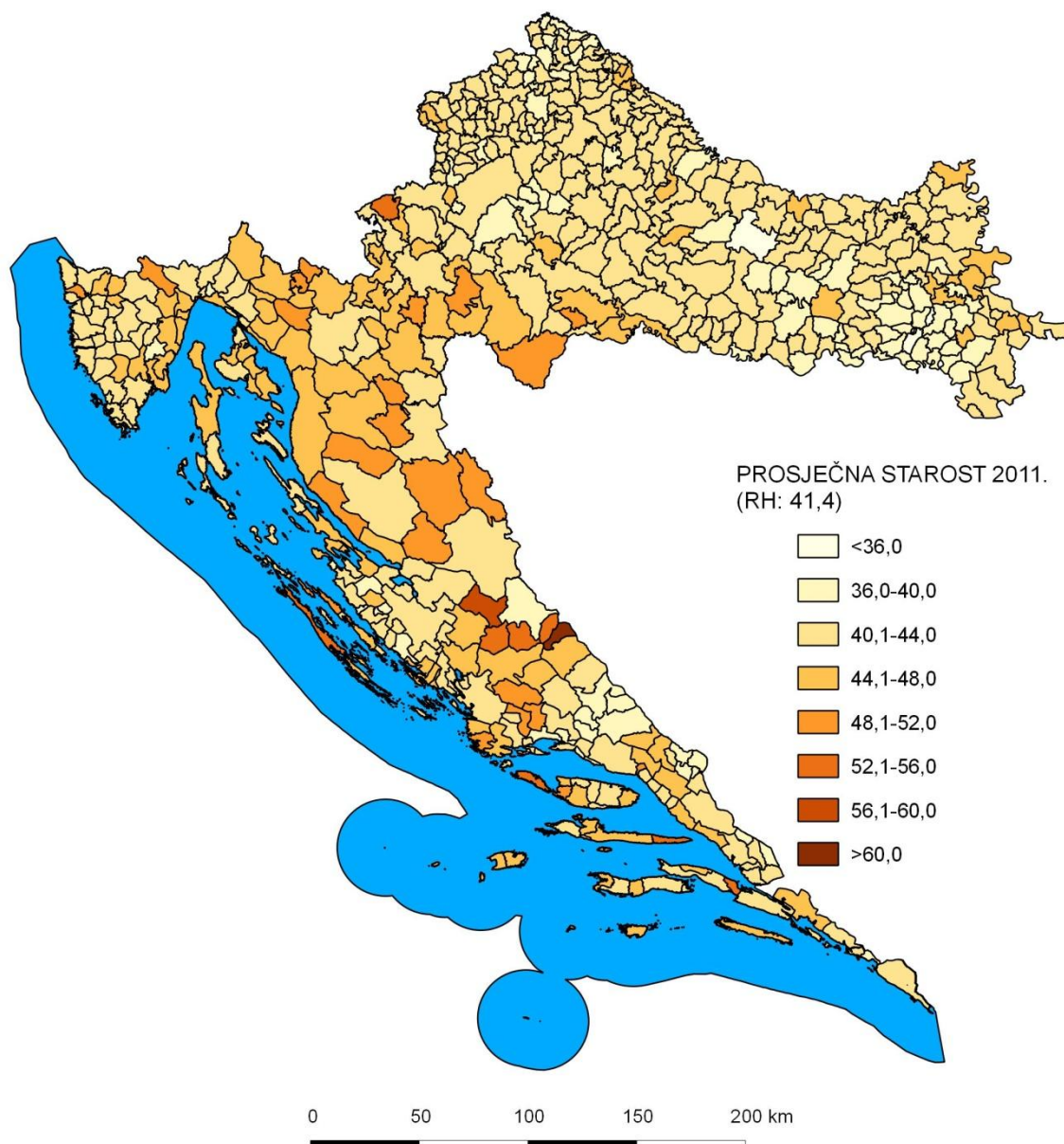

Slika 3.6. Prosječna starost stanovništva Hrvatske, po županijama, Popis 2011.

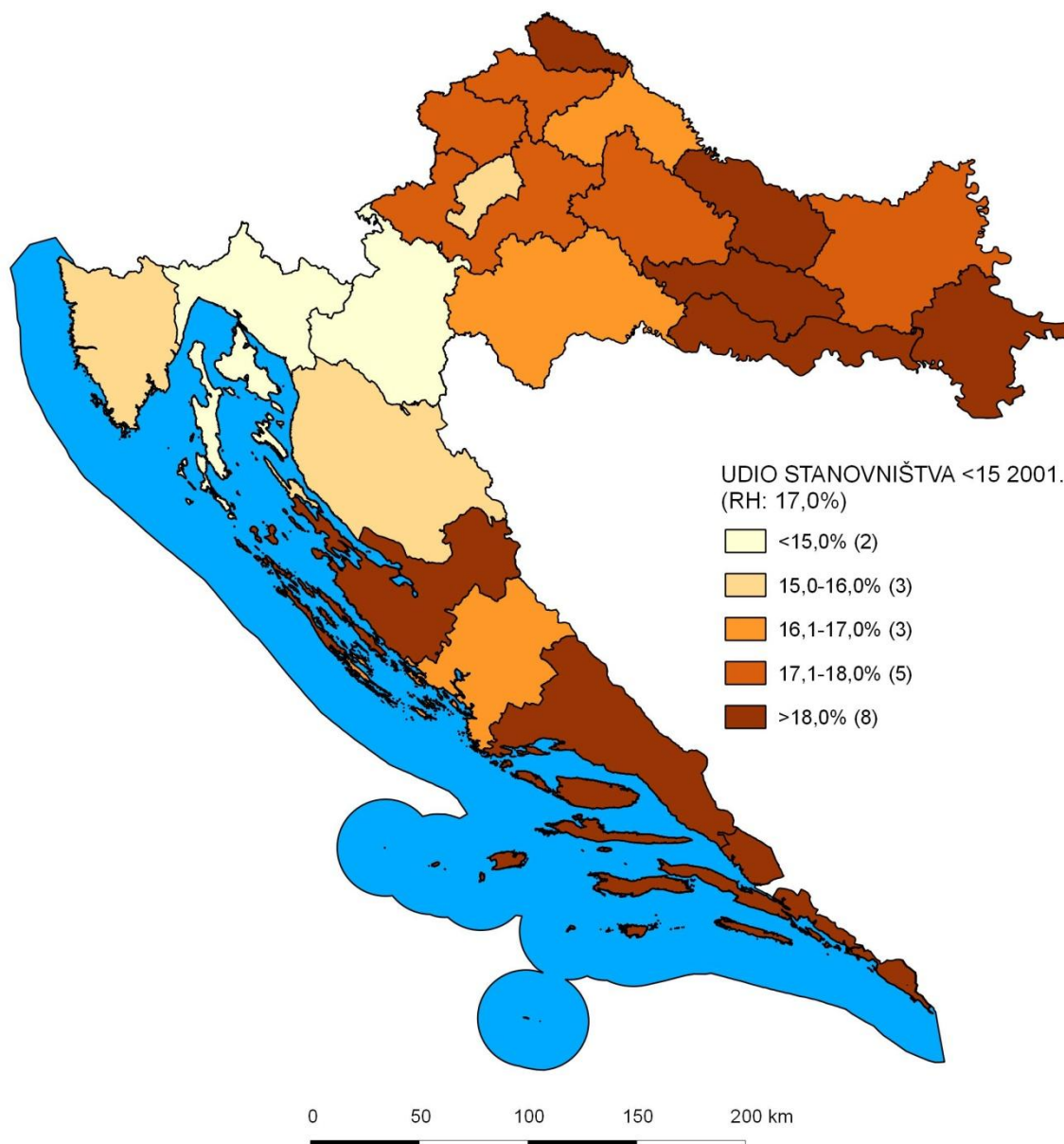
Slika 3.7. Prosječna starost stanovništva Hrvatske, po gradovima i općinama, Popis 2011.

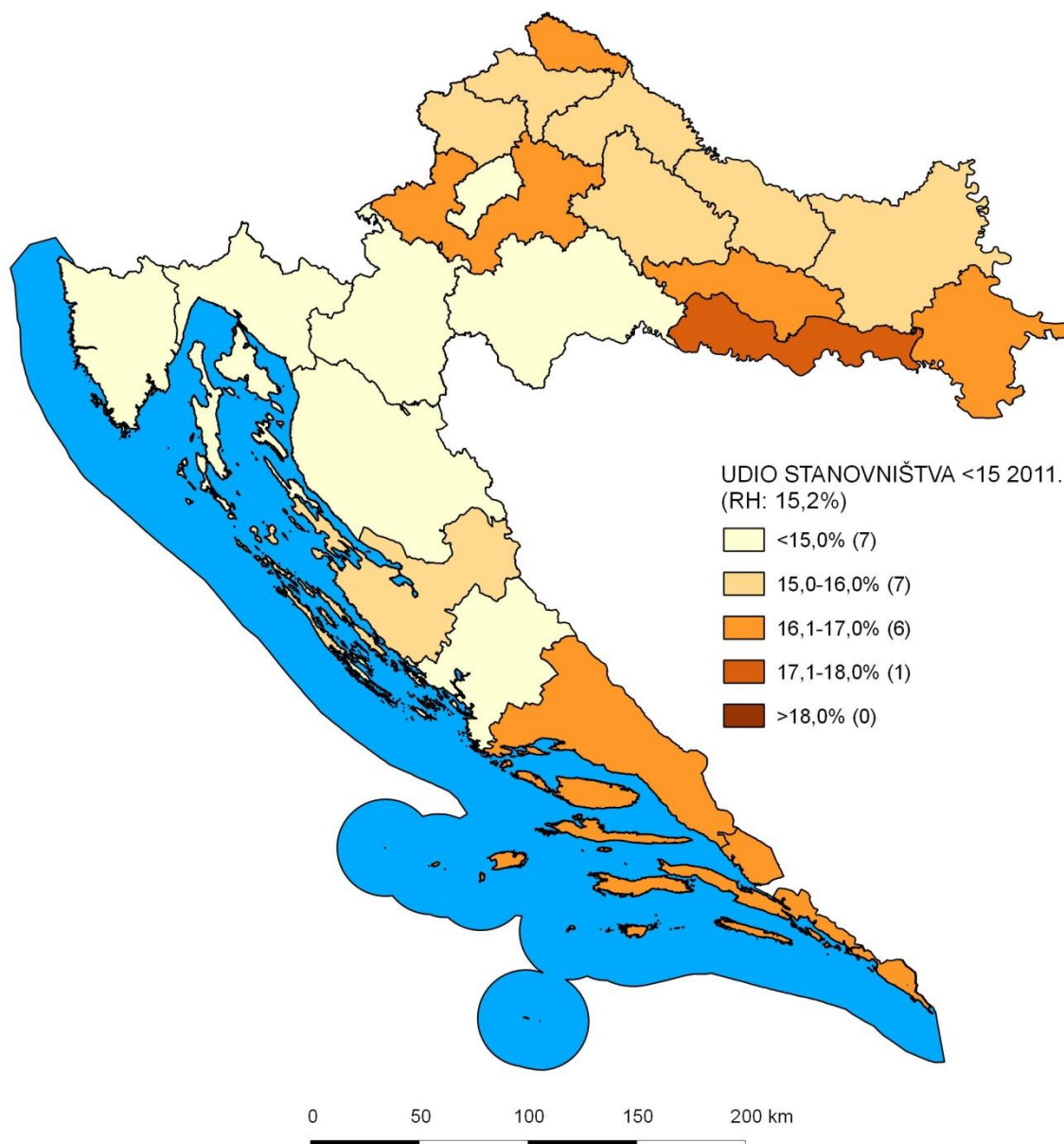
Najmanji udio djece mlađe od 15 godina u ukupnom stanovništvu prema Popisu iz 2011. imaju Primorsko-goranska (12,5%), Istarska (13,4%) i Karlovačka (13,4%). Razlog za to nalazimo u nižim stopa fertiliteta, ali i natprosječno visokom trajanju života u tim županijama. Najviše djece u ukupnoj populaciji imaju Brodsko-Posavska (17,1%) i Vukovarsko-srijemska (17%) što je rezultat viših stopa fertiliteta i nižeg očekivanog trajanja života u njima. Najmanje djece mlađe od 15 godina nalazimo u općini Ervenik (4,2%) u Šibensko-kninskoj, a najviše u općini Voćin (26,3%) u Virovitičko-podravskoj županiji. Među gradovima, Opatija ima najmanji udio djece (10,7%) a Imotski (23,2%) najviše.

Slika 3.8. Udio stanovništva mlađeg od 15 godina, po županijama, Popis 2001.

Slika 3.9. Udio stanovništva mlađeg od 15 godina, po županijama, Popis 2011.

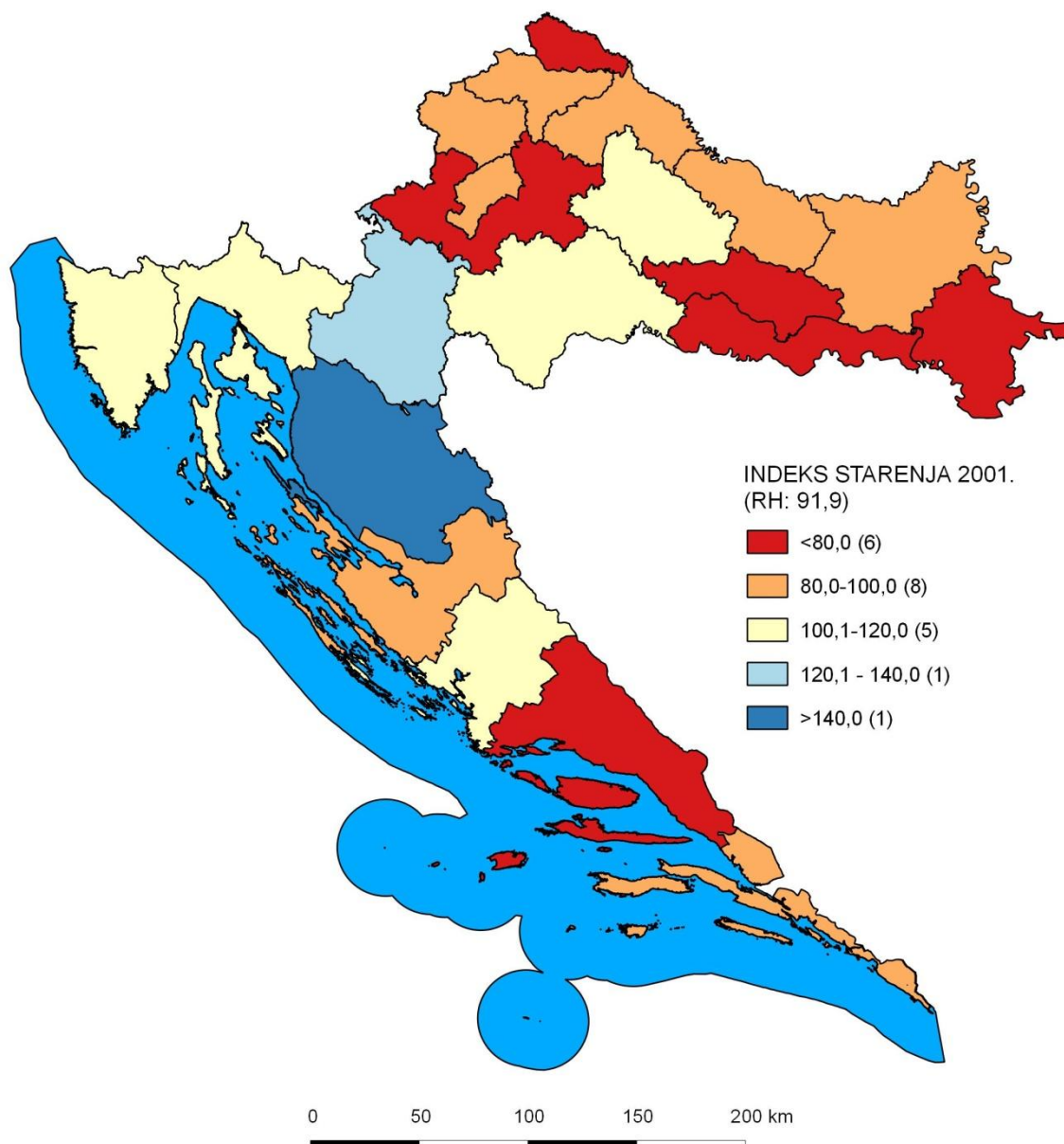

Hrvatska je prema popisu stanovništva iz 2001. imala 17% djece mlađe od 15 godina u ukupnoj populaciji, da bi se taj udio prema podacima iz Popisa 2011. smanjio na 15,2% što predstavlja pad od otprilike jedne desetine. Nešto manji pad zabilježen je kod djece predškolskog uzrasta (oko 9%). Veliki pad udjela predškolske djece (0-6 godina) zabilježen je u Požeško-slavonskoj, Šibensko-kninskoj, Ličko-senjskoj i Brodsko-posavskoj županiji. Najmanji pad u posljednjem međupopisnom razdoblju imale su Istarska (čak je zabilježen porast udjela), Primorsko-goranska županija i Grad Zagreb. Kod udjela djece u dobi 0-14 godina najveći pad je zabilježen u Šibensko-kninskoj i Požeško-slavonskoj županiji, a najmanji u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji.

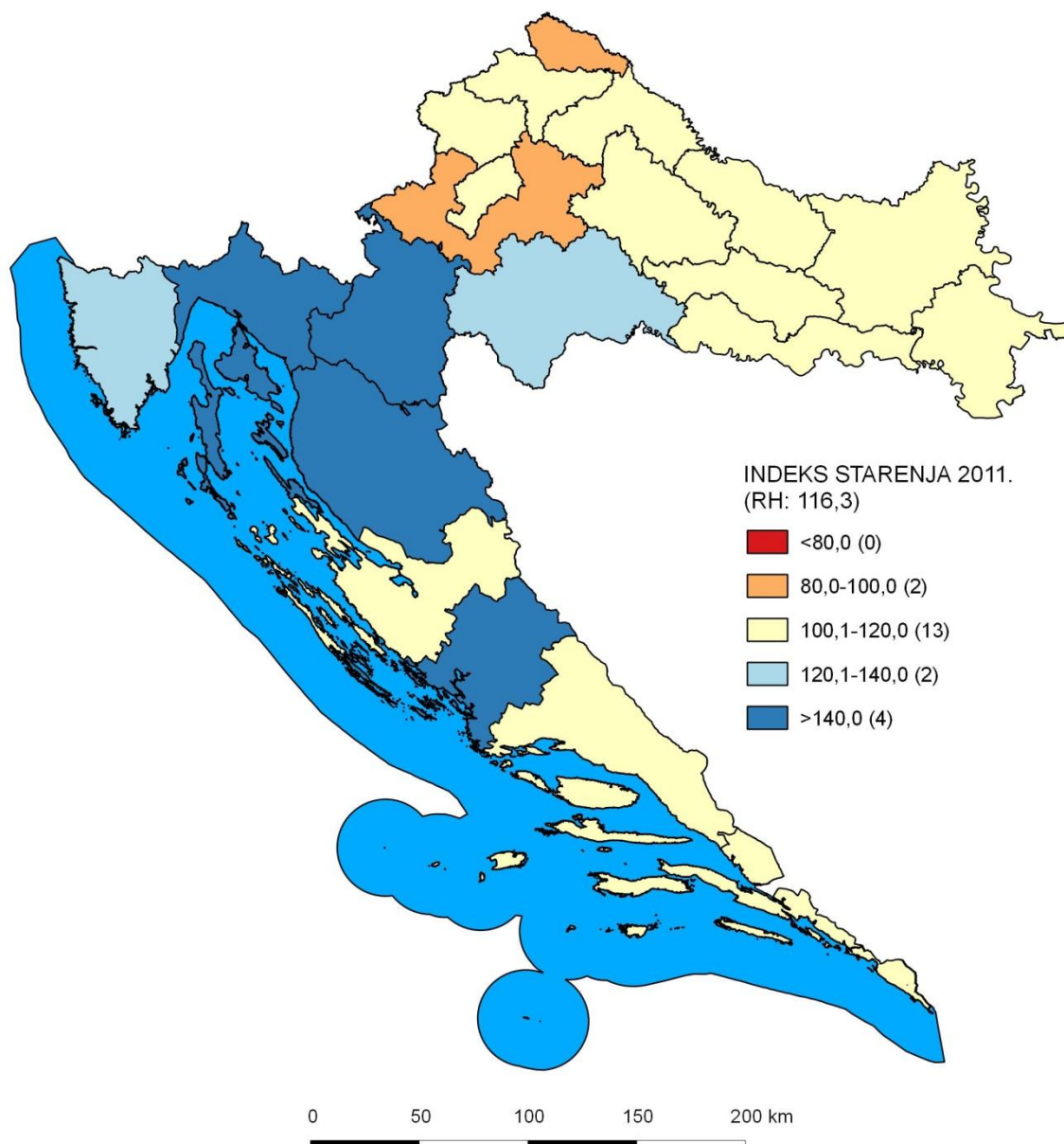
Za oko pedesetak općina u Hrvatskoj postoji velika vjerojatnost de facto demografskog izumiranja već do kraja ovog stoljeća (imaju udio djece mlađe od 7 godina ispod 5%), a neka naselja unutar tih općina su već dugi niz godina bez ijednog živorođenog djeteta i njihovo izumiranje se očekuje i ranije.

Indeks starenja, odnosno omjer starijih (65+) i mladih (0-14) jedan je najboljih indikatora starenja jer je najosjetljiviji na razlike ili promjene u dobnoj strukturi neke populacije. Kolika je brzina starenja pokazuje nam i podatak da je u pretposljednem popisu stanovništva 2001. većina županija, njih 14, imalo više mladih nego starijih u ukupnoj populaciji. Samo jedno desetljeće poslije, 2011. godine jedino su Zagrebačka i Međimurska županija imale manje starijih od mladih u populaciji. S druge strane, za 50 i više posto starijih od mladih u svojoj populaciji imaju Primorsko-goranska, Šibensko-kninska, Karlovačka te posebno Ličko-senjska gdje ta razlika iznosi više od 80%. Na razini gradova i općina samo dvije općine imale su 2011. indeks starenja ispod 50, općine Voćin u Virovitičko-podravskoj i Pribislavec u Međimurskoj. S druge strane, dvije vrlo stare općine u Šibensko-kninskoj županiji, Ervenik i Civljane imaju 10 odnosno 13 puta više starije nego mlađe populacije.

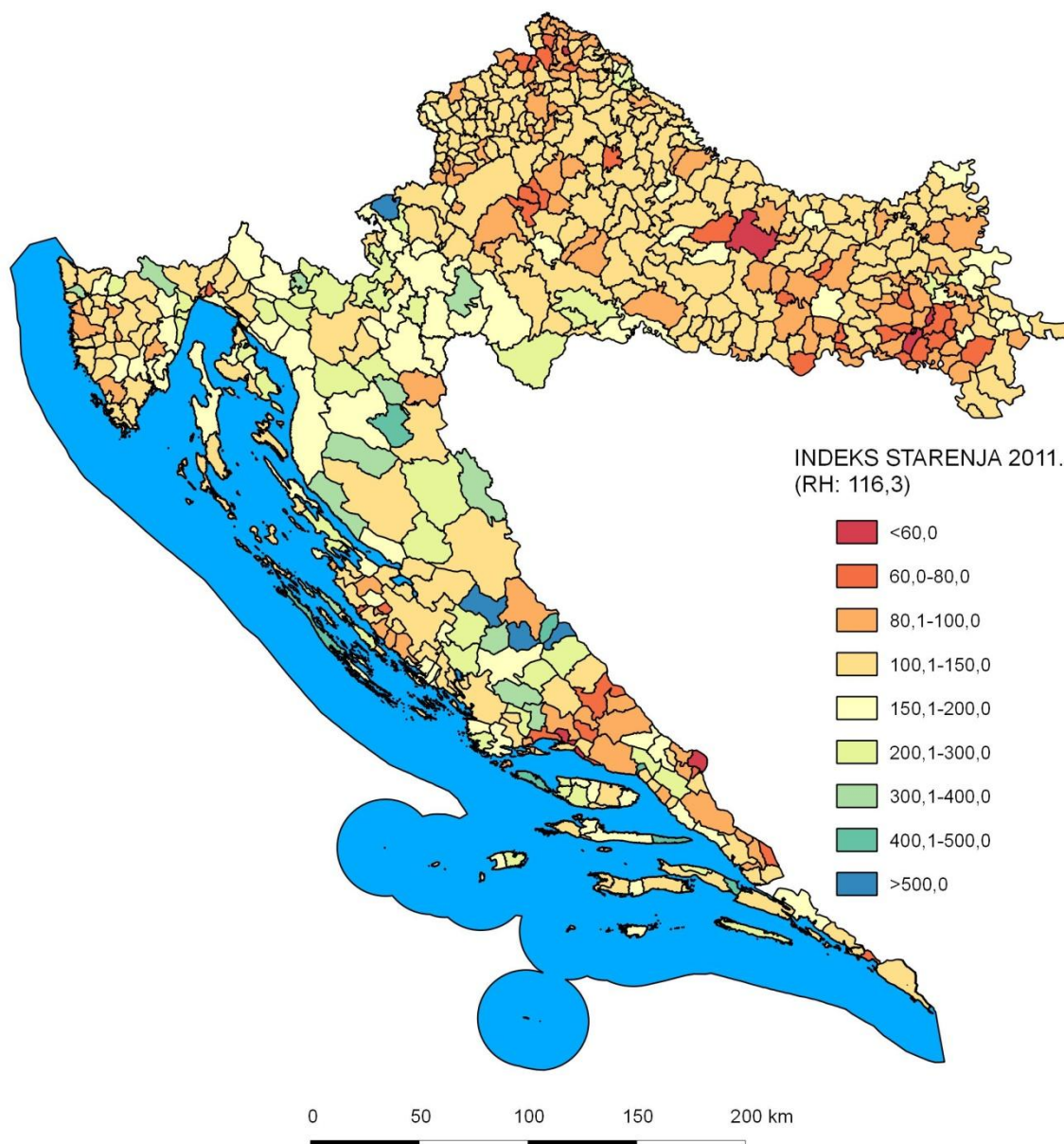
Slika 3.10. Indeks starenja stanovništva Hrvatske, po županijama, Popis 2001.

Slika 3.11. Indeks starenja stanovništva Hrvatske, po županijama, Popis 2011.

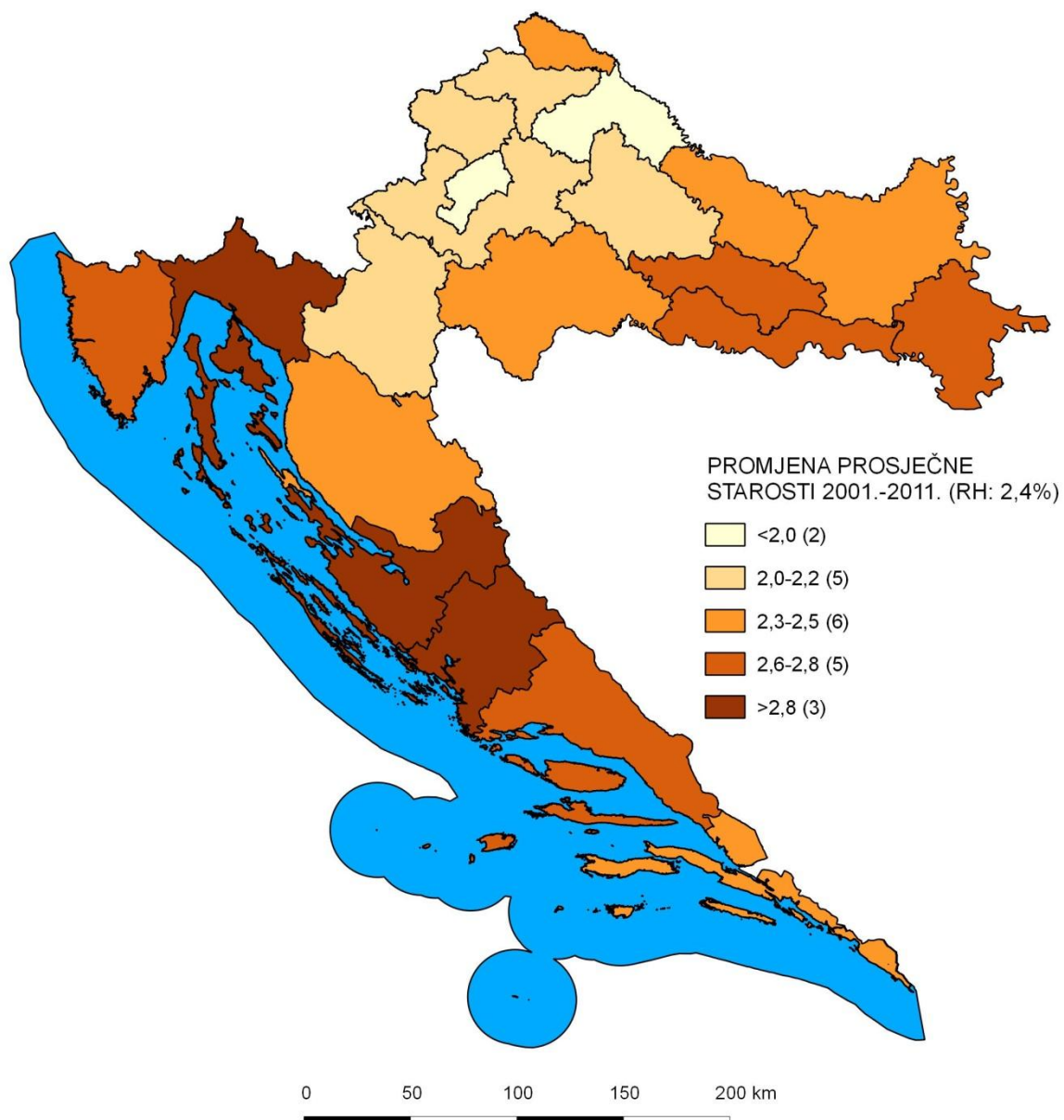
Slika 3.12. Indeks starenja stanovništva Hrvatske, po gradovima i općinama, Popis 2011.

Kolika je brzina starenja pojedinih županija pokazuje i promjena prosječne starosti između dva posljednja popisa stanovništva. Naime, u svim županijama došlo je do porasta prosječne starosti između 2001. i 2011. godine. U tom su razdoblju najbrže starjele Zadarska i Šibensko-kninska županija, dok su najsporije starjeli Grad Zagreb i Koprivničko-križevačka županija.

Slika 3.13. Promjena prosječne starosti stanovništva Hrvatske između Popisa 2001. i 2011., po županijama

Projekcije budućeg kretanja navedenih pokazatelja po županijama ovise o brzini povećanja očekivanog trajanja života, naročito u starijim dobnim skupinama, ali i kretanju razine fertiliteta te o migracijskim trendovima.

Demografsko starenje je neizbježna sudbina Hrvatske i mnogih drugih zemalja. Činjenica je da poslije završetka procesa demografske tranzicije društva postaju demografski zrelija, starija, te će takva dobna struktura ostati i teško će je biti pomladiti. To će biti lakše napraviti u prostornim jedinicama s malobrojnijim stanovništvom, no samo uz intenzivnu imigraciju mlađe populacije.

Održiva mlada populacija zahtijevala bi povratak na visoke stope rodosti kakve smo imali prije pola stoljeća pa i ranije, što se u sadašnjem režimu reprodukcije čini malo vjerojatnim. Jedino, ukoliko bi se uravnotežile vitalne stope (natalitet i mortalitet) tada bi se dobna struktura populacije u doglednom, dugoročnom periodu stabilizirala.

Niži fertilitet („starenje odozdo“) uvijek dovodi do starijeg stanovništva. To je bio glavni uzrok demografskog starenja tijekom demografske tranzicije, no danas je u razvijenim zemljama manje bitan nego ranije. Niži mortalitet („starenje odozgo“) čini populacije mlađim kada su stope mortaliteta visoke, a starijim kada su stope niske i kada se očekivano trajanje života produljuje.

Demografsko starenje ima mnoge negativne učinke. Općenito nepovoljni su učinci na produktivnost, potrošnju, niži ekonomski rast nego ranije. Posebni problemi su manjak radne snage, veći teret na radno-aktivnima u okviru međugeneracijskih transfera (porezi, potpore i sl.), moguća inflacija, skuplji aranžmani za skrb o starijima, povećani izdaci mirovinskog i zdravstvenog sustava, moguća manje kreativna starija radna snaga i još mnogo toga.

Premda problemi sa demografskim starenjem nisu došli u vrlo kritičnu fazu, treba djelovati odmah kako bi se budući učinci demografskog starenja ublažili. Starenje stanovništva nije isključivo demografski problem, stoga i njegovi negativni učinci se ne mogu rješavati samo demografskim politikama. Imigracija je samo djelomično rješenje i tzv. „zamjenska migracija“ donijet će kratkoročni učinak. No gotovo sve studije o „zamjenskoj migraciji“ pokazale su da je broj imigranata potreban da se održe određene karakteristike dobne strukture izvan svih prihvatljivih granica. Imigracija može biti rješenje za neke niže teritorijalne jedinice koje su jako zahvaćene procesom starenja i brzo gube radno-sposobnu i mlađu populaciju, no na državnoj razini to nije jedinstveno dugoročno rješenje. Jedino kombinacijom imigracijske politike, i to po

mogućnosti selektivne, te pronatalitetne demografske politike moguće je usporiti proces demografskog starenja, a u nekim područjima i pomladiti stanovništvo.

4 Depopulacija - uzroci i socio-ekonomske posljedice

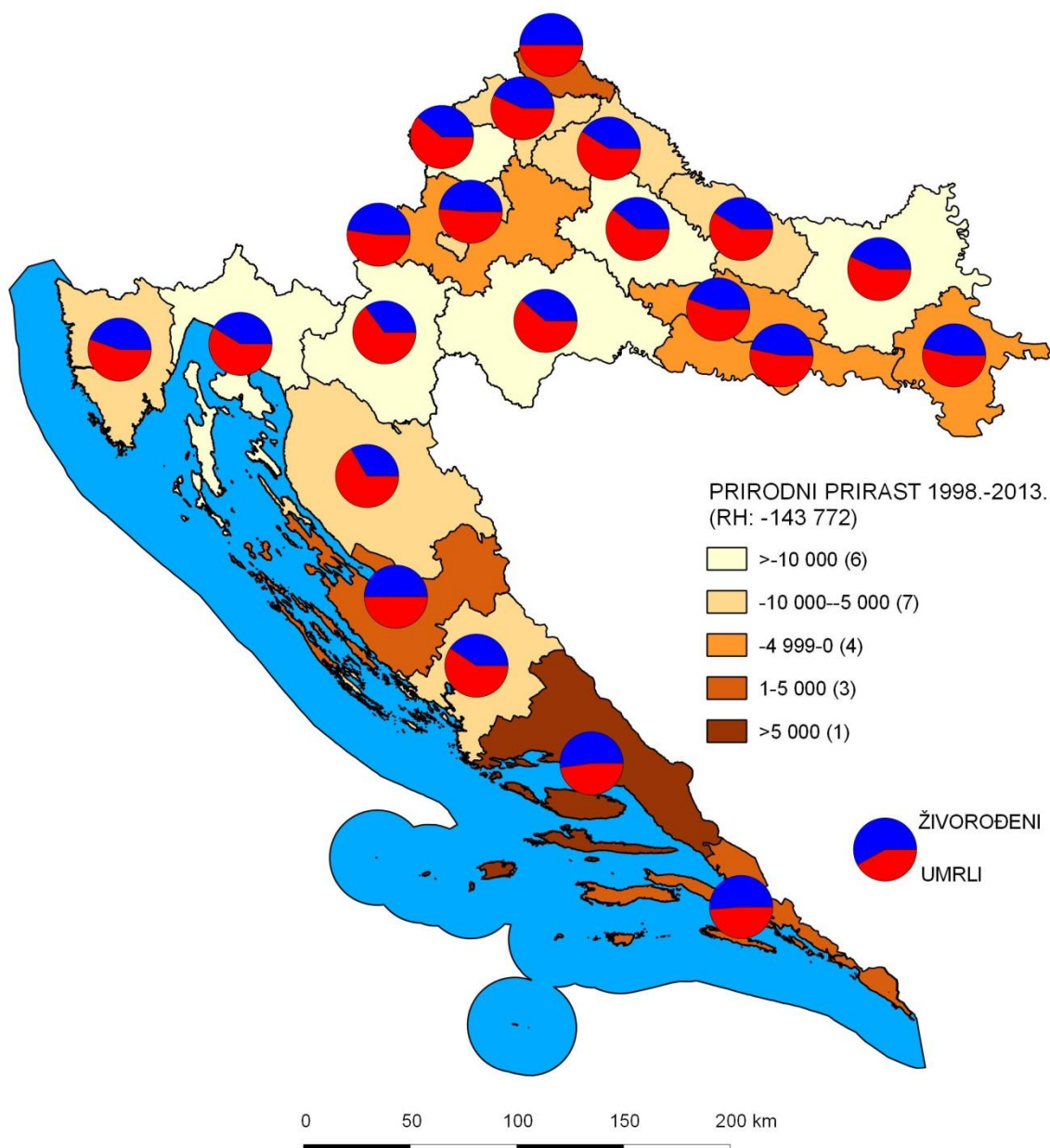
Depopulacija je demografski fenomen koji utječe na prostorni razvoj. Stanovništvo Hrvatske se smanjuje i proces depopulacije je zahvatio mnoge regionalne i lokalne prostorne jedinice. Zajedničko djelovanje niskog fertiliteta, iskrivljene dobne strukture i iseljavanja mladih u reproduktivnoj dobi dovelo je do početka procesa izumiranja mnogih područja Hrvatske.

Koliko je regionalnih prostornih jedinica doživjelo demografski rast od 1998. do kraja 2013.? Odnosno, u kojim je županijama zbroj salda prirodnog priraštaja i neto migracija pozitivan? Riječ je o sedam županija, sve županije uz jadransku obalu izuzev Primorsko-goranske županije, te Grad Zagreb i Zagrebačka županija. Gledajući relativno, najveći porast broja stanovnika, za više od 10% ukupne populacije imali su Zagrebačka i Zadarska županija.

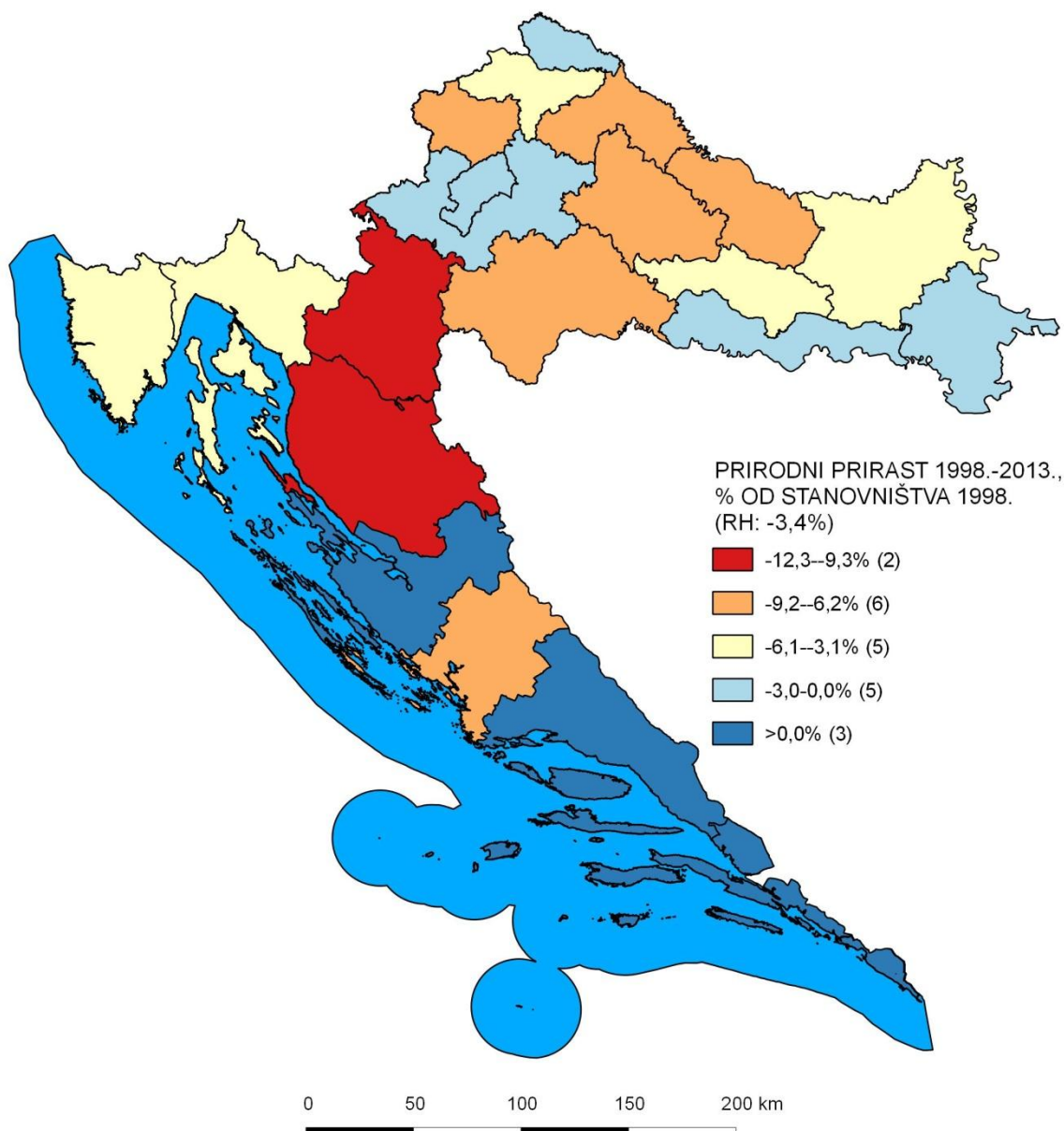
No u većini županija ipak se od 1998. godine smanjio broj stanovnika. Depopulacijom su posebno pogođene one županije kod kojih je prirodni prirast negativan već duži niz godina. Ukupnom depopulacijom najviše su pogođene županije koje su ekonomski najnerazvijenije, i one su izgubile više od 10% populacije iz 1998. Riječ je o Ličko-senjskoj, Sisačko-moslavačkoj, Karlovačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj i Virovitičko-podravskoj županiji. Zajedničko je tim županijama što su to pretežito ruralna područja sa oslabljenim reproduktivnim potencijalom i emigracijska područja. Opadajući fertilitet i emigracija zajedničkim su djelovanjem ubrzali depopulaciju u navedenim županijama.

Na nacionalnoj razini je prirodno kretanje važnije, dok su na regionalnoj i lokalnoj migracije. Neke prirodnom depopulacijom pogođene županije mogu te trendove preokrenuti, prvenstvenom imigracijom. Kategorizacijom županija prema zajedničkom djelovanju prirodnog prirasta i neto migracija uočava se dominacija županija koje su od 1998. do 2013. zabilježile negativni i prirodni priraštaj i neto migracije. Njih 9 je ostvarilo pad broja stanovnika zbog djelovanja obje sastavnice osnovne demografske jednadžbe. Istovremeno, samo 3 županije imale su pozitivni priraštaj i pozitivne neto-migracije. 8 županija je negativni prirodni priraštaj (dijelom ili u potpunosti) nadoknađivalo pozitivnim neto migracijama, dok je samo Međimurska županija ostvarila pozitivni prirodni prirast uz negativni saldo migracija.

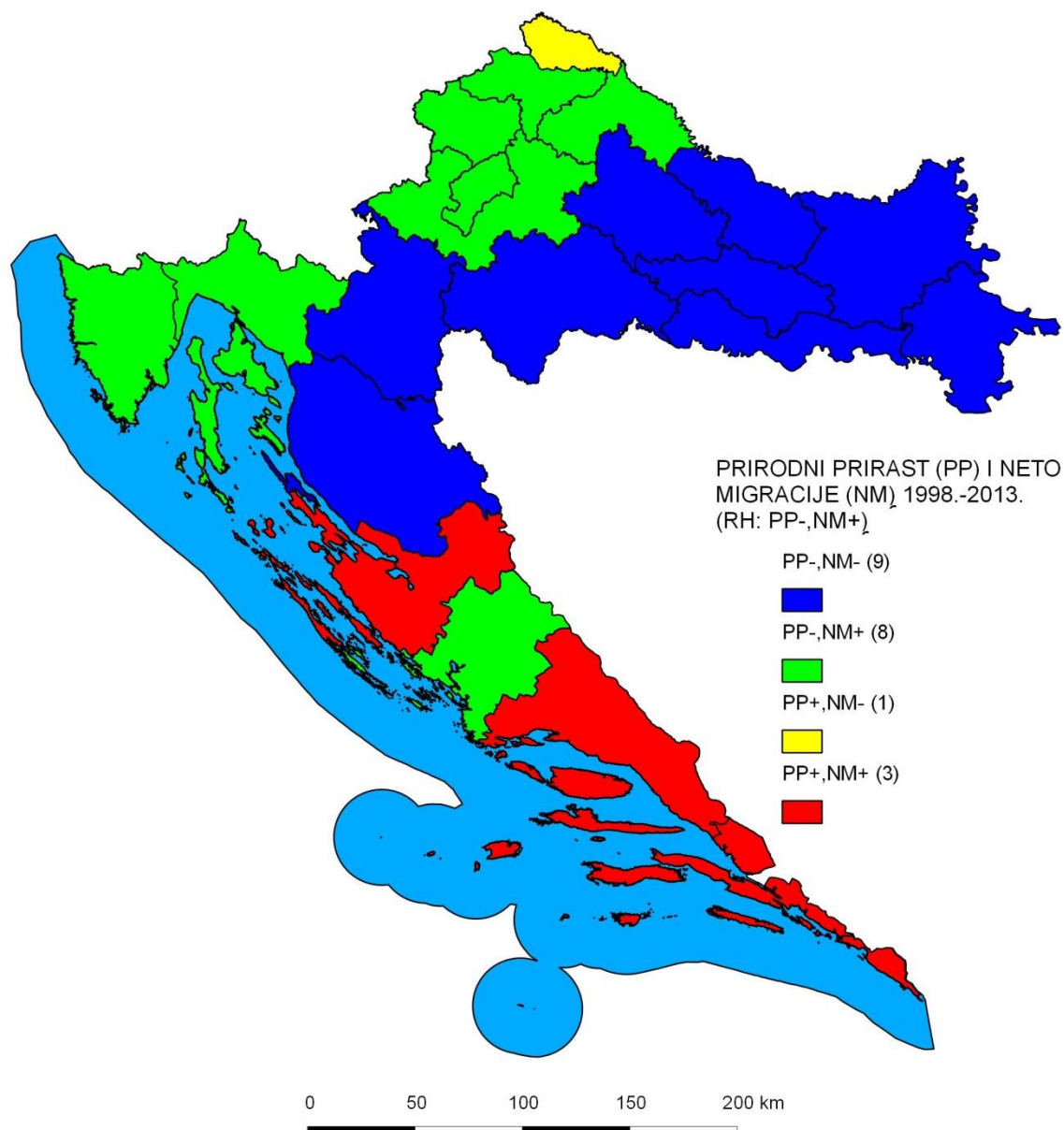
Slika 4.1. Prirodni prirast stanovništva Hrvatske 1998. - 2013., po županijama

Slika 4.2. Prirodni prirast stanovništva Hrvatske 1998. - 2013. kao udio u stanovništvu 1998., po županijama

Slika 4.3. Načini porasta/pada stanovništva u Hrvatskoj 1998. - 2013., po županijama

Demografsku sliku Hrvatske po županijama karakterizira većinska depopulacija i stagnacija uz rijetke iznimke značajnijeg demografskog rasta uvjetovanog imigracijom. Županije koje su pogođene depopulacijom često se povezuju i sa ekonomskom stagnacijom, za razliku od onih koje demografski rastu, privlače investicije i daju poticaj lokalnom ekonomskom razvoju. Šanse da se dostigne demografska ravnoteža za većinu depopulacijskih županija, uz nastavak dosadašnjih trendova, nisu velike.

Tijekom 1990ih zajedničko djelovanje sniženog fertiliteta i ratom inducirana emigracija ubrzali su depopulaciju, što se često zaboravlja u pojedinim demografskim analizama. Za neke je županije Hrvatske, poput Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke županije i Ličko-senjske županije, prirodna depopulacija bila karakteristična i prije 1990ih, te se ona samo nastavila pa čak i produbila. Velika većina županija je od 1998. do 2013. zabilježila prirodnu depopulaciju, tj. veći broj umrlih od živorođenih. Samo su Splitsko-dalmatinska, Dubrovačko-neretvanska, Zadarska i Međimurska županija ostvarile u navedenom razdoblju pozitivni prirodni priraštaj. Republika Hrvatska je u tom razdoblju prirodnim padom izgubila 143.772 stanovnika što je oko 3,4% ukupne populacije iz 1998. Ličko-senjska i Karlovačka županija izgubile su više od 10% ukupne populacije, a još 10 županija je imalo, u odnosu na državni prosjek, natprosječni gubitak svoje populacije samo gledajući saldo prirodnog prirasta. Od 17 županija s prirodnim padom broja stanovnika, njih 7 je uspjelo taj pad ublažiti pozitivnim saldom neto migracija, a neke poput Zagrebačke i Istarske i višestruko nadoknaditi.

Pitanje je koliko je pozitivni prirodni prirast održiv u dugom roku u određenom području? Najnoviji podaci za 2013. godinu pokazuju da niti jedna županija nije ostvarila pozitivni prirodni prirast stanovništva. Naime, prirodni razvoj stanovništva je kohortni fenomen i vrijedi pravilo da velike kohorte reproduciraju velike kohorte i obratno. Pojedine općine i gradovi još imaju solidan reprodukcijski potencijal. Ako bi tražili neku indirektnu mjeru (potencijalne) depopulacije najbolje je pogledati kretanje kohorti žena u dobi od 20 do 34 godine, koje u Hrvatskoj rađaju više od 90% djece. Preduvjeti za pozitivni demografski razvoj u budućnosti ovisni su dakle o prošlim i sadašnjim natalitetnim trendovima.

Zbog nedostupnosti dugoročnih podataka na lokalnoj razini nije moguće analizirati razvoj ukupnog kretanja stanovništva gradova i općina iz te dugoročne perspektive. No u svakom slučaju broj općina i gradova u Hrvatskoj zahvaćenih prirodnom (zasigurno i ukupnom) depopulacijom se između 1998. i 2013. Povećao sa 71% na čak 84%. Dakle, udio onih koje su

ostvarile prirodni rast stanovništva je značajno manji od istih koje su ostvarile prirodni pad. Njihova trenutna dobna struktura služi nam kao dobar prediktor prognoze da će u sljedećih nekoliko desetljeća, ukoliko se ništa ne promijeni, gotovo sve općine i gradovi u Hrvatskoj biti zahvaćene prirodnom depopulacijom, odnosno u svima će broj umrlih nadmašiti broj živorođenih.

Tablica 4.1. Broj i udio gradova i općina u Hrvatskoj u prirodnoj depopulaciji 1998. i 2013., po županijama

ŽUPANIJA	Broj gradova i općina		Broj gradova/općina u prirodnoj depopulaciji		% od broja gradova/općina	
	1998.	2013.	1998.	2013.	1998.	2013.
Zagrebačka županija	34	34	26	26	76%	76%
Krapinsko-zagorska županija	32	32	31	31	97%	97%
Sisačko-moslavačka županija	19	19	13	19	68%	100%
Karlovačka županija	21	22	18	22	86%	100%
Varaždinska županija	28	28	24	27	86%	96%
Koprivničko-križevačka županija	24	25	21	23	88%	92%
Bjelovarsko-bilogorska županija	23	23	21	22	91%	96%
Primorsko-goranska županija	35	36	31	29	89%	81%
Ličko-senjska županija	12	12	10	12	83%	100%
Virovitičko-podravska županija	16	16	13	15	81%	94%
Požeško-slavonska županija	10	10	4	9	40%	90%
Brodsko-posavska županija	28	28	8	24	29%	86%
Zadarska županija	32	34	11	24	34%	71%
Osječko-baranjska županija	42	42	32	40	76%	95%
Šibensko-kninska županija	17	20	14	20	82%	100%
Vukovarsko-srijemska županija	30	31	15	26	50%	84%
Splitsko-dalmatinska županija	55	55	31	39	56%	71%
Istarska županija	38	41	30	28	79%	68%
Dubrovačko-neretvanska županija	22	22	13	16	59%	73%
Međimurska županija	24	25	16	16	67%	64%
Grad Zagreb	1	1	1	1	100%	100%
Republika Hrvatska	543	556	383	469	71%	84%

Izvor: Izračun na temelju podataka iz priopćenja Državnog zavoda za statistiku

Uzroci i učinci depopulacije i demografskog starenja su brojni i variraju od područja do područja. Problemi koji ova dva procesa mogu donijeti ovise o karakteristikama regije i ostalim regionalnim demografskim procesima.

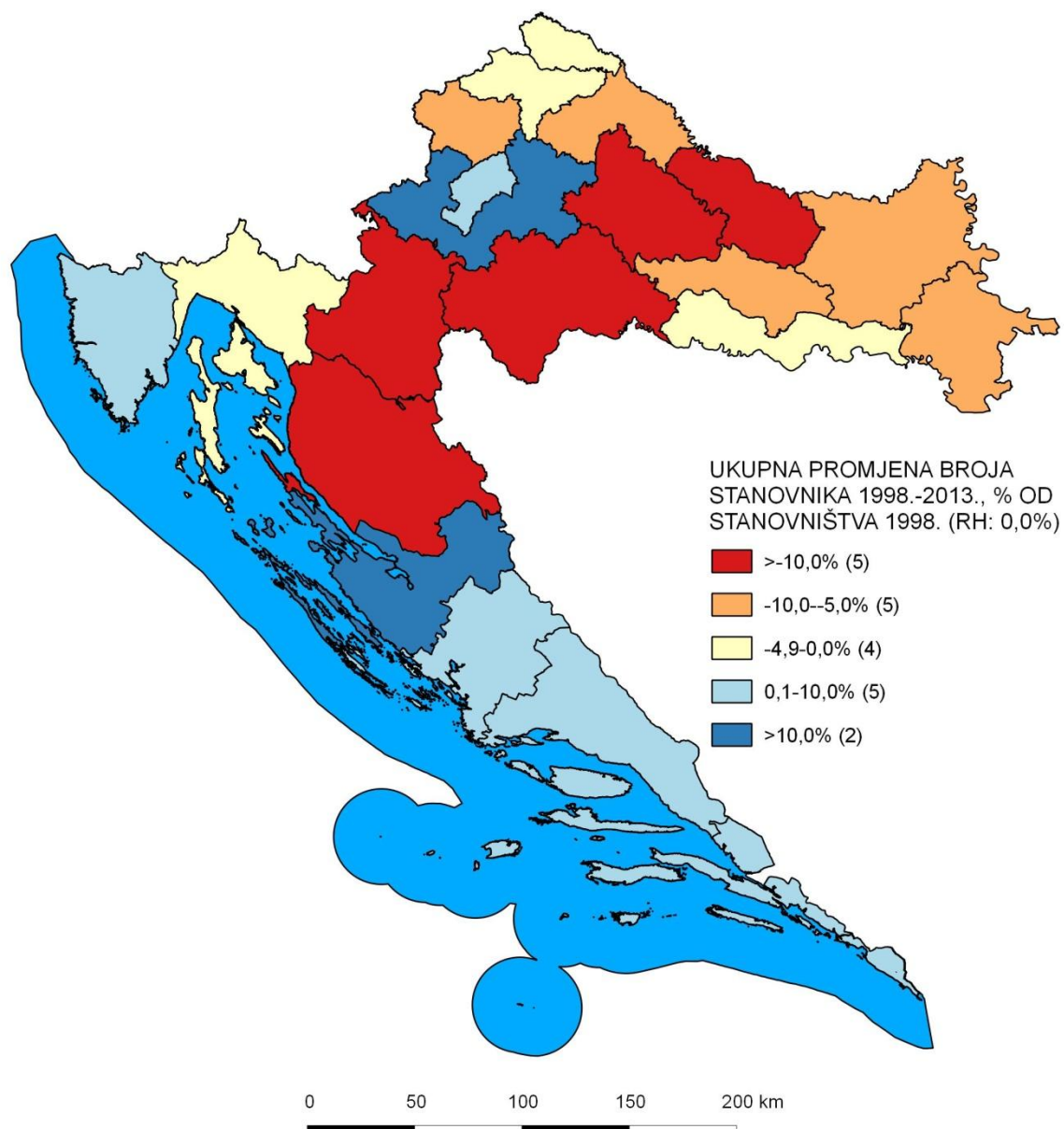
Demografski razvoj manjih teritorijalnih cjelina i regionalna demografska dinamika značajno ovise o vitalnim demografskim pokazateljima. Dok je mortalitet manje-više stabilan, natalitet/fertilitet je taj koji varira iz godine u godinu. U tom slučaju dobna struktura igra važnu ulogu, posebno u manjim prostornim jedinicama, kada rast broja stanovnika dosta ovisi o dobnoj strukturi ženskog stanovništva. Posljedično, što je više žena u reproduktivnoj dobi veći će biti i natalitet, odnosno ukupni broj živorođenih.

Nizak fertilitet svoj utjecaj prvenstveno pokazuje kroz promjene demografskih obilježja u nekoj zemlji. On utječe prvenstveno na dobnu strukturu stanovništva neke zemlje. Očite posljedice dugoročnog niskog fertiliteta su demografsko starenje, pad ukupnog broja stanovnika, nedostatak radne snage, problemi mirovinskog, zdravstvenog i sustava socijalnog osiguranja, politički utjecaj starijih, smanjen ekonomski rast i dugoročne inovacije itd.

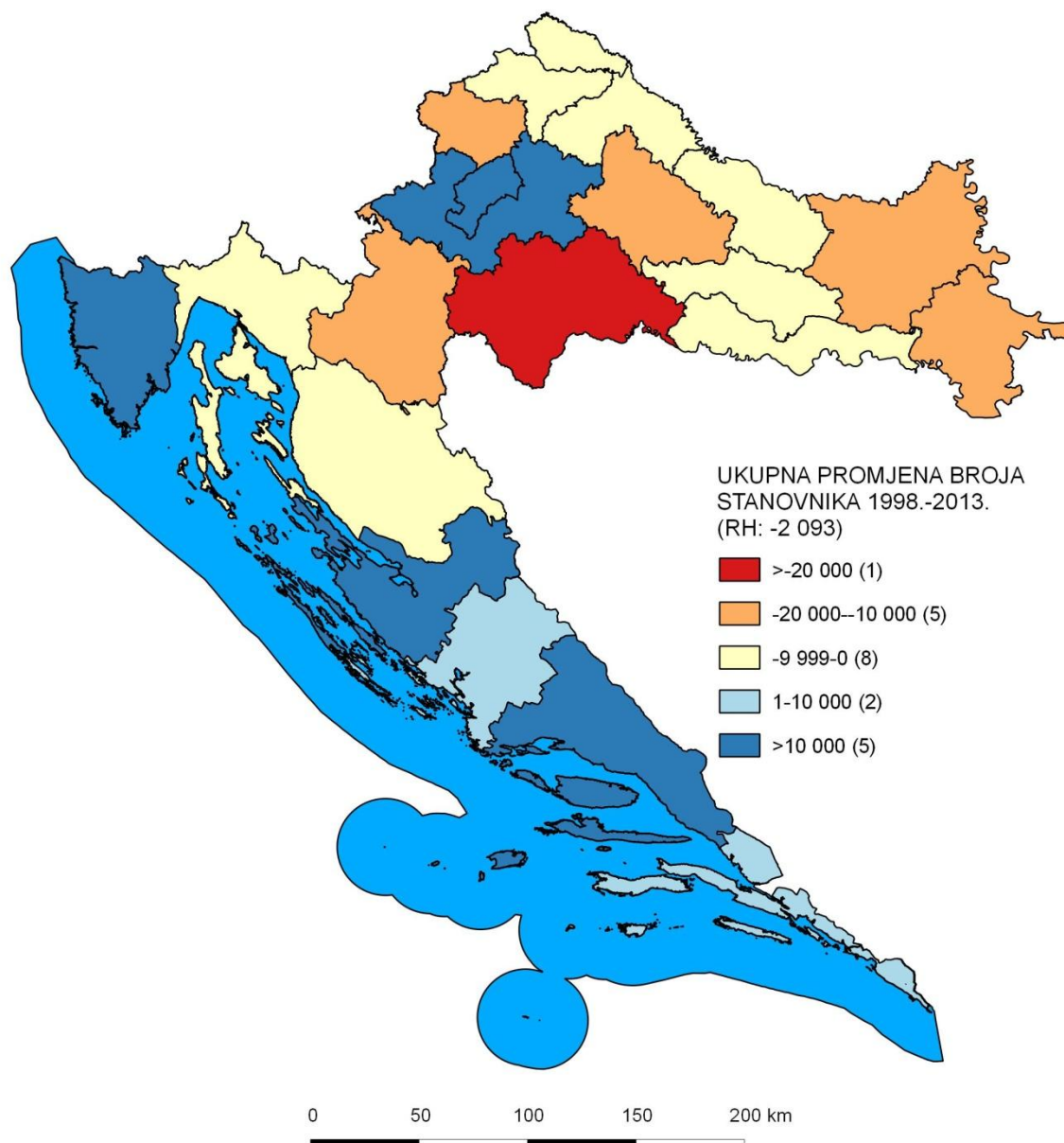
Demografski razvoj na regionalnoj razini ogleda se kroz potencijalni utjecaj na infrastrukturu, obrazovanje, industriju, usluge i mnoga druga područja. Ukoliko je na nekom prostoru prisutna depopulacija to može utjecati na mijenjanje stambenog tržišta i stambenu mobilnost, proračune lokalnih jedinica zbog smanjene porezne baze odnosno zaposlene populacije, potrebe za socijalnom infrastrukturom poput vrtića, škola, dvorana, bolnica, policijskih stanica, poštanskih ureda i sl., prometnom infrastrukturom i uslugama, zaposlenost i produktivnost zbog smanjenja mlade populacije, zatvaranje mnogih privatnih proizvodnih i uslužnih poduzeća zbog promijenjene demografske slike, društvene posljedice spolne neravnoteže, kvalitetu života, itd.

Depopulacija neće jednako zahvatiti sve županije i gradove/općine u Hrvatskoj, pa u skladu s tim bit će potrebno mjere i akcije prilagoditi njihovoj demografskoj situaciji.

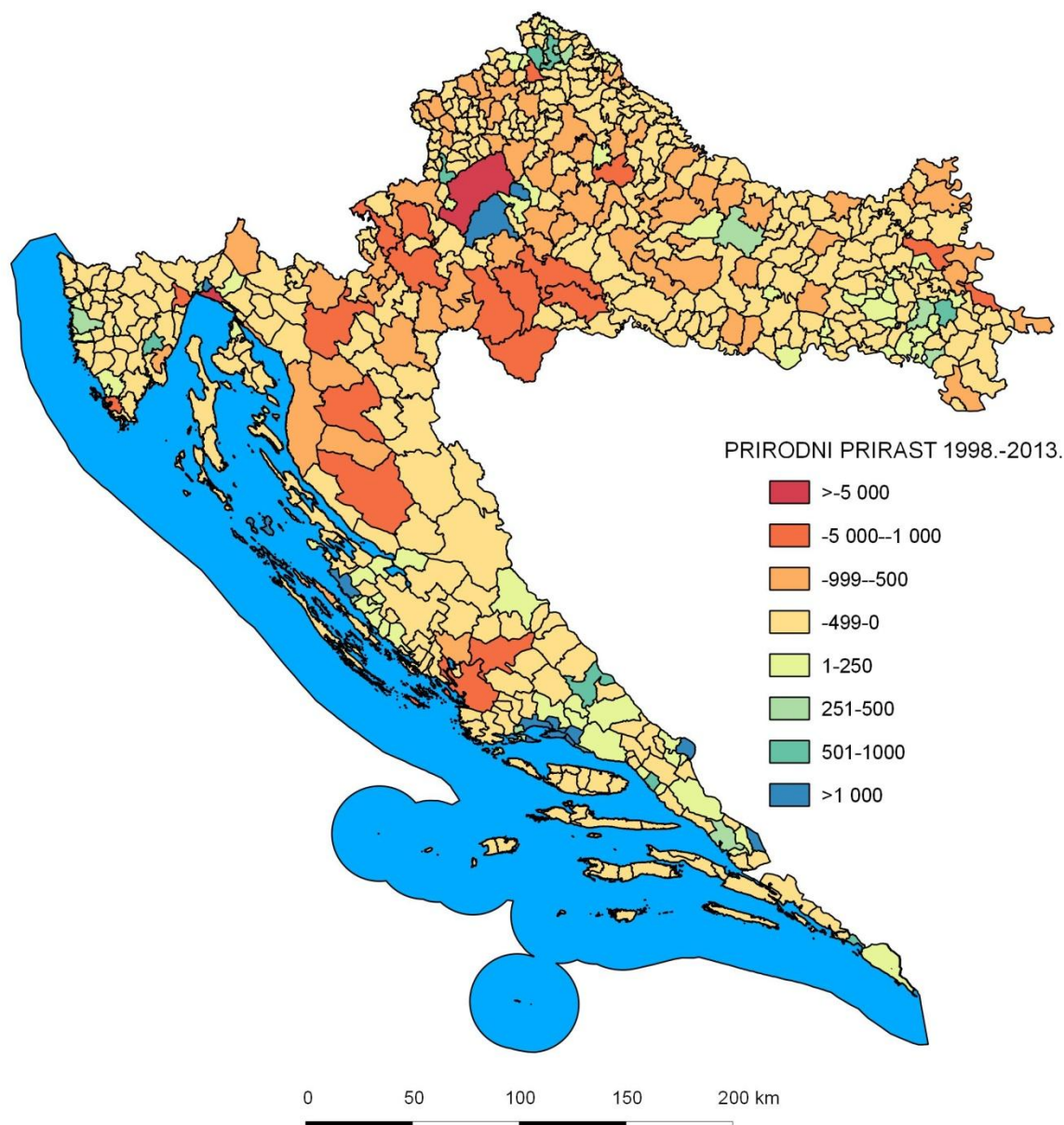
Slika 4.4. Ukupna promjena broja stanovnika 1998. - 2013. kao udio od stanovništva 1998., po županijama

Slika 4.5. Ukupna promjena broja stanovnika 1998. - 2013., po županijama

Slika 4.6. Prirodni prirast stanovništva Hrvatske 1998. - 2013., po gradovima i općinama

5 Migracije - unutarnja mobilnost i vanjski tokovi

Natalitet u Hrvatskoj danas je toliko nizak da je bez imigracije smanjenje broja stanovnika neizbježno. Riječ je o tzv. zamjenskoj migraciji kako bi se nadoknadili i ublažili depopulacija i starenje, te nadomjestila izgubljena radna snaga.

Migracijska kretanja imaju učinak na dobno-spolnu strukturu nekog područja, pa primjerice ako populacija u reproduktivnoj dobi iseljava to će i uz nepromijenjene stope fertiliteta nepovoljno djelovati na prirodno kretanje, a emigracija još i dodatno ubrzava depopulaciju i starenje. Emigracijska područja zbog različitih socio-ekonomskih razloga nisu atraktivna za mlade ljude, samogeneriraju iseljavanje, daljnju depopulaciju te na koncu ubrzano demografsko starenje.

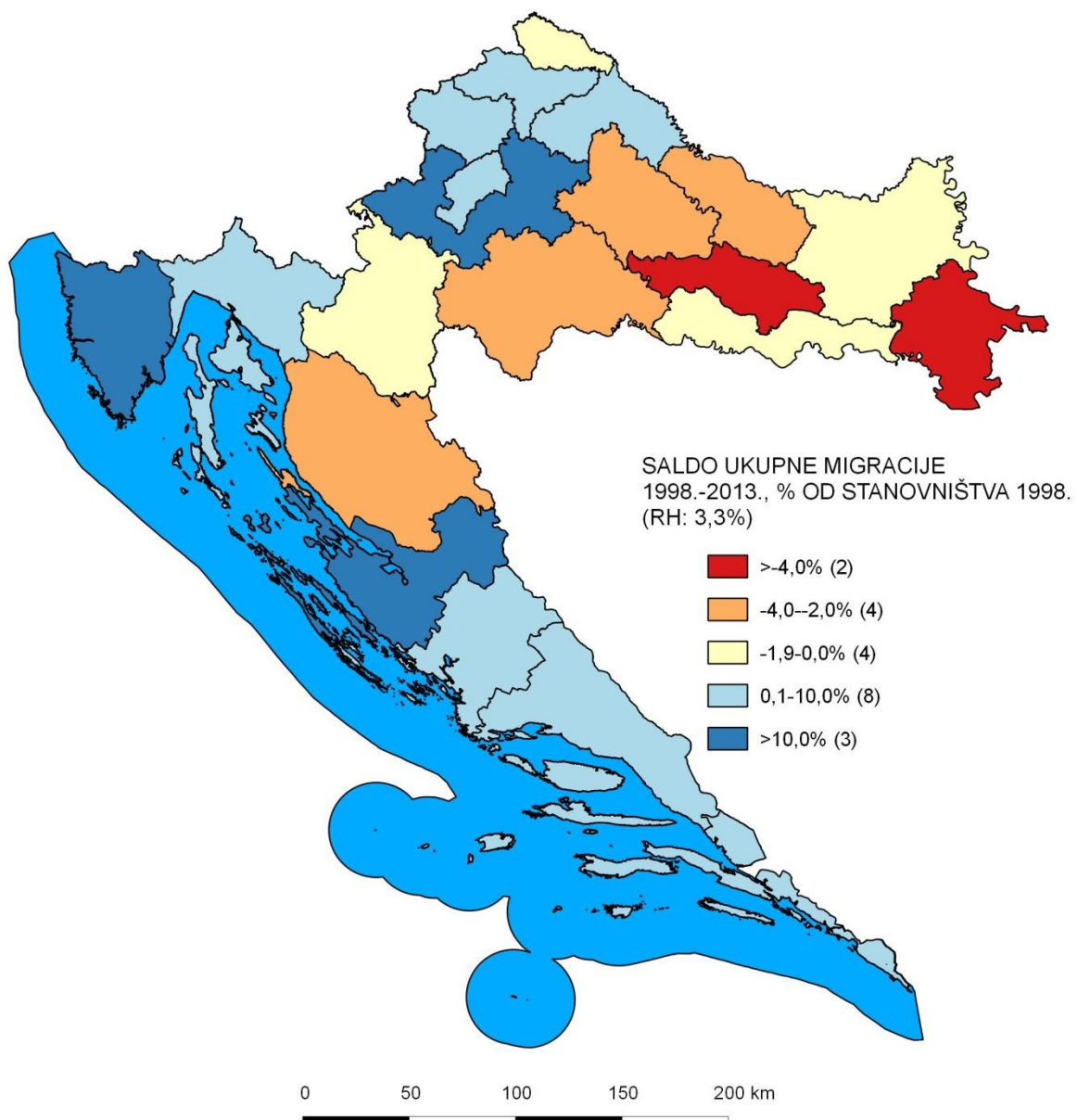
Imigracija je za mnoge županije jednostavno rješenje za depopulaciju i manjak radne snage. No to neće biti lako postići. Neke županije će možda i preokrenuti negativne demografske trendove na račun nekih drugih županija iz kojih se populacija iseljava. Poznato je da je atraktivno područje za imigraciju prostor oko glavnog grada i drugih velikih gradova dok su izolirana ruralna područja i (bivše) industrijske zone mjesta sa negativnim migracijskim saldom. Iz tog razloga atraktivna područja poput glavnog grada i nekih drugih većih gradova imaju pozitivni, dok ruralna i ekonomski slabije razvijena područja negativni migracijski saldo.

Ne znači da ona županija koja ima pozitivni prirodni prirast i pozitivne neto migracije ima najbrži porast broja stanovnika. Primjerice, tradicionalna imigracijska područja poput grada Zagreba imaju niži fertilitet kao posljedicu višeg udjela samaca i visoke stope participacije žena na tržištu rada.

U većem broju županija migracije imaju veći učinak na broj i strukturu stanovništva nego razlika živorođenih i umrlih. To pokazuje i službena statistika Državnog zavoda za statistiku o saldu ukupnih migracija. Tako je u Hrvatskoj od 1998. do 2013. negativni prirodni prirast gotovo nadoknađen pozitivnim neto migracijama. 10 županija i Grad Zagreb imali su u promatranom periodu pozitivni saldo ukupnih migracija. Posebno su u tome prednjačile Zagrebačka i Zadarska županija, u kojima su pozitivne neto migracije činile gotovo 15% ukupne populacije iz 1998. godine. Istovremeno, negativnim saldom ukupnih migracija, Vukovarsko-srijemska i Požeško-slavonska županija izgubile su na taj način oko 5% svojega stanovništva iz početnog razdoblja.

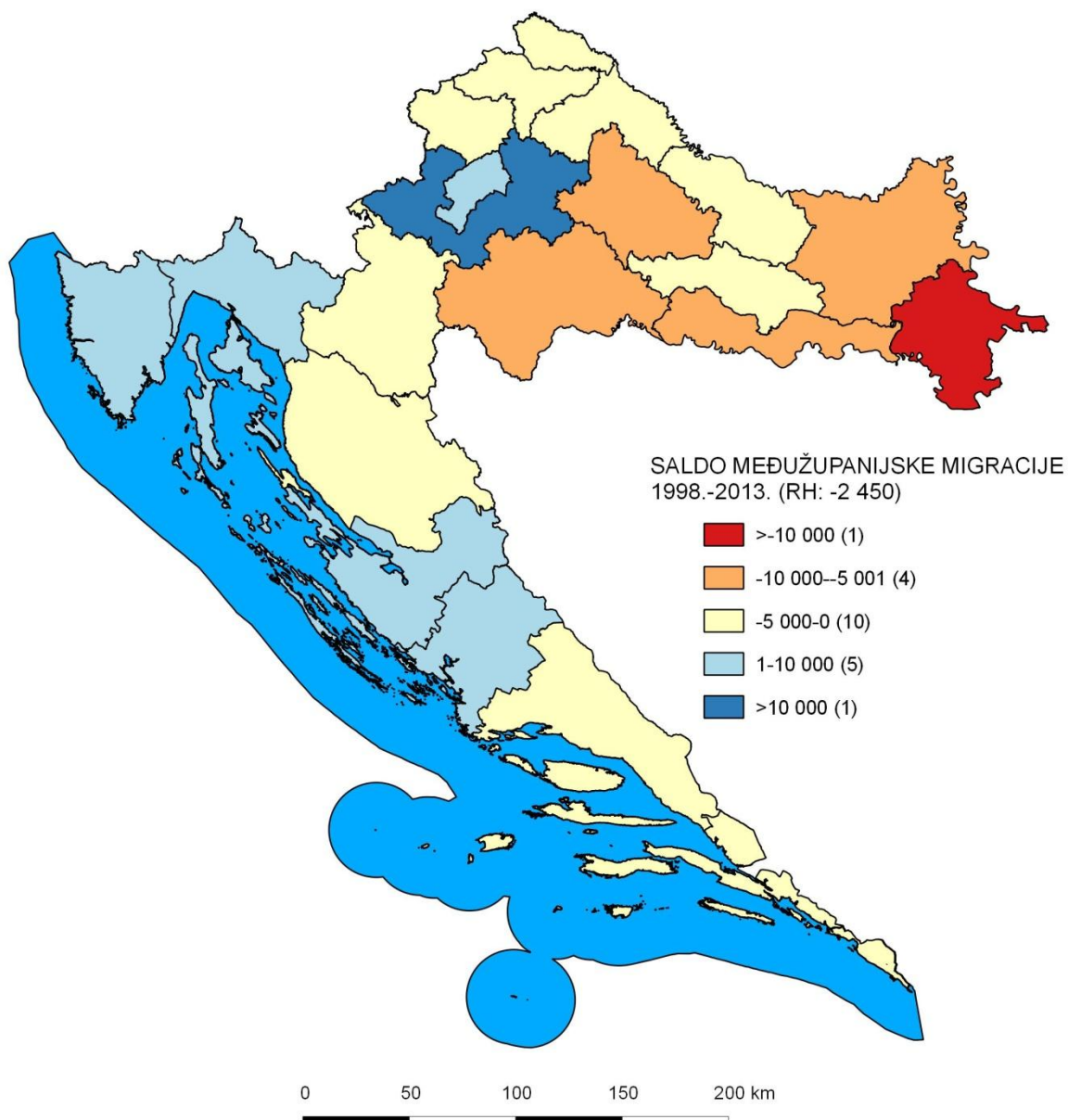
Zagrebačka, Istarska i Šibensko-kninska županija, unatoč prirodnom padu, nisu doživjeli ukupni pad populacije upravo zahvaljujući migraciji.

Slika 14. Saldo ukupne migracije u Hrvatskoj u periodu 1998. - 2013. kao udio u stanovništvu iz 1998., po županijama

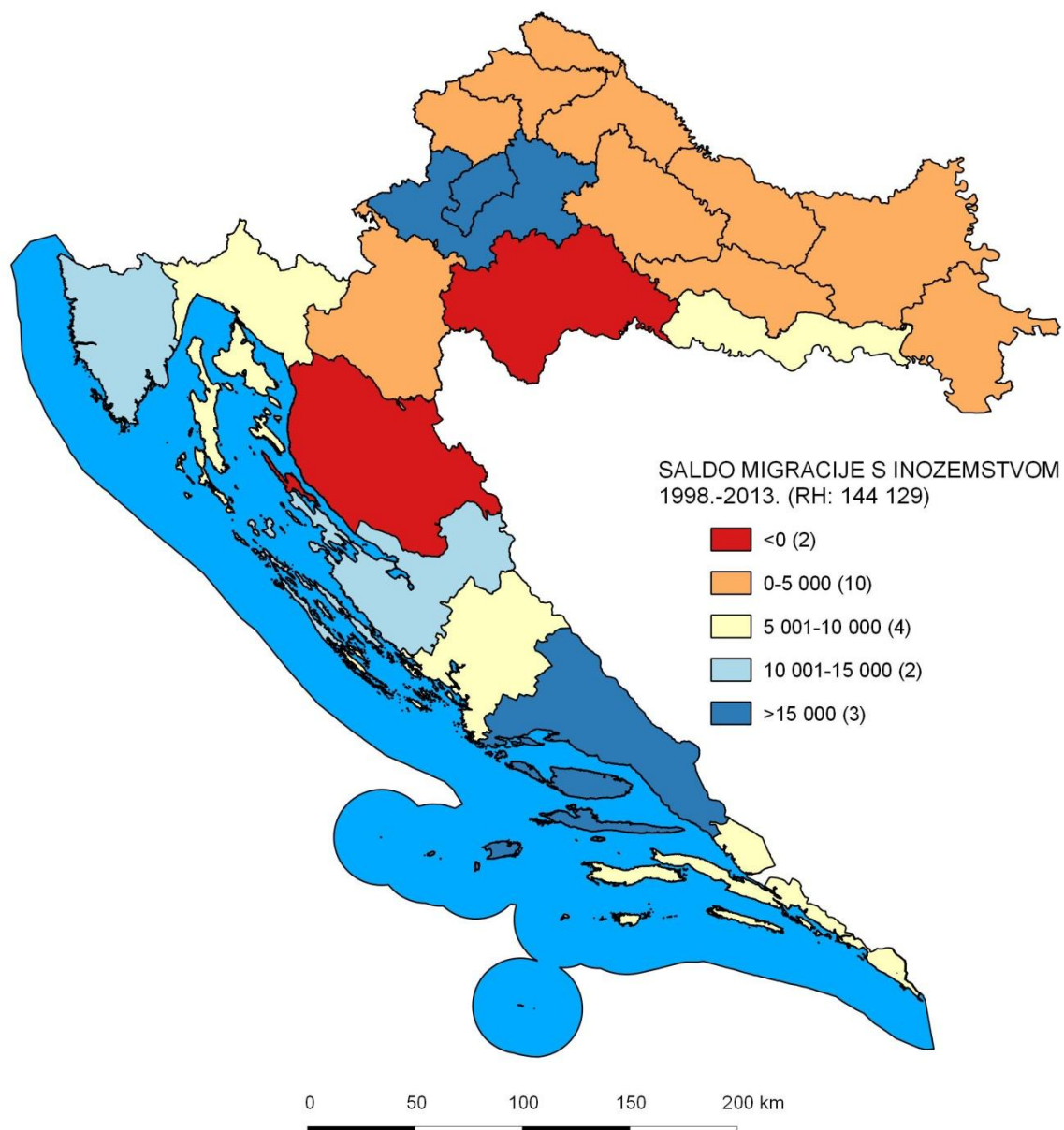

Slika 5.2. Saldo međuzupanijskih migracija u Hrvatskoj u periodu 1998. - 2013., po županijama

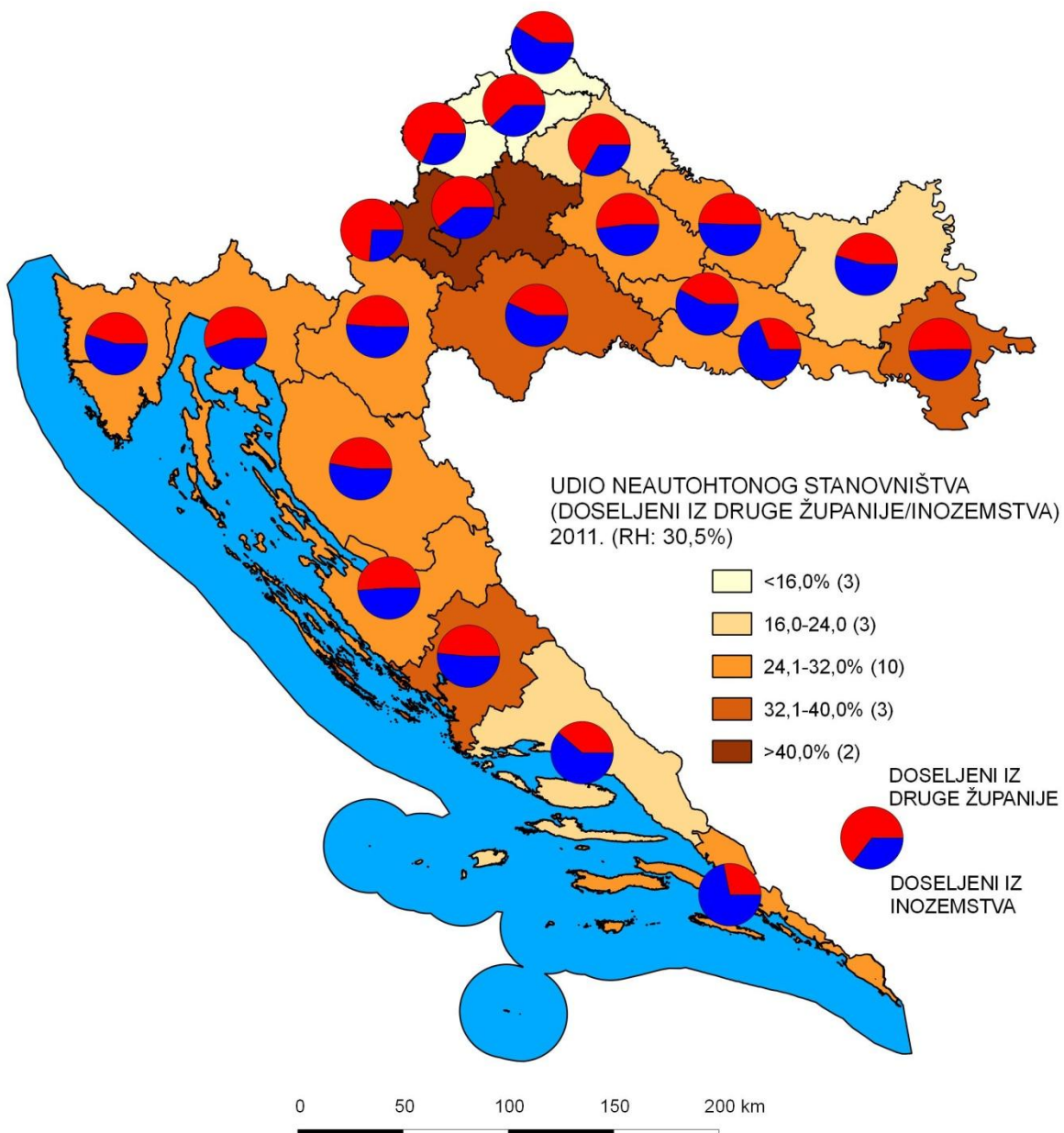

Slika 5.3. Saldo migracije s inozemstvom u Hrvatskoj u periodu 1998. - 2013., po županijama

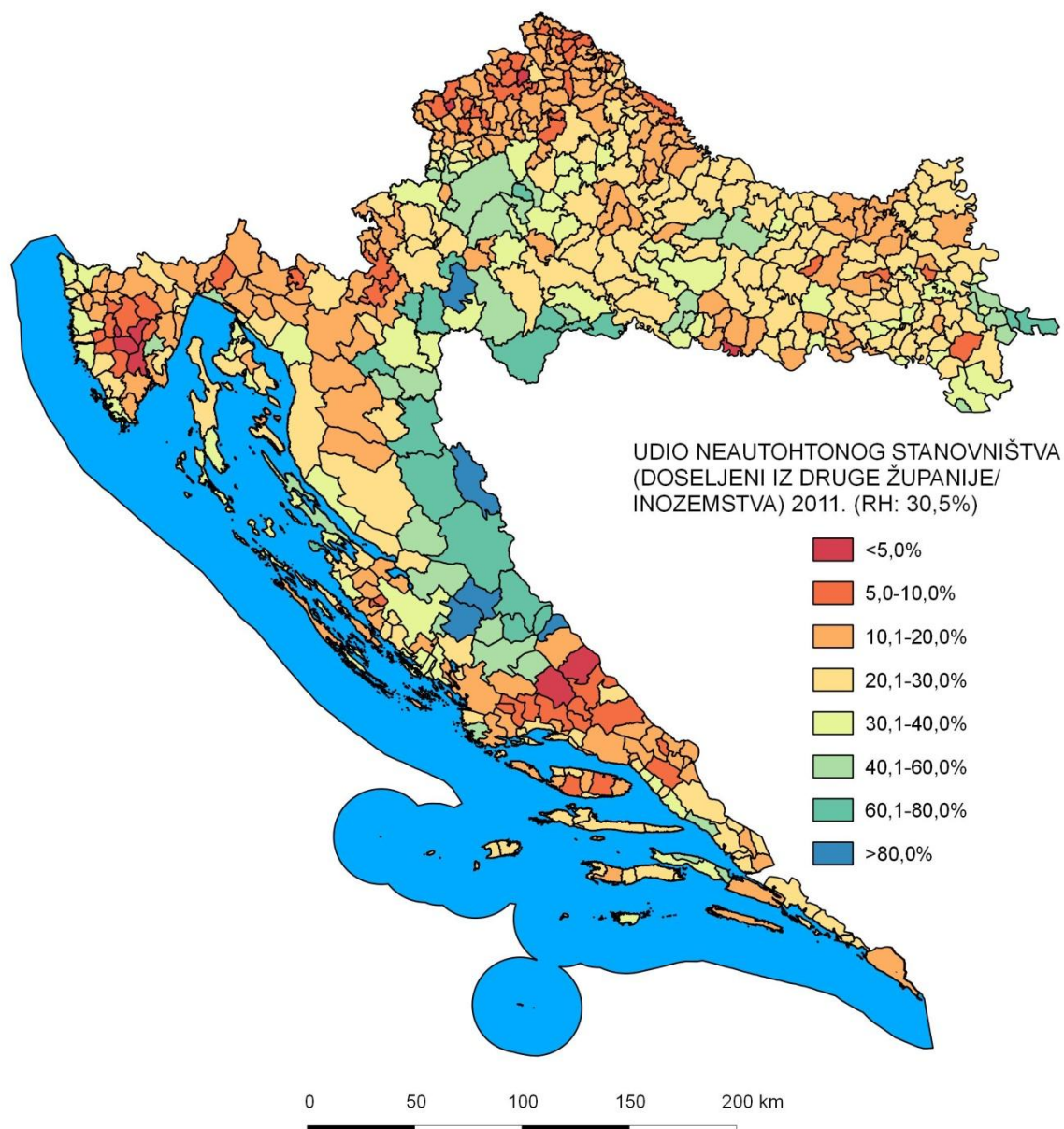

Što se tiče statistike prema migracijskim obilježjima iz Popisa 2011. prema županijama, ona pokazuje kako su razlike značajne. Naime, ukoliko promatramo udio doseljenog stanovništva u županiju (iz neke druge županije ili inozemstva) znatno više od državnog prosjeka koji iznosi 30,5% bilježimo u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji. U Gradu Zagrebu su prema popisu stanovnika iz 2011. gotovo polovica (46,7%) populacije doseljeni u nekom ranijem razdoblju iz neke druge županije ili inozemstva. Od ukupno 368.883 doseljenih u Grad Zagreb, oko 60% je doseljeno iz drugih županija, a ostali iz inozemstva, najvećim dijelom iz Bosne i Hercegovine. Slično je u Zagrebačkoj županiji gdje je 40,8% doseljenih, od čega tri četvrtine iz drugih županija. Natprosječni udio doseljenih imaju još Šibensko-kninska (36,4%), Vukovarsko-srijemska (34,0%), Sisačko-moslavačka (32,9%) i Ličko-senjska županija (30,8%). Za razliku od Zagreba i šire zagrebačke regije, koji su doseljenicima privlačni za život, pretpostavljamo da je u četiri navedene županije veća popisna evidencija doseljenih rezultat ratnih zbivanja u 1990ima i poslijeratnih povratničkih tokova. Najniži udio doseljenih u svojoj populaciji imaju Međimurska (12,9%), Krapinsko-zagorska (13,7%) i Varaždinska (14,8%) županija. Nažalost, detaljniji podaci o demografskim i socio-ekonomskim obilježjima migranata po županijama nisu nam trenutno dostupna. No iz ovih podataka je razvidno kako su očiti nejednaki regionalni migracijski procesi. U nekim područjima postoji visoka osjetljivost na migracije i iste su glavni generatori kretanja ukupnog stanovništva. Koncentracija ili manjak stanovništva u nekim županijama odraz je više monocentričnog i relativnog nedostatka policentričnog razvoja Hrvatske. Zone rasta populacije u nekim županijama Hrvatske uglavnom su potaknute migracijama, što će u budućnosti još više doći do izražaja.

Slika 5.4. Udio doseljenog stanovništva iz neke druge županije i inozemstva, Popis 2011., po županijama

Slika 5.5.15 Udio doseljenog stanovništva iz neke druge županije i inozemstva, Popis 2011., po gradovima i općinama

Naime, u slučaju kad se rađa sve manje i manje djece, koja su izvor buduće radne snage, sve će teže biti uzdržavati ostarjelu populaciju. Postupno povećanje udjela starijih osoba (onih starih 65 i više godina) u ukupnom stanovništvu, a istovremeno smanjivanje radno-sposobnog (stanovništvo u dobi 20-64) može dovesti do ozbiljnih problema u funkcioniranju države u srednjoročnom, a pogotovo u dugoročnom razdoblju. Kako se ne očekuje rast fertiliteta do razine od dva djeteta po ženi, koji bi omogućio održavanje sadašnjeg broja i dobne sastava stanovništva, jedini način za zamjenu radno-sposobnog stanovništva, barem u trenutnom broju, jest putem imigracije.

Kakav je slučaj Hrvatske kad se govori o migracijama? Hrvatska je istovremeno imigracijska i emigracijska zemlja. U 1990ima imala je jake useljeničke tijekove ponajprije iz Bosne i Hercegovine, te manje iz Srbije, Crne Gore i Kosova, i to uglavnom stanovništva hrvatske etničke pripadnosti. Istovremeno, emigracija iz Hrvatske bila je znatno jača, velikim dijelom uvjetovana ratnim zbivanjima.

U današnje se vrijeme ljudski faktor u analizama nacionalnog gospodarstva tretira kao prvorazredni gospodarski resurs. Odljev radne snage može imati negativne posljedice na ponudu radne snage kao i na gospodarstvo zemlje jer uglavnom iseljavaju najproduktivniji, mladi ljudi. Međuostalim, ekonomski problemi poput nezaposlenosti tjeraju nezaposlene na iseljavanje u potrazi za poslom kojeg ne mogu naći u matičnoj državi, ili ne mogu naći kvalifikacijama primjeren posao. Ako pogledamo slučaj Hrvatske, emigracija danas i u skoroj budućnosti svakako je gubitak za državu. Ekonomska emigracija u prošlosti razlikovala se od današnje jer su u 1970ima i 1980ima iseljavali uglavnom nekvalificirani radnici koje domaće tržište rada nije moglo zaposliti. Istovremeno je Hrvatska imala korist od tih emigranata u obliku priljeva novca koje su oni slali članovima svojih obitelji. Danas je, prema nepotvrđenim procjenama, sasvim drugačija situacija i oni koji iseljavaju su većinom mladi, kvalificirani i najčešće visokoobrazovani, i njihovo iseljavanje predstavlja nenadoknativ gubitak za Hrvatsku.

Hrvatska ima dugotrajnu tradiciju iseljavanja. Masovnije iseljavanje započelo je krajem 19. stoljeća. Od završetka 2. Svjetskog rata dolazi do pada iseljavanja, a potom slijedi period otvaranja granica u 1960ima kada dolazi do masovnijih odlazaka na tzv. privremeni rad u inozemstvo. Iako je jedan dio radnika zaista bio u inozemstvu privremeno, jedan dio njih se tamo nastanio i zaposlio za stalno. Zbog iseljavanja u europske i prekomorske zemlje, ratova i

prirodne depopulacije, Hrvatska danas ima približno isti broj stanovnika kao i prije 50 godina (popis 1961.).

Nažalost, za sada nitko ne zna točno koliko stanovnika iz Hrvatske iseljava niti je tko zadužen o tomu voditi preciznu evidenciju. Ako analiziramo serije podataka o vanjskim migracijama, dobivenih na osnovi podataka koji se prikupljaju u Ministarstvu unutarnjih poslova, a objavljuje Državni zavod za statistiku stečemo dojam da je Hrvatska od početka 1990ih godina bila izrazito imigrantska zemlja, što je upitno jer su mnogi iseljeni ostali neregistrirani. No problem registriranja migracija može se učinkovito značajno poboljšati uvođenjem registra stanovništva, kojeg Hrvatska trenutno nema, i koji bi doprinio većoj vjerodostojnosti hrvatske migracijske statistike.

„Odljev mozgova“ (brain drain) termin je koji se odnosi na odlazak visokoobrazovanih ljudi u inozemstvo, dakle riječ je zapravo o migraciji obrazovane radne snage. Treba reći da je u pravilu takva emigracija odraz djelovanja tržišta radne snage, jer poslodavci u razvijenim i bogatijim zemljama mogu ponuditi bolje plaće i bolje uvjete rada visokoobrazovanim ljudima od onih koji im se nude u njihovim matičnim zemljama. U današnjim okolnostima "odljev mozgova" ponajprije se tiče osoba u izravno primjenjivim djelatnostima (tehničara, prirodnjaka, inženjera, liječnika, informatičara i sl.), ali ima i slučajeva kada iseljavaju i stručnjaci iz drugih područja. Danas, u uvjetima globalizacije, migracije među visokoobrazovanim stanovništvom neodvojiv su dio globalnih migracijskih tokova povezanih uz kretanja na globalnom tržištu rada i posebno su vezani uz multinacionalne kompanije. Multinacionalne kompanije su glavni generatori procesa cirkulacije radne snage, naročito one visokoobrazovane. Nedvojbeno je da značajniji odljev mozgova izaziva ozbiljnije poremećaje na tržištu radne snage, posebno u malim državama poput Hrvatske. Globalna migracijska kretanja, dijelom izazvana kretanjima na svjetskom tržištu radne snage, više nego ikad odražavaju se u nacionalnim okvirima država. Tako, za razliku od šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kada su emigranti iz Hrvatske uglavnom bili niskokvalificirana radna snaga, danas su emigranti u većoj mjeri kvalificiraniji i obrazovaniji.

Zbog nepostojanja prikladnih mjera odljev mozgova negativno utječe na ekonomski razvoj Hrvatske i na uspješnost provedbe tranzicijskih reformi. To možda još nije direktno uočljivo jer postoji određena rezerva visokoobrazovanih koji su nezaposleni, ali i to će se u dogledno vrijeme promijeniti. S ekonomskim oporavkom i nedavnim ulaskom u Europsku Uniju očekuje se postupno smanjivanje nezaposlenosti, stoga će se eventualni odlazak visokoobrazovanih ljudi iz

Hrvatske osjetiti na tržištu rada. Nedvojbeno je da odljev mozgova uzrokuje i fiskalne gubitke, ponajprije uzrokuje gubitak poreznih prihoda. Nije potrebno spominjati da su gubitci i javni troškovi obrazovanja emigranata. Problematika vezana uz odljev mozgova u Hrvatskoj nije sasvim predvidljiva. Jedna od pretpostavki je da Hrvatska, uz skup prikladnih i učinkovitih mjera, ima potencijal da u srednjeročnom razdoblju poslije 2020. godine postane zemlja koja bi mogla privući kvalificiranu radnu snagu, barem privremeno. Riječ je o tzv. „cirkulaciji mozgova“ ili 'razmjenu intelektualnoga kapitala', i Hrvatska bi mogla privući visokoobrazovane ljude iz zemalja sličnoga stupnja gospodarskog razvoja.

Već danas u mnogim poduzećima u Hrvatskoj, naročito u onima u stranom vlasništvu imamo zaposlene visokobrazovane strance. Oni su najčešće na menadžerskim pozicijama i u Hrvatskoj su privremeno. Manji dio njih ostaje živjeti u Hrvatskoj, dok drugi prema potrebama svog posla odlaze. S druge strane odljev mozgova iz Hrvatske prema bogatijim zemljama članicama Europske Unije će se nedvojbeno nastaviti. No, ne očekujemo značajni porast odljeva mozgova nakon ulaska Hrvatske u EU. Ono što očekujemo da će "odljev mozgova" zahvatiti sva stručna područja i da će emigracija i cirkulacija znanstvenika i istraživača, kao dio odljeva mozgova, biti posebno naglašene.

Potrebe neke regije za uvozom radne snage uvjetovane su demografskim procesima depopulacije i starenja stanovništva. Posebno je velika potreba za kvalificiranom i visokoobrazovnom radnom snagom kao i radnom snagom u onim područjima industrije koja nisu atraktivna domicilnom stanovništvu. Osnovni kriterij prema kojima se odvijaju radne migracije u razvijenim područjima su neravnoteža između ponude i potražnje za radnom snagom. Premda to, zbog nedovoljne iskorištenosti domaće radne snage u Hrvatskoj još nije slučaj, on će u budućnosti sve više dobivati na značenju. Štoviše, već postoje sektori (npr. turizam) u pojedinim područjima Hrvatske u kojim postoji potreba za uvozom radne snage.

Prema podacima Eurostata Hrvatska ima jednu od najvećih stopa nezaposlenosti među zemljama članicama u EU. Što se tiče stope zaposlenosti u Hrvatskoj, one su dosta niže nego one zabilježene u EU-28. U dobi 20-64 tek je nešto više od polovice populacije zaposleno, što je najniže među državama članicama EU i za petnaest postotnih bodova niže od prosjeka EU-28. Kako su trenutno stope zaposlenosti radnog stanovništva u Hrvatskoj dosta ispod ciljane razine EU za 2020. godinu pitanje je koliko će Hrvatska moći u tom periodu primiti imigranata, posebno onih mlađih u radno-sposobnoj dobi. Ako tome pridodamo visok udio nezaposlenih

mladih (15-24) onda postaje nerealno očekivati neko veće useljavanje u Hrvatsku. Nezaposlenost mladih (mjerena kao udio nezaposlenih u dobnoj skupini 15-24 u odnosu na ekonomski aktivno stanovništvo u toj dobnoj grupi) u Hrvatskoj niža je jedino od iste u Grčkoj i Španjolskoj, zemljama koje su najteže pogođene ekonomskom krizom. Ovi podaci navode na pitanje kojim će to radnim uvjetima Hrvatska privući mlade stanovništvo, koje inače najčešće migrira, u današnjim uvjetima relativno visoke nezaposlenosti, posebno nezaposlenosti mladih. Ostaje nam za vidjeti hoće li se dogoditi značajne pozitivne promjene u ekonomskoj slici Hrvatske u doglednoj budućnosti, koje bi najviše mogle utjecati na tijek migracijskih kretanja u Hrvatskoj.

6 Demografske strukture: obrazovna, ekonomska i struktura kućanstava

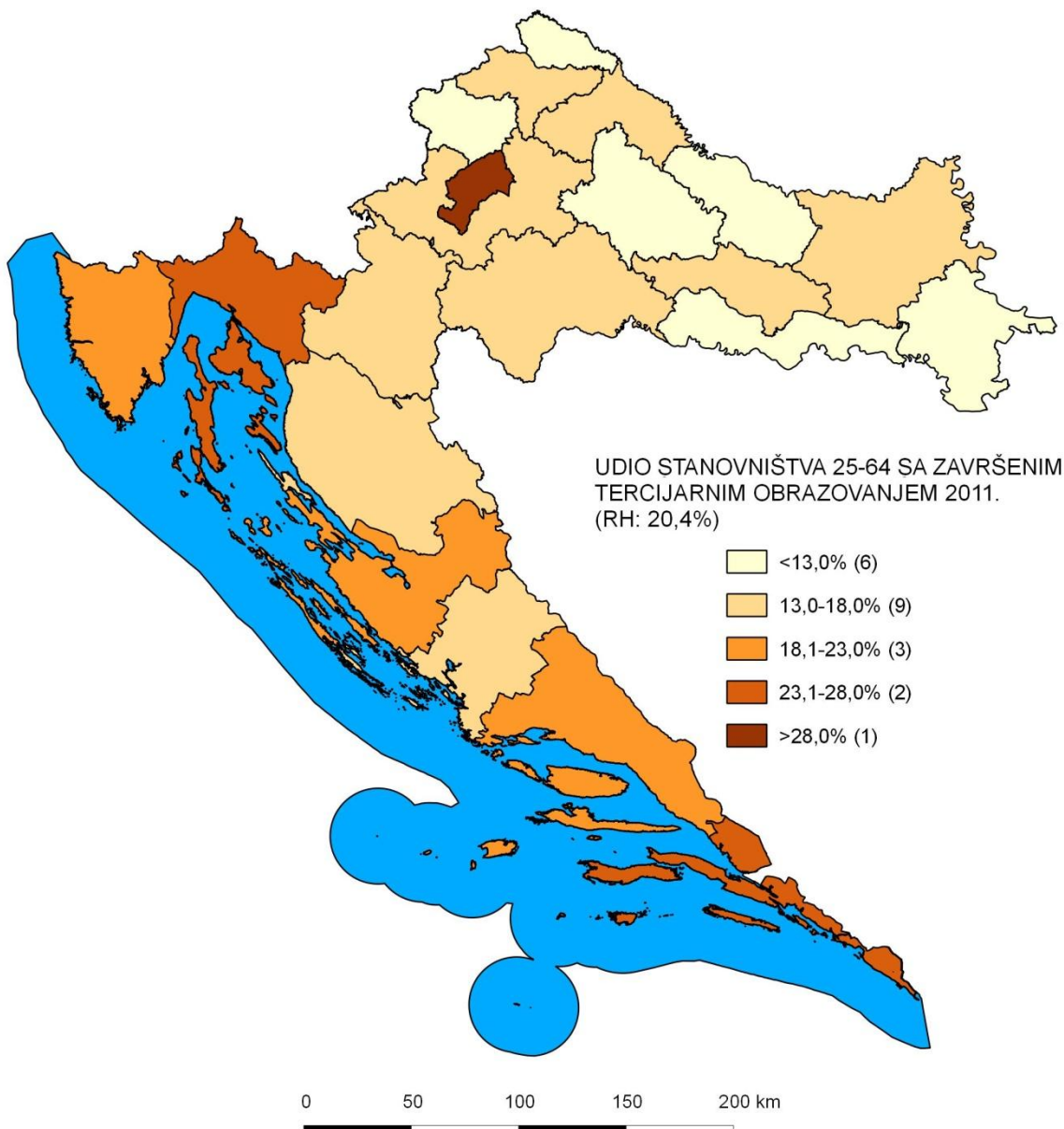
Demografske strukture imaju veliki utjecaj na mnoge demografske procese. Porast/pad broja stanovnika nije samo ovisan o razini fertiliteta i mortaliteta već i o dobnoj strukturi ženske fertile populacije (posebno njihovog broja). Čak i kad je fertilitet relativno nizak, kada je proporcija žena u fertilnoj dobi još uvijek povoljna, te potaknuta useljavanjem može još neko vrijeme držati prirodni prirast pozitivnim. I onda kada je fertilitet u emigracijskim županijama veći, broj žena u fertilnoj dobi je malen što onemogućava pozitivni prirodni prirast. Dakle, strukturni demografski pokazatelji bitni su smjerokaz budućih populacijskih gibanja nekog područja.

Akumulacija ljudskog kapitala, mjerena razinom obrazovanja jedan je od glavnih generatora razvoja nekog područja. Obrazovana i kvalificirana radna snaga preduvjet su rasta i razvoja, ne samo na nacionalnoj, već i na regionalnoj i lokalnoj razini. Ona područja koja zaostaju u razvoju ljudskog kapitala zaostajat će i u sveopćem društvenom i gospodarskom razvoju. Sa oko 20% visoko obrazovane populacije u dobi od 25 do 64 godine prema Popisu 2011. Hrvatska zaostaje za ekvivalentnim prosjekom Europske unije koji iznosi oko 27%⁵. Više od polovice hrvatskih županija ima manje od 15% populacije u toj dobi sa tercijarnim stupnjem obrazovanja, a najniži udio ima Virovitičko-podravska županija (10,4%). Istovremeno, samo četiri županije imaju natprosječan udio visokoobrazovanih od nacionalnog prosjeka, gdje uz Primorsko-goransku (24,2%), Dubrovačko-neretvansku (23,8%) i Splitsko-dalmatinsku (22,5%) županiju, jedino Grad Zagreb značajnije odskoče, i sa 35% populacije prelazi prosjek Europske unije. Unutar Hrvatske jedino općina Kostrena u Primorsko-goranskoj županiji ima neznatno veći udio visokoobrazovanih u populaciji od Zagreba, dok je na dnu općina Kijevo u Šibensko-kninskoj županiji u kojoj gotovo i nema visokoobrazovanih (svega 1,6% populacije u dobi 25-64). Evidentno je da je udio visokoobrazovanih po županijama povezan i sa stupnjem njihovog ekonomskog razvoja, te bi se isti u budućnosti trebao povećati kao jedna od poluga bržeg društveno-gospodarskog razvoja u narednim desetljećima.

---

⁵ Više o tome vidjeti na web stranicama Eurostata

Slika 6.1. Udio stanovništva Hrvatske u dobi 25-64 sa završenim tercijarnim stupnjem obrazovanja, Popis 2011, po županijama

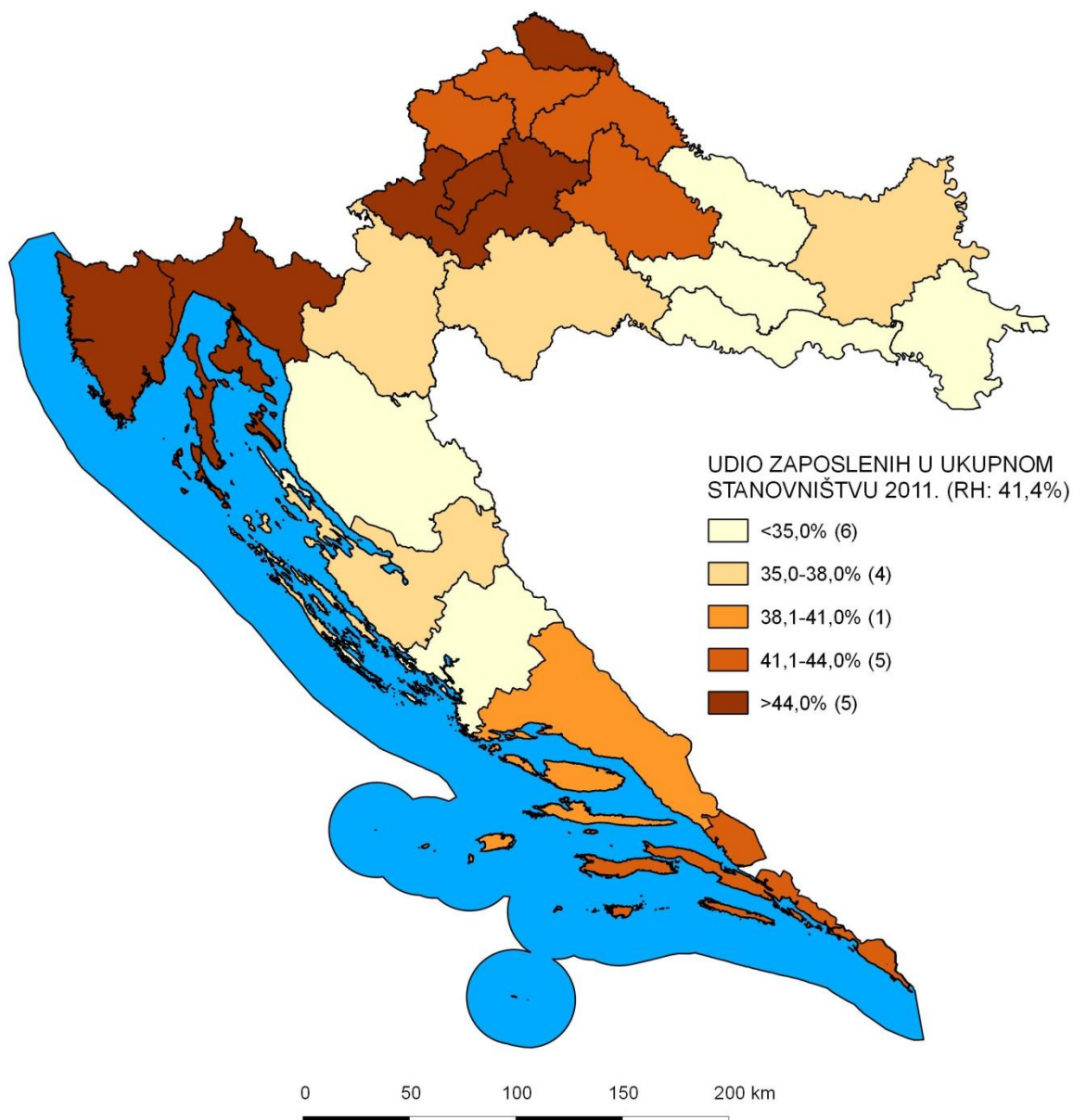

Udio zaposlenih u nekoj populaciji pokazatelj je koji je jako dobar prediktor održivosti neke teritorijalne cjeline. Podaci iz Popisa stanovništva iz 2011. pokazuju da je 41,4% ukupnog stanovništva Hrvatske zaposleno. Taj broj nije usporediv sa metodologijom koji se primjenjuje kod ankete o radnoj snazi pa usporedbe s Europskom Unijom nisu moguće, no usporedivi anketni podaci svrstavaju Hrvatsku na samo dno zemalja EU prema udjelu zaposlene populacije⁶. Regionalna statistika o zaposlenosti uočava da županije na sjeverozapadu i zapadu Hrvatske bilježe veći udio zaposlenih u ukupnoj populaciji. Pri tome prednjače Grad Zagreb (47,8%), Istarska (46%) i Zagrebačka (45,8%) županija. S druge strane, u Brodsko-posavskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji je zaposleno manje od trećine ukupnog stanovništva. Općina Kraljevec u Krapinskoj-zagorskoj županiji prednjači sa 63,9% zaposlenih, dok je na samom dnu općina Cijlpane sa samo 6,1% zaposlenih. U Hrvatskoj je oko 30% općina i gradova u kojima je zaposleno manje od trećine ukupne populacije, što dovodi do ugroženosti ekonomske opstojnosti tih lokalnih jedinica. U onim teritorijalnim jedinicama gdje udio uzdržavane populacije prelazi dvije trećine postaje upitna i njihova samostalnost.

---

⁶ Vidjeti više na web stranicama Eurostata

Slika 6.2. Udio zaposlenih u ukupnom stanovništvu Hrvatske, Popis 2011., po županijama

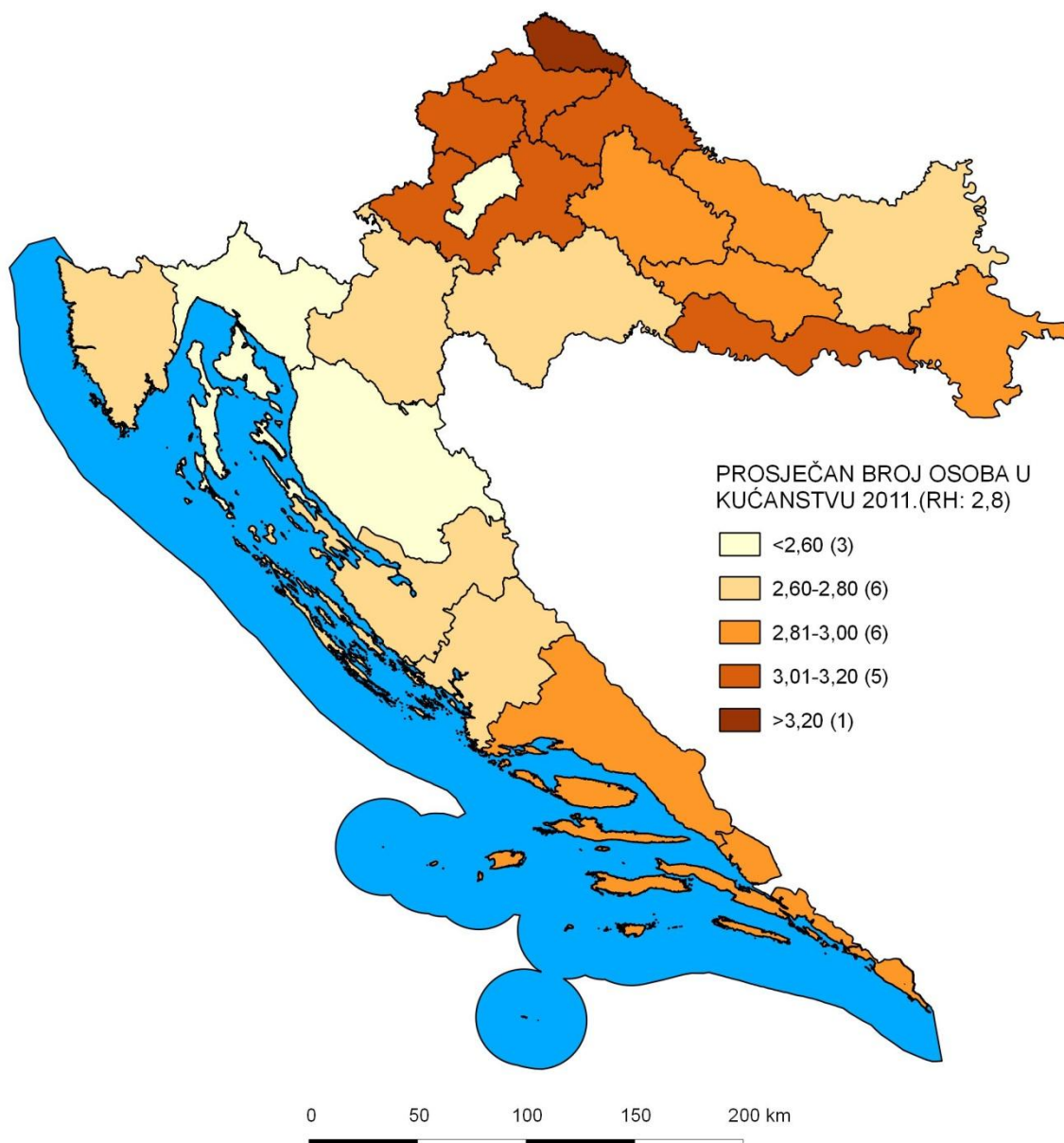

Prosječan broj članova u kućanstvima u Hrvatskoj se u posljednjih nekoliko desetljeća kontinuirano smanjuje. To smanjenje je rezultat dosada spominjanih demografskih procesa, niskog fertiliteta i dužeg očekivanog trajanja života. Manji broj djece u kućanstvu i porast broja samačkih kućanstava u starijoj životnoj dobi doveli su do toga da je prosječan broj članova u privatnim kućanstvima u Hrvatskoj prema Popisu iz 2011. manji od tri, točnije 2,8. No i taj, dosada najniže zabilježen prosjek otkada je popisa stanovništva, Hrvatsku svrstava u sam vrh unutar Europske Unije u kojoj je prosjek oko 2,4 člana po privatnom kućanstvu⁷. Unutar Hrvatske, najveći prosječni broj članova u kućanstvu imaju županije u sjeverozapadnom dijelu zemlje, Međimurska (3,21), Krapinsko-zagorska (3,13), Varaždinska (3,12) i Zagrebačka (3,11) županija. Istovremeno, najmanji broj članova u kućanstvu nalazimo u Primorsko-goranskoj (2,51), Ličko-senjskoj (2,56) županiji i Gradu Zagrebu (2,57). Grad Imotski sa prosječno 4 člana u kućanstvu prednjači među gradovima i općinama Hrvatske, dok je općina Cijlpane s 1,87 članova u prosjeku u kućanstvu na posljednjem mjestu. Daljnjim porastom očekivanog trajanja života, pogotovo u starijoj dobi, te nastavak trenda niskog fertiliteta, uz rast broja samačkih kućanstava ne samo u starijoj dobi već i kod mlađih, dovest će do nastavka smanjenja prosječnog broja članova kućanstva, premda sa malo usporenijim tempom nego u ranijim desetljećima.

---

⁷ Detaljnije podatke vidjeti na webu Eurostata

Slika 6.3. Prosječan broj članova privatnih kućanstava u Hrvatskoj, Popis 2011., po županijama

7 Projekcije stanovništva Republike Hrvatske po županijama do 2030.

Projekcije stanovništva jedne su od polaznih osnova pri usmjeravanju tekućeg i oblikovanju strategije budućeg ukupnog društvenog i ekonomskog razvoja neke prostorne jedinice. Demografske strukture jedne su od temeljnih čimbenika pri planiranju ekonomskih, obrazovnih, zdravstvenih, prostornih i drugih kapaciteta nekog područja. Stoga, projiciranje budućih demografskih procesa i struktura ima sasvim praktične razloge.

Projekcije stanovništva po županijama do 2030. godine su izrađene su korištenjem kohortno-komponentne metode, standardne demografske tehnike kod projekcija budućeg kretanja stanovništva po dobi i spolu. Za izradu projekcija stanovništva koristili su se sljedeći podaci: stanovništvo prema dobi i spolu za početnu godinu projekcija za svaku od 21 županije u Hrvatskoj, specifične stope fertiliteta prema dobi po županijama za razdoblje početne godine projekcija, *Coale-Demeny East* modelske tablice mortaliteta aproksimirane za svaku županiju za razdoblje oko početne godine projekcije i neto migracije prema dobi i spolu u početnoj godini projekcija. Kako dobno-spolna struktura migranta nije bila dostupna, za županije je korištena zajednička dobno-spolna struktura migranata u Republici Hrvatskoj.

Projekcije su izrađene do 2030. godine, pojedinačno za svaku županiju. Zbog nedostupnosti određenih ulaznih podataka, projekcije su napravljene u jednoj varijanti, za sve županije Hrvatske. Osnovna nit vodilja kod izrade projekcija bila je pokazati što bi se moglo desiti ukoliko se trenutni (iz 2013. godine, koja je uzeta kao početna godina projekcija) trendovi nastave.

Hipoteze koje su korištene prilikom izrade projekcija:

- varijanta konstantnog fertiliteta (totalna stopa fertiliteta (TFR) ostaje nepromijenjena tijekom cijelog razdoblja za koji se projekcija izrađuje);
- očekivano trajanje života umjereno raste – linearnom ekstrapolacijom previđa se rast koji je u skladu sa dosadašnjim trendovima;
- neto migracije su konstantne (neto migracije prema dobi i spolu ostaju nepromijenjene do kraja razdoblja, tj. do 2030.).

Nemoguće je napraviti savršene projekcije stanovništva. Ipak, demografski momentum i dinamika demografskih procesa omogućila je demografima da njihove projekcije budu visoke kvalitete. Projekcije stanovništva nisu predviđanja što će se desiti već projekcije što bi se moglo

dogoditi ako se dosadašnji trendovi nastave. U svakom slučaju mogućnost intervencija u demografska kretanja postoje i iste mogu izmijeniti projicirane demografske ishode, premda ne značajno budući se u ovom slučaju radi o projekcijama za manje od dva desetljeća unaprijed. Najveće šanse za intervenciju postoje kod migracija, a najmanje kod mortaliteta.

Tablica 7.1. Strukturni demografski indikatori stanovništva Hrvatske, projekcija za 1.1.2030., po županijama

Ime županije	0-14 (%)	65+ (%)	80+ (%)	Indeks starenja
Primorsko-goranska	10,8	29,2	7,7	269,8
Sisačko-moslavačka	11,2	29,2	7,3	261,8
Karlovačka	11,4	28,6	6,8	250,2
Istarska	11,5	28,0	7,1	243,9
Šibensko-kninska	12,7	29,6	8,5	232,7
Ličko-senjska	13,1	26,9	7,3	205,4
Varaždinska	12,3	23,8	5,4	193,0
Republika Hrvatska	13,1	25,0	6,2	191,4
Osječko-baranjska	13,3	24,5	5,2	184,7
Grad Zagreb	13,0	23,7	6,3	182,6
Bjelovarsko-bilogorska	14,0	25,3	5,5	180,7
Splitsko-dalmatinska	13,6	24,5	6,3	180,4
Zadarska	14,1	25,4	7,4	180,2
Krapinsko-zagorska	12,9	23,1	4,9	179,1
Vukovarsko-srijemska	13,7	24,2	5,4	176,4
Zagrebačka	13,3	23,3	5,3	175,2
Dubrovačko-neretvanska	14,5	25,2	6,8	174,2
Koprivničko-križevačka	14,1	23,9	5,4	169,3
Virovitičko-podravska	14,2	23,9	5,0	168,4
Brodsko-posavska	15,0	24,2	5,8	161,6
Požeško-slavonska	14,7	23,4	5,2	159,2
Međimurska	14,6	22,8	5,1	156,0

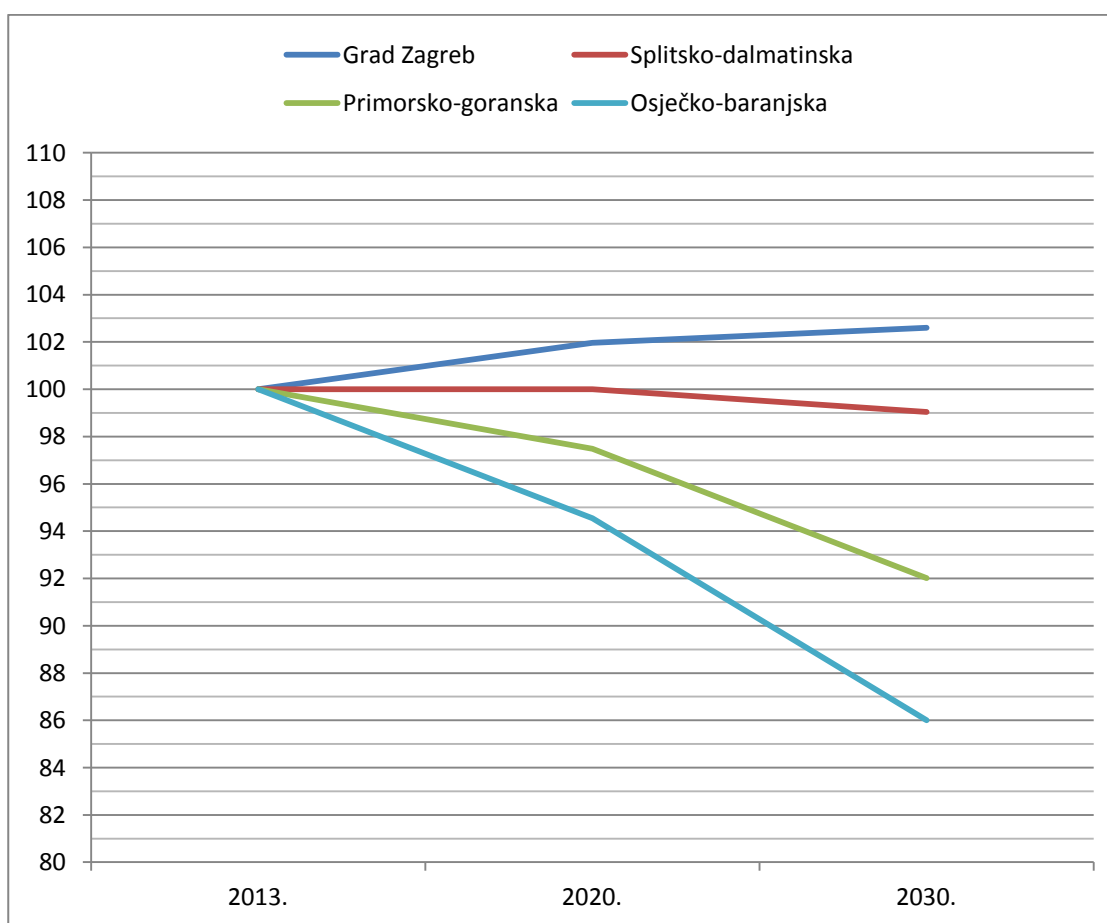
Od hrvatskih županija, uz ostajanje sadašnjih fertilitetnih i mortalitetnih trendova, u najnepovoljnijoj situaciji što se tiče dobne strukture stanovništva bit će Primorsko-goranska, Sisačko-moslavačka i Karlovačka županija. U tim trima županijama, uz nastavak dosadašnjih trendova, doći će do pada udjela djece (0-14) u ukupnom stanovništvu na razine oko 10%, a istovremeno porasti će udio starijih (65+) na skoro 30%. U njima će u 2030. godini indeks starenja premašiti vrijednost od 250 što bi značilo da će za dva i pol puta biti brojnije starije stanovništvo od mlađeg. Najpovoljniju dobnu strukturu, uz oko 50-60% brojnije starije od

mlađeg stanovništva, mogu očekivati Međimurska, Požeško-slavonska i Brodsko-posavska županija.

S obzirom na udjel djece u dobi 0-14 godina u 2030. godini osim Primorsko-goranske i Sisačko-moslavačke, vrlo nizak udio djece imat će i Karlovačka te Istarska županija. U Primorsko-goranskoj županiji udio starijih u dobi 65 i više godina od 2001. do 2030. mogao bi se udvostručiti. Unutar navedene dobne skupine, najbrži i najveći porast očekuje se kod stanovništva u dobi iznad 80 godina.

Grafikon 7.1. Projekcije stanovništva u četiri hrvatske županije s najvećim gradskim središtima, indeks (2013.=100)

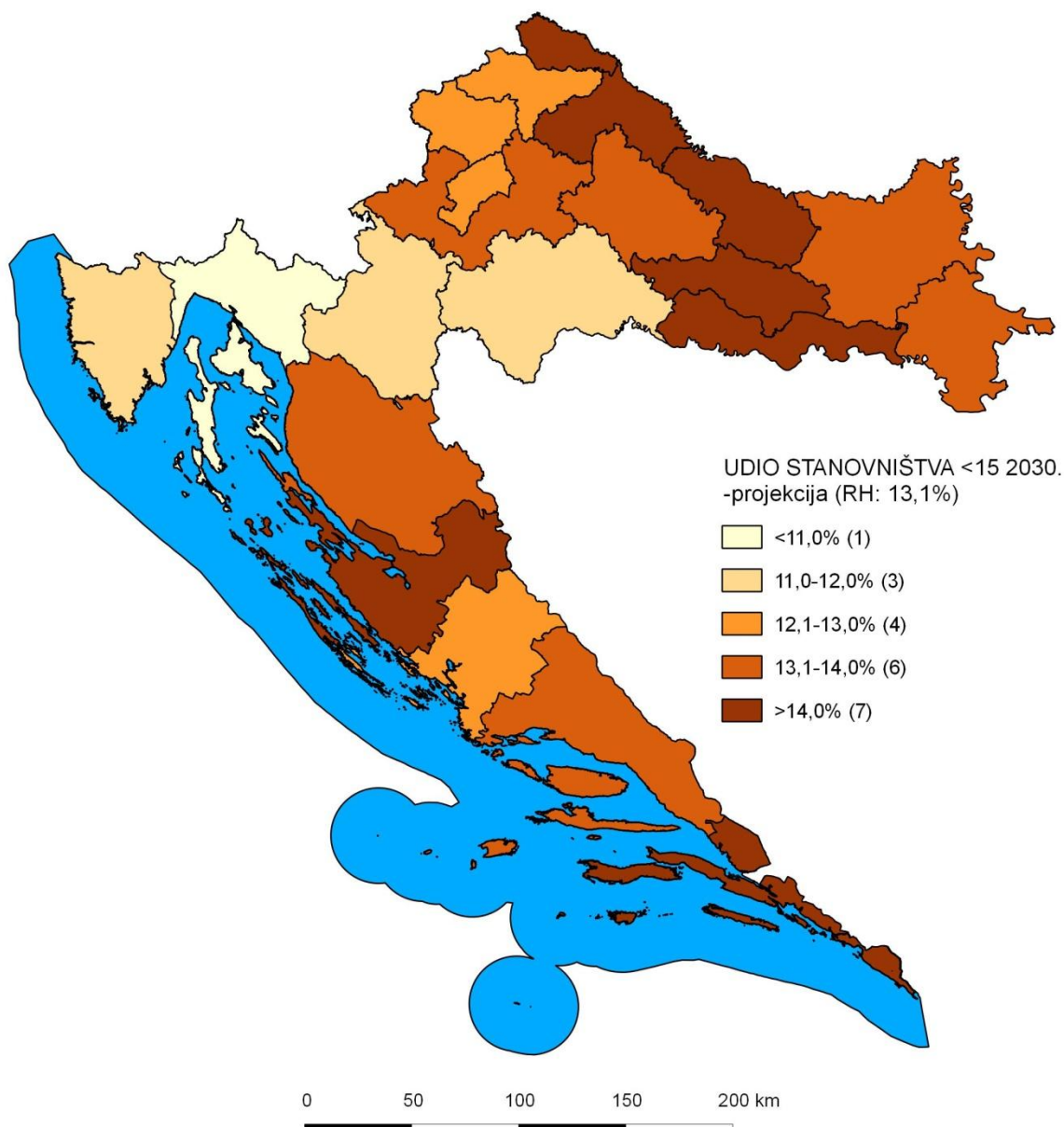
Do 2030. godine, samo Grad Zagreb i Zadarska županija mogu očekivati porast ukupnog broja stanovnika u odnosu na 2013., stagnaciju na približno istom broju kao danas Splitsko-dalmatinska, Istarska i Zagrebačka županija. Uvjerljivo najveći pad ukupnog broja stanovnika mogao bi pogoditi Sisačko-moslavačku županiju koja bi mogla, uz nastavak tekućih demografskih trendova, izgubiti gotovo trećinu trenutne populacije.

Tablica 7.2. Stanovništvo Hrvatske u 2013. (procjena), 2020. i 2030. (projekcija) i indeks promjene, po županijama

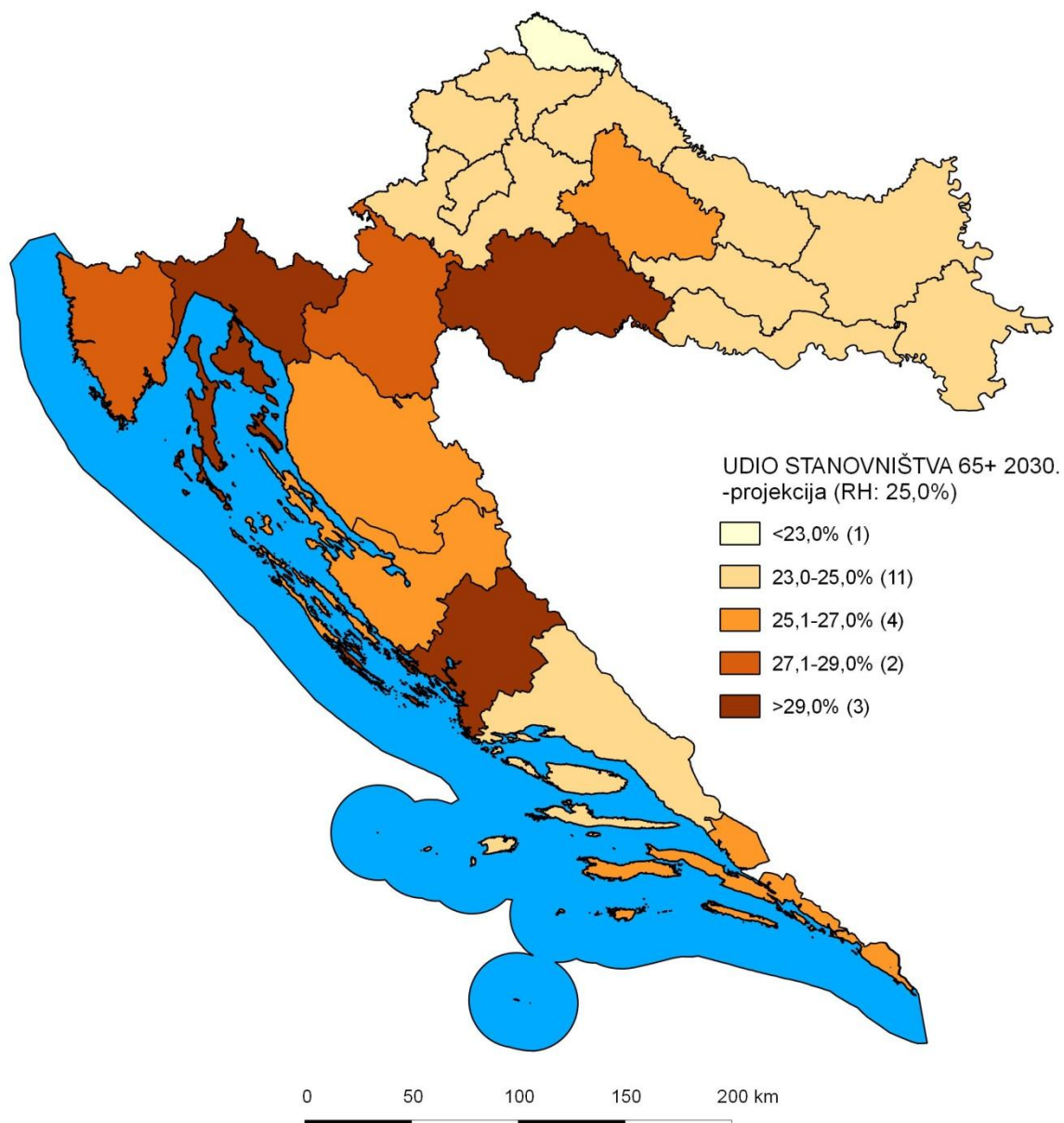
Ime županije	Broj stanovnika			Indeks promjene 2013.=100		
	2013.	2020.	2030.	2013.	2020.	2030.
Grad Zagreb	794.101	809.681	814.706	100	102	103
Zadarska	171.380	172.610	172.130	100	101	100
Splitsko-dalmatinska	454.867	454.893	450.490	100	100	99
Istarska	207.608	208.243	204.955	100	100	99
Zagrebačka	318.702	317.499	311.666	100	100	98
Dubrovačko-neretvanska	122.461	120.471	116.185	100	98	95
Međimurska	113.545	111.128	106.392	100	98	94
Primorsko-goranska	295.067	287.647	271.511	100	97	92
Hrvatska	4.262.140	4.139.098	3.918.127	100	97	92
Koprivničko-križevačka	114.580	110.728	104.607	100	97	91
Varaždinska	174.854	167.984	156.842	100	96	90
Krapinsko-zagorska	131.392	125.078	115.613	100	95	88
Osječko-baranjska	301.961	285.494	259.708	100	95	86
Požeško-slavonska	76.168	71.141	64.352	100	93	84
Virovitičko-podravska	83.437	77.613	69.370	100	93	83
Ličko-senjska	49.505	45.706	40.961	100	92	83
Šibensko-kninska	106.910	98.838	87.180	100	92	82
Brodsko-posavska	156.681	144.581	127.027	100	92	81
Bjelovarsko-bilogorska	117.508	108.003	94.792	100	92	81
Karlovačka	126.299	115.248	99.090	100	91	78
Vukovarsko-srijemska	176.885	160.389	136.083	100	91	77
Sisačko-moslavačka	168.229	146.123	114.467	100	87	68

Ako gledamo samo apsolutni pad broja stanovnika u četiri županije gdje su smještena četiri najveća gradska središta, u najnepovoljnijom položaju će biti Osječko-baranjska županija, čije će se stanovništvo do 2030. smanjiti za oko 15%. Doći će i do značajne promjene dobne strukture. Od tri velike dobne grupe, porast će jedino stanovništvo u starijoj dobi što će uvjetovati jednu sasvim drugačiju socijalnu i ekonomsku strategiju društveno gospodarskog razvoja. S druge strane, Grad Zagreb će zabilježiti manji porast broja stanovnika (za oko 3% do 2030. godine) što će ponajprije biti uvjetovano povoljnijim imigracijskim tijekovima u odnosu na ostala velika regionalna središta. Splitsko područje će zbog nešto povoljnije dobne strukture početkom analiziranog razdoblja zabilježiti stagnaciju ukupnog broja stanovnika. Riječka regija, ukoliko se nastave dosadašnji demografski trendovi, imat će smanjenje broja stanovnika oko 8%, ponajviše zbog vrlo niske stope fertiliteta.

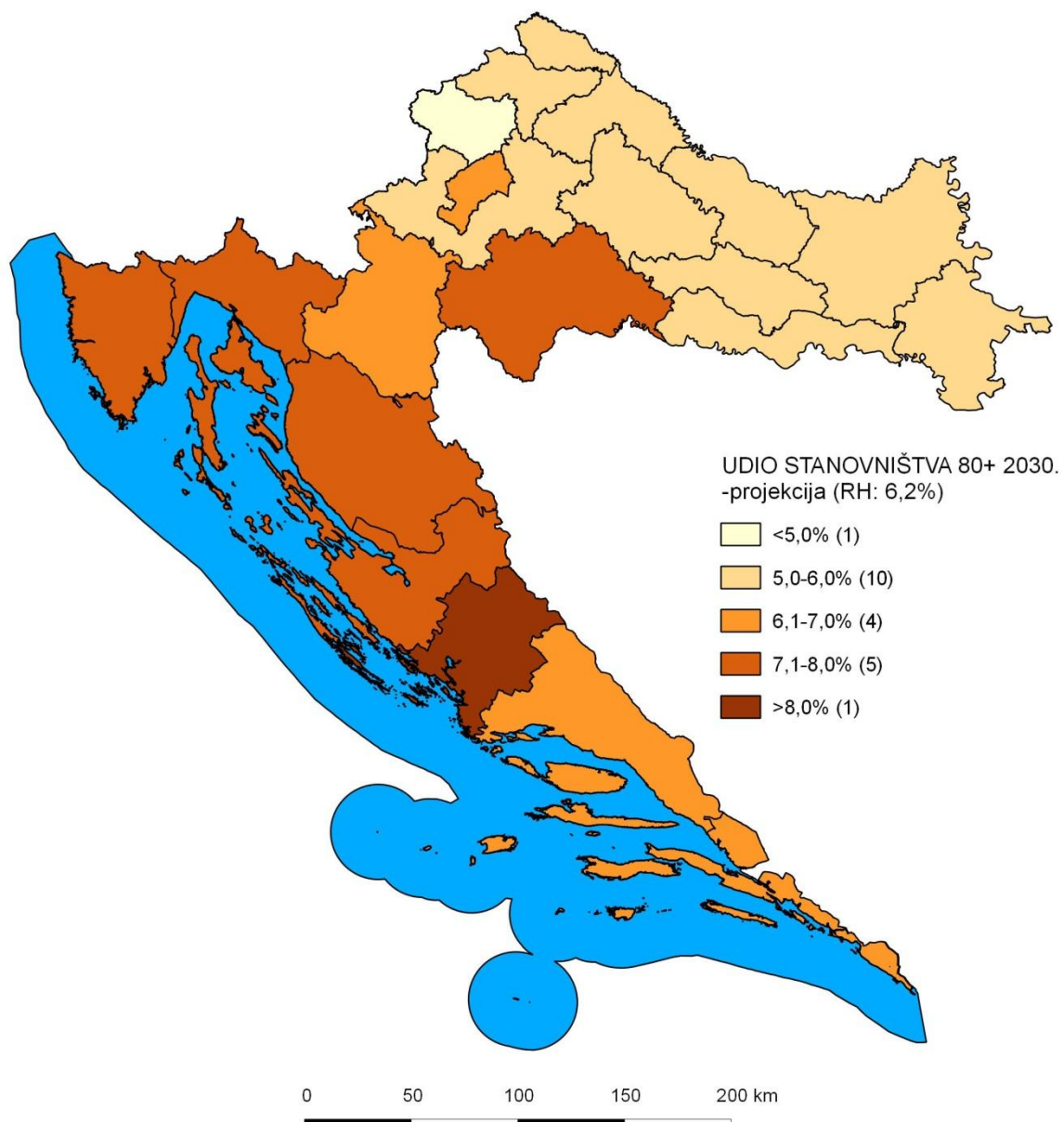
Slika 7.1. Projekcije udjela stanovnika mlađih od 15 godina, po 2upanijama, 2030.

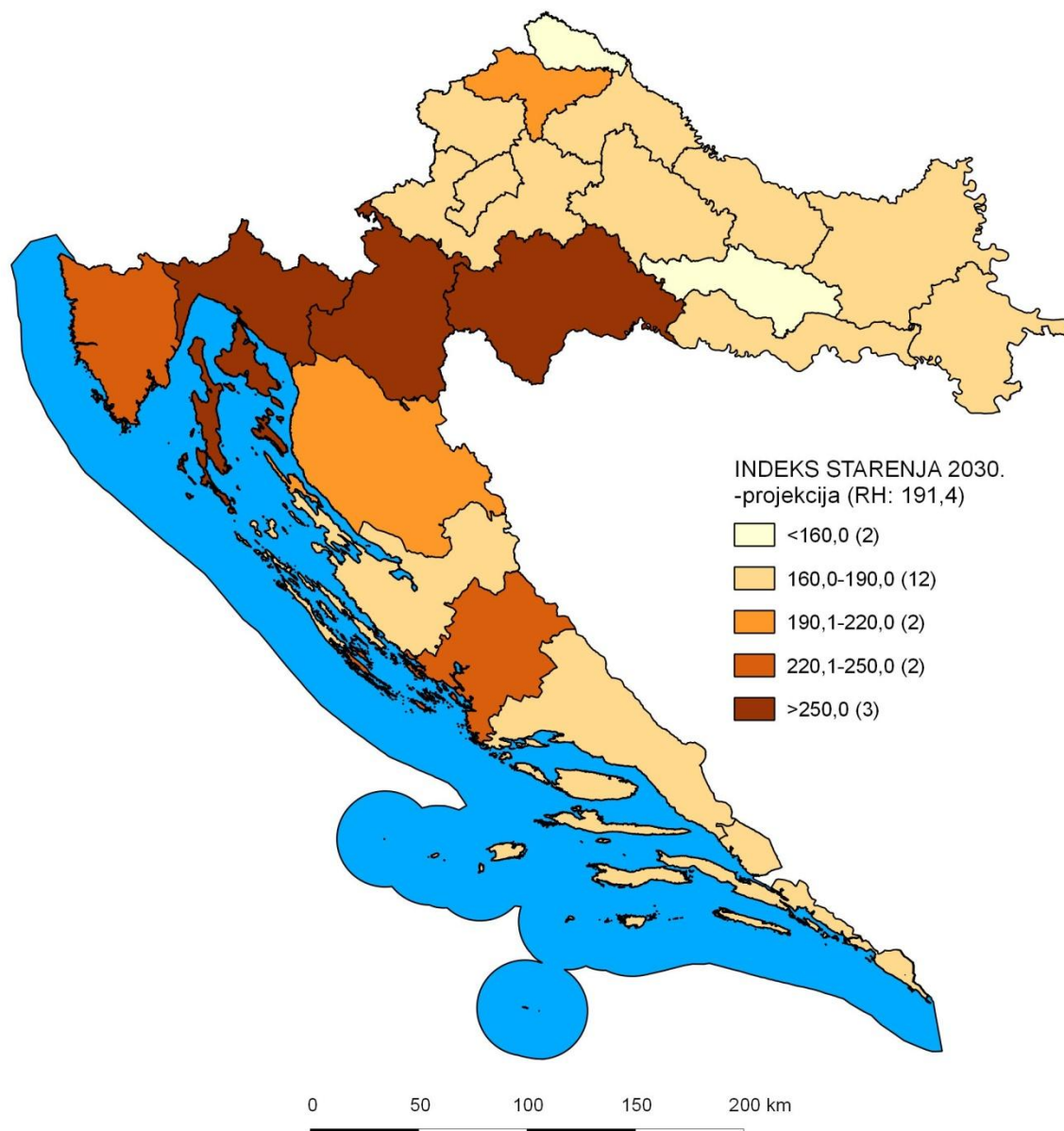
Slika 7.2. Projekcije udjela stanovnika u dobi 65 i više godina, po županijama, 2030.

Slika 7.3. Projekcije udjela stanovnika u dobi 80 i više godina, po županijama, 2030.

Slika 7.7. Indeks starenja stanovništva Hrvatske, po županijama, projekcija 2030.16

8 Demografske promjene: problem, izazov ili mogućnost za prostorni razvoj?

Depopulacija i starenje su dva povezana demografska procesa koja najviše utječu na demografski razvoj nekog područja. Depopulacija potaknuta bilo niskim fertilitetom ili iseljavanjem uglavnom se karakterizira kao problem, posebno za manje teritorijalne jedinice koje su suočene sa procesom demografskog izumiranja. Istovremeno, demografsko starenje, unatoč tome što se često tretira kao problem, sve više se gleda i kao izazov pa čak i mogućnost za prostorni razvoj.

Depopulacija u hrvatskim županijama prisutna je već duže vrijeme, kod nekih i više desetljeća. U nekim je županijama dominirao niski fertilitet, dok je u drugima prednjačilo iseljavanje i posljedično poremećena dobna struktura, što je dovelo i do današnje depopulacije. U uvjetima ispodzamjenskog fertiliteta, migracija na regionalnoj i lokalnoj može održati konstantnom veličinu populacije na način da je zamijeni sa imigrantskom populacijom, a može je i povećati, posebno ako se radi o prostornim jedinicama s manjim brojem stanovnika.

Rast populacije standardna je norma kod prostornog planiranja, a depopulacija se smatra negativnim fenomenom. No unatoč tome, nije se puno poduzimalo po tom pitanju već se većinom primjenjivao pristup „*čekajmo da vidimo što će se dogoditi*“. Problemi koji se mogu javiti u depopulacijskim područjima odnose se na dostupnost poslova, nema gradnje novih stanova, pada cijena postojećim zbog sve manjeg obima mlađe odrasle populacije koji su česti kupci, zatim propadanje i napuštanje nekretnina, poslovni prostori se zatvaraju, većina populacije su umirovljenici i slabog potrošačkog kapaciteta. Umirovljenička populacija, koja je veliki potrošač socijalnih usluga postaju rastući teret ekonomski aktivnoj populaciji koja sve to treba financirati u višem obimu unatoč tome što je postupno sve malobrojnija. Zatim i socijalna infrastruktura je pogođena depopulacijom, manje škola će se graditi, mnoge će se zatvoriti, smanjene su potrebe za prometnim/prijevozničkim uslugama i potrebe za gradnjom nove komunalne infrastrukture. Ekonomski oporavak trebao bi biti politički prioritet u depopulacijskim područjima, i preporuča se prebacivanje koncentracije potrebnih usluga u regionalne centre ruralnih područja koja su depopulacijom najviše pogođena.

Istovremeno, pozitivni učinci depopulacije također postoje, premda se daleko manje naglašavaju, posebno u razvijenim zemljama. Oni se ponajviše očituju u gradovima koji su prenapučeni, što dovodi poboljšanja kvalitete života. Manje ljudi, manje zgrada, manje

korištenja zemlje, više prostora za zelene površine, manje gužve, manji utjecaj na okoliš i sl. U svakom slučaju trebaju se sagledati sve potencijalne koristi i rizici u novonastaloj situaciji i istražiti potencijalne nove šanse u razvoju za depopulirajuća i napuštena područja.

Za razliku od depopulacije koja ima više negativnih učinaka, pogotovo u manjim sredinama, starenje je izazov s kojim će se mnoga područja Hrvatske trebati znati suočiti i istom se prilagoditi. U nekim županijama već danas su potrebne prilagodbe starijoj radnoj snazi kao i starijoj populaciji. Nazire li se imigracija kao najbolje rješenje za te županije? Kratkoročno da, no zamjenska migracija nije najbolje i jedino dugoročno rješenje jer i imigranti stare. Imigracija može držati populaciju, ili veličinu radne snage, približno konstantnom i usporiti demografsko starenje, jer imigranti su uglavnom mlađi od domicilne populacije. Dakle, imigracija na regionalnoj i lokalnoj razini može „riješiti problem“ demografskog starenja, no dugoročno neće dovesti do uravnoteženja u uvjetima vrlo niskih stopa fertiliteta.

No, suočavanje s demografskim starenjem moguće je i preko nedemografskih pristupa jer oslanjanje na isključivo demografsko rješenje za „problem“ demografskog starenja neće dati željene rezultate. Primjerice, moguće je poboljšati i reformirati mirovinski sustav preko povišenja prosječne dobi umirovljenja (odrediti višu dob za umirovljenje, značajno otežati prijevremeno umirovljenje, otkloniti prepreke za zaposlene umirovljenike). Istovremeno, moguće je povisiti stopu participacije radne snage (prekvalifikacija nezaposlenih, obiteljske politike za pomoć ženama kod usklađivanja posla s brigom o djeci, fleksibilniji radni aranžmani). I naravno, ono što ekonomisti često spominju, moguće je povećati produktivnost rada.

Važno je istaknuti da se demografske promjene ne mogu riješiti parcijalnim mjerama i malim reformama. Velike reforme, koje će kompenzirati pad broja stanovnika i demografsko starenje, bit će bolne i utjecat će na sve nas. Socijalna situacija za buduće generacije će biti prilično drugačija i s današnje pozicije gledano vrlo neizvjesna.

Premda problemi sa demografskim starenjem u Hrvatskoj nisu (no u nekim regionalnim/lokalnim jedinicama ipak jesu) došli u vrlo kritičnu fazu, treba djelovati odmah kako bi se budući učinci demografskog starenja ublažili. Katastrofični scenariji prisutni u javnosti ne uzimaju u obzir prilagodbu javnih politika i društva, i ne treba ih uzimati kao vjerodostojne. S druge strane, nositelji raznih javnih politika trebali bi biti svjesni da su njihove odluke i strategije, donesene bez temeljitih i stručnih analiza, podložne mogućem neuspjehu. Pogrešne

odluke mogu imati nepovoljne posljedice na blagostanje i kvalitetu života čitave ili pojedinih skupina unutar populacije. Dugoročne posljedice demografskih promjena trebalo bi početi rješavati već danas, jer bi sutra moglo biti kasno. To bi trebali biti ključni dijelovi strategije prilagodbe socijalnog i ekonomskog sustava novom demografskom režimu, i poželjno je iskoristiti sve mogućnosti koje će se pri tome pružiti. Tu u prvom redu mislimo na one mogućnosti koje se tiču pokretanja novih poslova i pružanja usluga starijoj populacija, korištenjem novih i mobilnih tehnologija, te gradnjom različite infrastrukture koju starija populacija najviše traži.

Dakle, starenje stanovništva nije isključivo demografski problem, stoga se njegovi negativni učinci ne mogu rješavati samo demografskim politikama. Za povećanje stope aktivnosti potrebno je značajno povećati participaciju starijeg dijela radne snage ali i stopu aktivnosti žena u fertilnoj dobi. Visoka stopa ekonomske aktivnosti i indirektno viši fertilitet učinkovitiji su načini smanjenja negativnih ekonomskih učinaka demografskog starenja nego visoka imigracija. No to opet ovisi o kojem je području riječ i koliko je isti zahvaćen nepovoljnim demografskim procesima.

9 Mjere za suočavanje s demografskim trendovima s prostornog aspekta

Niski fertilitet, duži životni vijek i migracija promijenili su demografsku sliku mnogih područja u Hrvatskoj. Depopulacija i starenje zahtijevaju implementaciju odgovarajućih mjera kako bi se postigao održivi demografski razvoj u budućnosti. Kombinacija obiteljske politike koja bi roditeljima omogućila lakše usklađivanje podizanja djece sa poslovnim obvezama i selektivna imigracijska politika u depopulacijska područja najbolje je rješenje za suočavanje s nepovoljnim demografskim trendovima. Proimigracijska politika bi trebala biti izbor za one prostorne jedinice kojima mjere za podizanje fertiliteta ne mogu pomoći, dok je obitelji prijateljska i stabilna obiteljska politika dugoročno rješenje, te u kombinaciji sa ostalim ekonomskim i socijalnim politikama može usporiti, pa možda i zaustaviti te preokrenuti demografsku degradaciju mnogih područja Hrvatske.

Kada se govori o obiteljskoj politici, suvremena obiteljska politika bi trebala u prvom redu respektirati autonomiju pojedinca u slobodnom izboru i realizaciji želje ostvarivanja roditeljstva ili ne. Onima koji se odluče za imanje djece trebalo bi olakšati ostvarivanje želje za imanjem djece. Tu želju (fertilitetne intencije) trebalo bi znanstveno istražiti i kroz vrijeme pratiti njihovu realizaciju. Fertilitetne intencije i često spominjani „fertilitetni jaz“, odnosno razlika između željenog i ostvarenog broja djece nerijetko se spominje kao argument za uvođenje (novih) mjera obiteljske politike. No ta razlika, koja u Hrvatskoj iznosi i do jednog djeteta, može biti i precijenjena jer ljudi često iskazuju željeni broj djece koji je u skladu sa socijalnim normama i trenutnim vrednotama u društvu, koje pak ne moraju odražavati njihove osobne preferencije. Jedino podaci koji dozvoljavaju donošenje uzročno-posljedičnih zaključaka mogu pokazati koliko je taj jaz realan.

Obiteljska politika samo je jedna od politika koja može imati učinka na fertilitet. Činitelji koji djeluju na fertilitet su višestruki, i tu nije samo riječ o želji pojedinaca/parova za djecom i potomstvom već bitnu ulogu imaju i ekonomski, socijalni, psihološki, kulturološki, zdravstveni, povijesni i drugi razlozi, koji variraju od područja do područja, ili od jednog razdoblja do drugog. Objašnjenja niskog fertiliteta moraju uključiti sve te razloge, kao i to kako su oni međusobno povezani. Ti razlozi variraju i među spolovima, redu rađanja i potrebno je primjerice istražiti na koji način parovi donose odluku o imanju djece i mijenja li se ta odluka kako se mijenjaju socio-ekonomske i fertilitetne okolnosti.

Troškovi roditeljstva se iskazuju i preko smanjenih mogućnosti i manje slobodnog vremena nego prije. Posebno do izražaja dolaze oni povezani sa participacijom na tržištu rada, i to ne samo novčani gubici tijekom odsustva s tržišta rada zbog brige o djeci, već i veći rizik ostanka bez posla i teže vraćanje u svijet rada nakon duljeg razdoblja skrbi o djeci. Visina ovih troškova ovisi i o ekonomskim, institucionalnim i kulturološkim temeljima na kojima je izgrađena sredina u kojoj se živi (infrastruktura za skrb o djeci, mogućnost fleksibilnih radnih sati, direktni troškovi djece, norme, vrednote i stavovi o djeci itd.).

Nematerijalni čimbenici su također jako bitni: društveni modeli i norme, brakovi/partnerstva jer se velika većina djece rađa u partnerstvima i riječ je o konsenzusu oba partnera, mogućnosti za formiranje partnerstva, stabilnost partnerstva i njihovi oblici, podjela rada u obitelji među partnerima itd.

Treba respektirati i glavne razloge za kasnije rađanje: više vremena provedeno u formalnom obrazovanju, kasniji ulazak na tržište rada, teži uvjeti na njemu, veći zahtjevi za osobni razvoj itd. Zbog toga bi mjere koje bi imale učinka na fertilitet trebalo uglavnom ograničiti na one koje mogu djelovati na tempo fertiliteta (vrijeme rađanja).

Trebalo bi voditi računa da mjere obiteljske politike nemaju jednak učinak na sve grupe unutar populacije i da utjecaj pojedinih mjera obiteljske politike dosta ovisi o ekonomskom, socijalnom, političkom kontekstu u kojem se provode.

Učinci pojedinih mjera obiteljske politike će se osjetiti tek nakon određenog vremenskog pomaka od nekoliko godina (stavovi i norme se sporo mijenjaju, a informacije sporo šire), a dugoročni učinak zahtijeva interakciju tri bitne dimenzije obiteljske politike: infrastrukturne, vremenske i novčane politike.

U realizaciji uspješne obiteljske politike važan je doprinos različitih institucija i sudionika (centralna država, regionalna i lokalna zajednica, neprofitne udruge, sindikati, poslodavci, mediji... pri čemu je uloga poslodavaca ključna, jer su oni ti koji danas kreiraju najvažnije uvjete za obitelj, od radnog vremena, uvjeta rada, dohotka i raznih povlastica i sl.).

Osnovni cilj obiteljske politike trebao bi biti blagostanje (potencijalnih) roditelja i djece. Moderna obiteljska politika trebala bi roditeljima pružiti vrijeme za obitelj, financijsku sigurnost i infrastrukturu da sudjeluju u radnom i društvenom životu.

U okviru glavnih mjera obiteljske politike potrebno je:

- usvojiti spektar mjera u domeni politike vremena (struktura radnih sati, fleksibilno i skraćeno radno vrijeme, organizacija radnih sati te politike roditeljskog dopusta, te dopusta za skrb o djeci)
- precizirati mjere koje se odnose na infrastrukturnu politiku (formalna skrb o djeci i obrazovanje: jaslice, vrtići, škola, produženi boravak, te drugi nenovčani transferi i naknade)
- usvojiti spektar mjera koje se odnose na novčanu politiku (novčane naknade za skrb o djeci (doplatci, *baby bonusi* i sl.), porezne transfere, subvencije za stanovanje i sl.).

Kako u određenim fazama života briga za djecu zahtijeva više novca, vremena i infrastrukturne potpore nego u drugima, u modernoj obiteljskoj politici ove bi se tri dimenzije trebale sagledati iz perspektive čitavog životnog ciklusa (nadoknaditi razdoblje brige o djeci kasnije u životu).

Prilikom koncipiranja mjera obiteljske politike potrebno je donijeti mjere ovisno o paritetu rađanja (po nekoliko zasebnih mjera, ovisno o proračunskim mogućnostima, za prvorodene, drugorođene i trećerodene).

U okviru novčanih mjera ozbiljno razmotriti model univerzalnog dječjeg doplatka, a novčana sredstva za to preraspodijeliti iz drugih proračunskih davanja bez nužnog povećanja ukupnih izdvajanja (npr. ukinuti porezne olakšice na uzdržavane članove obitelji, osim za nepokretne osobe i one trajno nesposobne za rad).

Razmisliti o prijedlogu osnivanja neovisne institucije (dječji fond ili fond za obitelj) koja bi na jednom mjestu smjestila sve naknade za obitelj i djecu (iz svih mogućih izvora, za sve gradove i općine u Hrvatskoj) i pratiti ih kroz vrijeme, što bi jamčilo veću transparentnost i učinilo te naknade dugoročno pouzdanijima.

U okviru infrastrukturne politike jamčiti svakom roditelju pravo na povoljan smještaj njihovog djeteta nakon navršene prve godine života u pedagoški kvalitetan oblik skrbi o djeci.

Osigurati cjelodnevnu javnu skrb za djecu zaposlenih roditelja, posebice za djecu roditelja sa atipičnim radnim vremenom (koji rade prekovremeno, vikendima i sl.).

Financijski omogućiti i dati odgovornost lokalnoj samoupravi za provođenje pojedinih mjera obiteljske politike, te osigurati da servisi za skrb o djeci budu, koliko je god moguće, jednako dostupni u svim prostornim jedinicama (regionalnim i lokalnima) u Hrvatskoj.

U sve buduće urbanističke planove dizajnirati naselja, gradove i okruženje u kojem živimo na način da budu „*family friendly*“.

Društvo, država i poslovna zajednica bi se trebali prilagoditi potrebama obitelji, a ne da bude obratno. Promocija blagostanja djece i roditelja trebala bi se zakonodavnim propisima staviti kao prioritet u svim javnim mandatima na svim razinama obnašanja političke vlasti.

U programu spolnog odgoja za djecu i adolescente kada se govori o spolnosti, dati spolnosti veći naglasak u širem kontekstu fertiliteta.

Nužno započeti veliko, međunarodno usporedivo, demografsko panel istraživanje koje bi se provodilo svake tri godine (uz garantirano dugoročno financiranje) i na temelju kojeg bi se radile empirijske evaluacijske studije za mjerenje učinka mjera obiteljske politike i donošenja novih javnih politika.

Utjecaj ekonomskih i kulturoloških činitelja na fertilitet u Hrvatskoj nakon 1990. ne može se sasvim pouzdano ocijeniti jer ne postoji ozbiljna podatkovna istraživačka demografska infrastruktura u obliku velikih, međunarodno usporedivih longitudinalnih anketnih istraživanja. Da bi se napravila ozbiljna istraživanja na tu tematiku, takvi podaci su neophodni jer će poslužiti kao znanstveni dokaz pri kreiranju novih i evaluaciji postojećih mjera obiteljske politike. Niti jedna politika, a pogotovo obiteljska politika ne bi se trebala donositi na temelju nečijih mišljenja ili subjektivnih ocjena. Naprotiv, samo politike temeljene na dokazima imaju šansu biti uspješne, pogotovo u uvjetima oskudnih financijskih izdvajanja za iste. U suprotnom, pogrešne bi politike državu i društvo u konačnici mogle nemjerljivo više koštati od manjih izdvajanja u kvalitetne podatke i istraživačku infrastrukturu.

Kvalitetna analiza činitelja vrlo niskog fertiliteta u Hrvatskoj je potrebna jer će biti od velike pomoći pri izradi učinkovite obiteljske politike koja bi eventualno imala i pro-fertilitetni karakter. Ova se politika ne bi smjela provoditi jednostavnim nekritičkim preuzimanjem mjera iz drugih zemalja čiji se razvoj stanovništva i stanje u društvu mogu značajno razlikovati od hrvatskog. I najbolje mjere iz drugih država neće dati željene ako je situacija u državi društvo ne pogoduje njihovoj implementaciji. Stoga su nužna empirijska (longitudinalna) istraživanja o

razlozima zbog kojih ljudi u Hrvatskoj u danom socio-ekonomskom kontekstu imaju/nemaju djecu i kojim im mjerama država i društvo mogu pomoći oblikovati odgovarajuće uvjete da imaju željeni broj djece.

Potrebno je i izmijeniti pravnu legislativu vezanu uz službenu statistiku, izraditi statistički registar stanovništva i poboljšati mjerenje različitih demografskih i socioekonomskih događaja.

Na koncu, važno je detaljno razraditi plan financiranja mjera obiteljske politike, jer je su stabilnost i dugoročna održivost donesenih mjera nužni preduvjet da bi iste mogle biti uspješne.

Uravnotežena, stabilna i dugoročna obiteljska politika za podizanje fertiliteta se preporuča, no ona u mnogim područjima Hrvatske neće dati željene rezultate, i u tom slučaju, ako se želi doći do nekih rezultata u kraćem roku aktivnije provoditi imigracijsku politiku.

U okviru selektivne imigracijske politike trebalo bi razmisliti o davanju tzv. zelenih karata useljenicima iz inozemstva u depopulacijom najviše pogođena područja Hrvatske.

Kroz poticajne politike zapošljavanja učiniti ta depopulacijska područja primamljivima mladima, posebno dugoročno nezaposlenima. Policentrični i uravnoteženi prostorni razvoj, koji bi veći broj županija učinio kompetitivnijima, smanjio bi razliku u životnom standardu i razini dohotka, potaknuo simetrična migracijska kretanja i ublažio procese depopulacije i starenja.

Potrebno je razviti sustav kvalitetnih demografskih pokazatelja i na nižim razinama (regionalnoj i lokalnoj), koje su trenutno nedovoljno razvijene – uvesti tzv. demografski monitoring, posebno za kvalitetnije praćenje migracije.

10 Zaključna razmatranja

STANJE

- Demografsku sliku Hrvatske u posljednjih 15 godina karakteriziraju: pad ukupnog broja stanovnika, neprekidna prirodna depopulacija odnosno veći broj umrlih nego živorođenih, pojačano starenje stanovništva te disbalansi u dobnoj strukturi stanovništva, kontinuirano povećanje očekivanog trajanja života pri rođenju i pozitivni saldo neto migracija s inozemstvom, koje je ipak od 2009. godine poprimilo negativni predznak.
- Brzinu i tempo starenja kao i produljenje životnog vijeka u Hrvatskoj oslikava i podatak da se od 2001. do 2014. gotovo udvostručio broj „najstarijih starih“ (80 i više godina), i to s 98.802 na 189.923 stanovnika.
- Uspoređujući osnovne demografske pokazatelje sa ostalim zemljama Europske Unije, Hrvatska u periodu 2008. - 2012. ima negativni prirodni priraštaj, negativni saldo neto migracija i pad ukupnog broja stanovnika. Štoviše, spada u grupu od svega pet zemalja u EU koje su u tom periodu zabilježile i prirodni pad i negativni saldo migracija.
- Poremećena dobna struktura (uslijed djelovanja dugoročno niskog fertiliteta i iseljavanja populacije u reproduktivnoj dobi) razlog je zašto niti eventualni umjereni porast fertiliteta neće zaustaviti daljnji pad broja stanovnika u Hrvatskoj u narednih nekoliko desetljeća.
- Prema većini demografskih pokazatelja starenja stanovništvo Hrvatske spada među 10-15 demografski najstarijih nacija na svijetu.
- Na regionalnoj razini, u tri hrvatske županije već je sada udio starijih (65+) prešao brojku od 20% (Ličko-senjskoj, Karlovačkoj i Šibensko-kninskoj županiji). Najmanji udio starije populacije u ukupnoj imaju Međimurska, Zagrebačka i Splitsko-dalmatinska županija.
- Najmanji udio djece mlađe od 15 godina u ukupnom stanovništvu imaju Primorsko-goranska, Istarska i Karlovačka županija. Razlog za to nalazimo u nižim stopa fertiliteta, ali i natprosječno visokom trajanju života u tim županijama. Najveći udio djece u ukupnoj populaciji imaju Brodsko-Posavska i Vukovarsko-srijemska što je rezultat viših stopa fertiliteta i nižeg očekivanog trajanja života u njima.
- Indeks starenja, odnosno omjer starijih (65+) i mladih (0-14) jedan je najboljih indikatora starenja jer je najosjetljiviji na razlike ili promjene u dobnoj strukturi neke populacije. Kolika je brzina starenja u Hrvatskoj pokazuje i podatak da je u pretposljednem popisu stanovništva 2001. većina županija, njih 14, imalo više mladih nego starijih u ukupnoj

populaciji. Samo jedno desetljeće poslije, 2011. godine jedino su Zagrebačka i Međimurska županija imale manje starijih od mladih u populaciji. S druge strane, za 50 i više posto starijih od mladih u svojoj populaciji imale su Primorsko-goranska, Šibensko-kninska, Karlovačka te posebno Ličko-senjska županija gdje ta razlika iznosi više od 80%.

- Stanovništvo Hrvatske se smanjuje i proces depopulacije je zahvatio mnoge regionalne i lokalne prostorne jedinice. Zajedničko djelovanje niskog fertiliteta, iskrivljene dobne strukture i iseljavanja mladih u reproduktivnoj dobi dovelo je do početka procesa izumiranja mnogih područja Hrvatske.
- Od 1998. do kraja 2013. u sedam županija je zbroj salda prirodnog priraštaja i neto migracija pozitivan, a riječ o svim županijama uz jadransku obalu izuzev Primorsko-goranske županije, te Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji. Gledajući relativno, najveći porast broja stanovnika, za više od 10% ukupne populacije imali su Zagrebačka i Zadarska županija.
- U većini županija ipak se od 1998. godine smanjio broj stanovnika. Depopulacijom su posebno pogođene one županije kod kojih je prirodni prirast negativan već duži niz godina. Ukupnom depopulacijom najviše su pogođene županije koje su ekonomski najnerazvijenije, i one su izgubile više od 10% populacije iz 1998. Riječ je o Ličko-senjskoj, Sisačko-moslavačkoj, Karlovačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj i Virovitičko-podravskoj županiji.
- Natalitet u Hrvatskoj je danas i u posljednjih nekoliko desetljeća toliko nizak da je bez imigracije smanjenje broja stanovnika neizbježno. Riječ je o tzv. zamjenskoj migraciji kako bi se nadoknadili i ublažili depopulacija i starenje, te nadomjestila izgubljena radna snaga.
- U većem broju županija migracije imaju veći učinak na broj i strukture stanovništva nego razlika broja živorođenih i umrlih. To pokazuje i službena statistika Državnog zavoda za statistiku o saldu ukupnih migracija. Tako je u Hrvatskoj od 1998. do 2013. negativni prirodni prirast gotovo nadoknađen pozitivnim neto migracijama. Deset županija i Grad Zagreb imali su u promatranom periodu pozitivni saldo ukupnih migracija. Posebno su u tome prednjačile Zagrebačka i Zadarska županija, u kojima su pozitivne neto migracije činile gotovo 15% ukupne populacije iz 1998. godine. Istovremeno, negativnim saldom ukupnih migracija, Vukovarsko-srijemska i Požeško-slavonska županija izgubile su na taj način oko 5% svojega stanovništva iz početnog razdoblja. Zagrebačka, Istarska i Šibensko-kninska županija, unatoč prirodnom padu, nisu doživjeli ukupni pad populacije upravo zahvaljujući migraciji.

- Zone rasta populacije u nekim županijama Hrvatske uglavnom su potaknute migracijama, što će u budućnosti još više doći do izražaja, posebno ako u njima bude ostvaren porast broja stanovnika.
- Migracijske zalihe u Hrvatskoj gledane kao udio doseljenog stanovništva u županiju (iz neke druge županije ili inozemstva) su umjerene i iznose 30,5%. Natprosječan udio doseljenih bilježimo u Gradu Zagrebu (46,7%) i Zagrebačkoj županiji (40,8%), dok najniži udio doseljenih u svojoj populaciji imaju Međimurska (12,9%), Krapinsko-zagorska (13,7%) i Varaždinska (14,8%) županija.
- Sa oko 20% visoko obrazovane populacije u dobi od 25 do 64 godine prema Popisu 2011. Hrvatska zaostaje za ekvivalentnim prosjekom Europske unije koji iznosi oko 27%. Više od polovice hrvatskih županija ima manje od 15% populacije u toj dobi sa tercijarnim stupnjem obrazovanja, a najniži udio ima Virovitičko-podravska županija (10,4%). Istovremeno, samo četiri županije imaju natprosječan udio visokoobrazovanih od nacionalnog prosjeka, gdje uz Primorsko-goransku (24,2%), Dubrovačko-neretvansku (23,8%) i Splitsko-dalmatinsku (22,5%) županiju, jedino Grad Zagreb značajnije odskoče, i sa 35% populacije prelazi prosjek Europske unije.
- Što se tiče udjela zaposlenih u ukupnoj populaciji prema Popisu iz 2011. županije na sjeverozapadu i zapadu Hrvatske bilježe veći udio posebno Grad Zagreb (47,8%), Istarska (46%) i Zagrebačka (45,8%) županija. S druge strane, u Brodsko-posavskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji je zaposleno manje od trećine ukupnog stanovništva.
- Manji broj djece u kućanstvu i porast broja samačkih kućanstava, posebice u starijoj životnoj dobi, doveli su do toga da je prosječan broj članova u privatnim kućanstvima u Hrvatskoj prema Popisu iz 2011. manji od tri, točnije 2,8. Unatoč tome Hrvatska je prema tom pokazatelju pri samom vrhu u EU. Unutar Hrvatske, najveći prosječni broj članova u kućanstvu imaju županije u sjeverozapadnom dijelu zemlje, Međimurska (3,21), Krapinsko-zagorska (3,13), Varaždinska (3,12) i Zagrebačka (3,11) županija. Istovremeno, najmanji broj članova u kućanstvu nalazimo u Primorsko-goranskoj (2,51), Ličko-senjskoj (2,56) županiji i Gradu Zagrebu (2,57).

PROGNOZE

- Vrlo je izgledno smanjenje broja stanovnika na brojku manju od 4.000.000 stanovnika (preciznije 3.918.127 stanovnika početkom 2030. godine). Vjerojatnost ostvarenja projekcije je vrlo velika, a u najoptimističnijoj varijanti moguć je ostanak na istom broju stanovnika kao i

u 2013. To bi bilo ostvarivo jedino u slučaju značajnije imigracije - preko 350.000 viška doseljenih nad iseljenima u tom razdoblju, ili manja pozitivna neto migracija uz značajno povećanje fertiliteta. No obje te varijante su malo vjerojatne, dok je smanjenje broja stanovnika najizglednije.

- Neće sve velike dobne skupine doživjeti pad do 2030. – rast za više od 200.000 stanovnika očekuje se kod starijeg dijela populacije (65+). Pri tome, sve starije dobne skupine će porasti u broju, neke značajno, posebice najstariji stari (80+).
- Dječji kontingent (0-14) i radno sposobni dio populacije (15-64) će se smanjiti za oko 125.000 odnosno 425.000 stanovnika. Najveći pad do 2030. doživjet će mlade dobne skupine u sklopu radnog kontingenta - u dvadesetima i ranim tridesetima. Najveći apsolutni pad doživjet će dobne skupine 25-29, za više od 75.000 stanovnika i 30-34 (gdje je moguć i veći pad ako se nastave nepovoljni gospodarski trendovi i mlada populacija u većem broju emigrira u inozemstvo; porast stanovništva u tim dobnim skupinama je vrlo malo vjerojatan).
- Pad ukupnog broja stanovnika vrlo je izgledan za sve županije osim Grada Zagreba koji će doživjeti blagi porast populacije, a stagnaciju broja stanovnika ili blagi pad očekujemo u Zadarskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Istarskoj i Zagrebačkoj županiji. Najveći pad ukupnog broja stanovnika, za više od 30%, mogla bi zabilježiti Sisačko-moslavačka, te za više od 20%, Vukovarsko-srijemska i Karlovačka županija. Dvostruko više starijih (65+) od djece (0-14) bit će u Primorsko-goranskoj (indeks starenja 269,8), Sisačko-moslavačkoj (261,8), Karlovačkoj 250,2), Istarskoj (243,9) i Šibensko-kninskoj (232,7) i Ličko-senjskoj (205,4).

CILJEVI

- Osnovni ciljevi demografskog razvoja s prostornog aspekta u Hrvatskoj:
  - Ublažiti dosadašnji tempo depopulacije demografski najugroženijih teritorijalnih jedinica u Hrvatskoj;
  - Usporiti proces demografskog starenja u demografski najstarijim područjima Hrvatske;
  - Poticati prirodno obnavljanje stanovništva u onim područjima gdje postoji relativno povoljna dobna struktura žena u središnjoj reproduktivnoj dobi (20-35);

- Poticati naseljavanja mlađe populacije u ona područja u kojima je pozitivan prirodni prirast neostvariv bez imigracije mladih;
- Osigurati ravnomjerniji, policentrični razvoj stanovništva Hrvatske.

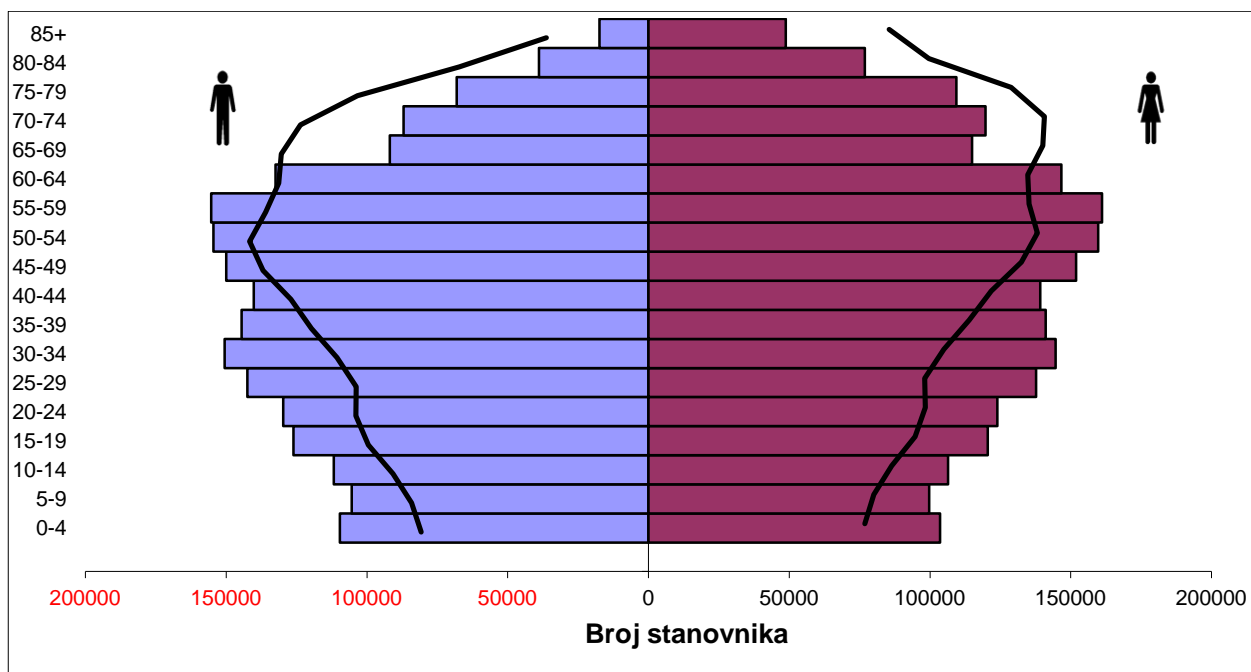
MJERE

- Kombinacija obiteljske politike koja bi roditeljima omogućila lakše usklađivanje podizanja djece sa poslovnim obvezama i selektivna imigracijska politika u depopulacijska područja najbolje je rješenje za suočavanje s demografskim trendovima.
- Proimigracijska politika (državni, regionalni i lokalni poticaji za privlačenje mlađe populacije) bi trebala biti izbor za one prostorne jedinice kojima mjere za podizanje fertiliteta ne mogu pomoći, dok je obitelji prijateljska i stabilna obiteljska politika dugoročno rješenje, te u kombinaciji sa ostalim ekonomskim i socijalnim politikama može usporiti, pa možda i zaustaviti te preokrenuti demografsku degradaciju mnogih područja Hrvatske.
- Osnovni cilj obiteljske politike trebao bi biti blagostanje (potencijalnih) roditelja i djece. Moderna obiteljska politika trebala bi roditeljima pružiti vrijeme za obitelj, financijsku sigurnost i infrastrukturu da sudjeluju u radnom i društvenom životu.
- U okviru glavnih mjera obiteljske politike potrebno je:
  - Razmisliti o prijedlogu osnivanja neovisne institucije (dječji fond ili fond za obitelj) koja bi na jednom mjestu smjestila sve naknade za obitelj i djecu (iz svih mogućih izvora, za sve gradove i općine u Hrvatskoj) i pratiti ih kroz vrijeme, što bi jamčilo veću transparentnost i učinilo te naknade dugoročno pouzdanijima.
  - U okviru infrastrukturne politike jamčiti svakom roditelju pravo na povoljan smještaj njihovog djeteta nakon navršene prve godine života u pedagoški kvalitetan oblik skrbi o djeci.
  - Osigurati cjelodnevnu javnu skrb za djecu zaposlenih roditelja, posebice za djecu roditelja sa atipičnim radnim vremenom (koji rade prekovremeno, vikendima i sl.).
- Financijski omogućiti i dati odgovornost regionalnoj i lokalnoj samoupravi za provođenje pojedinih mjera obiteljske politike, te osigurati da servisi za skrb o djeci budu, koliko je god moguće, jednako dostupni u svim prostornim jedinicama (regionalnim i lokalnim) u Hrvatskoj.

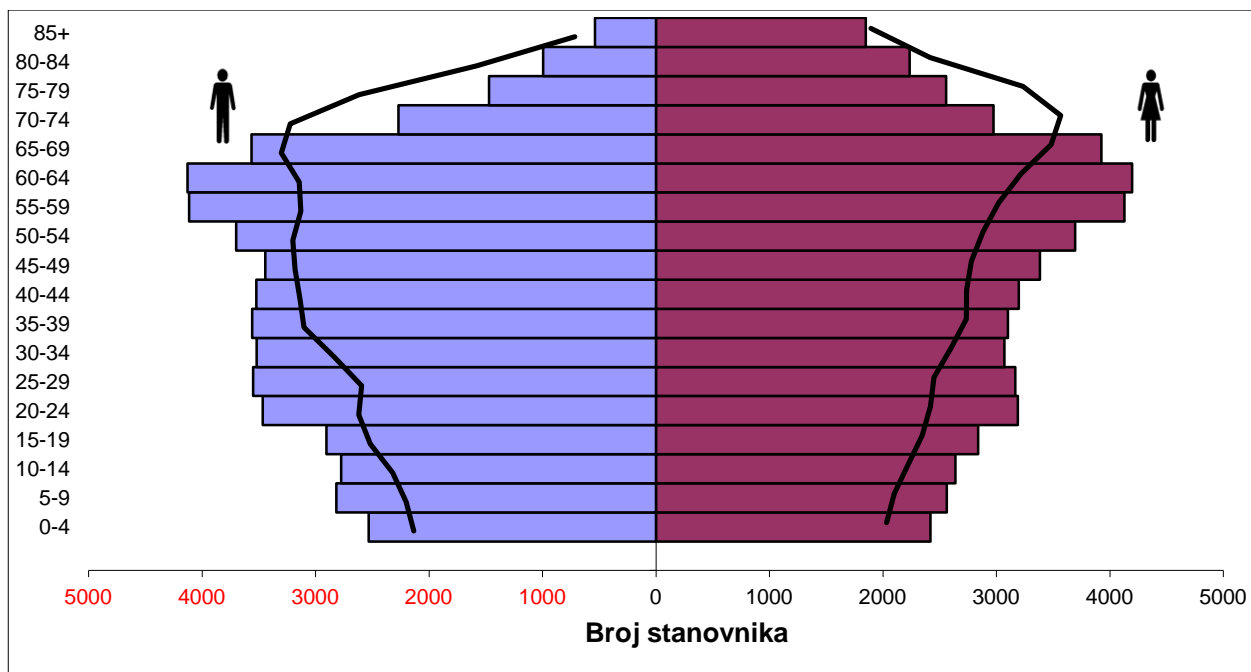
- U sve buduće urbanističke planove dizajnirati naselja, gradove i okruženje u kojem živimo na način da budu „*family friendly*“.
- Društvo, država i poslovna zajednica bi se trebali prilagoditi potrebama obitelji, a ne da bude obratno. Promocija blagostanja djece i roditelja trebala bi se zakonodavnim propisima staviti kao prioritet u svim javnim mandatima na svim razinama obnašanja političke vlasti.
- Potrebno je razviti sustav kvalitetnih demografskih pokazatelja i na nižim razinama (regionalnoj i lokalnoj), koje su trenutno nedovoljno razvijene – uvesti tzv. *demografski monitoring*, posebno za kvalitetnije praćenje migracije. Bez odgađanja u što kraćem roku uvesti statistički registar stanovništva.

11 Prilozi

Slika 11.1. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Republika Hrvatska

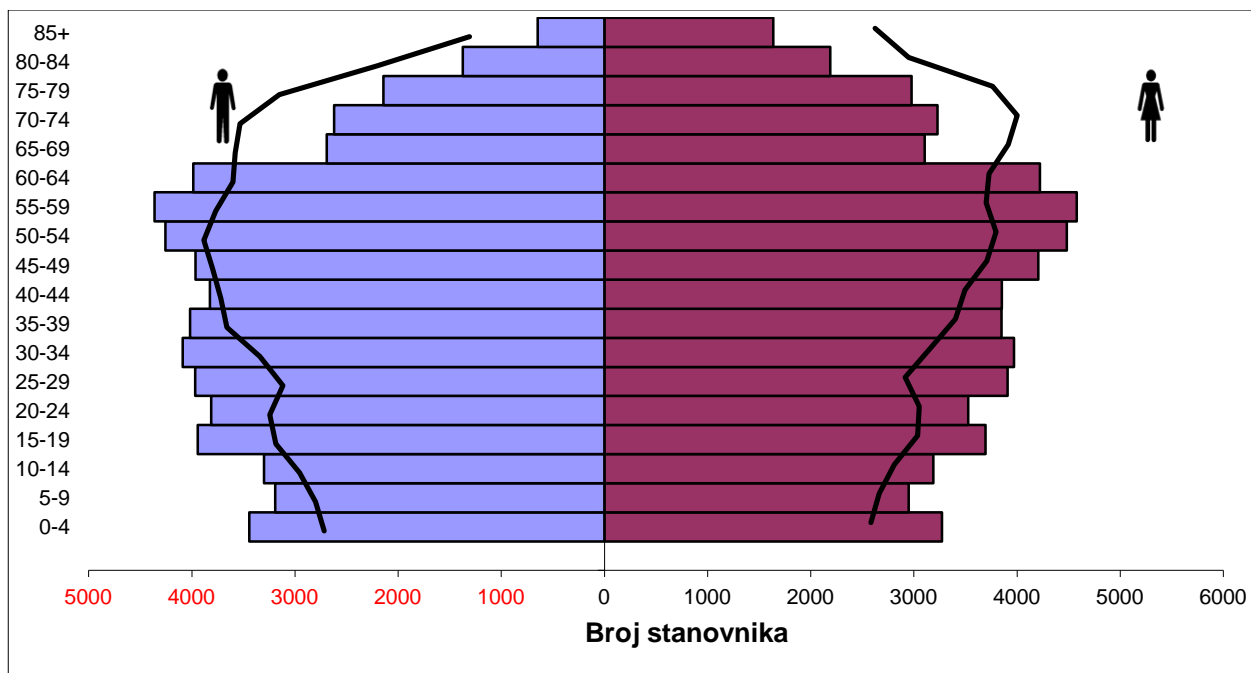
Slika 11.2. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Bjelovarsko-bilogorska županija

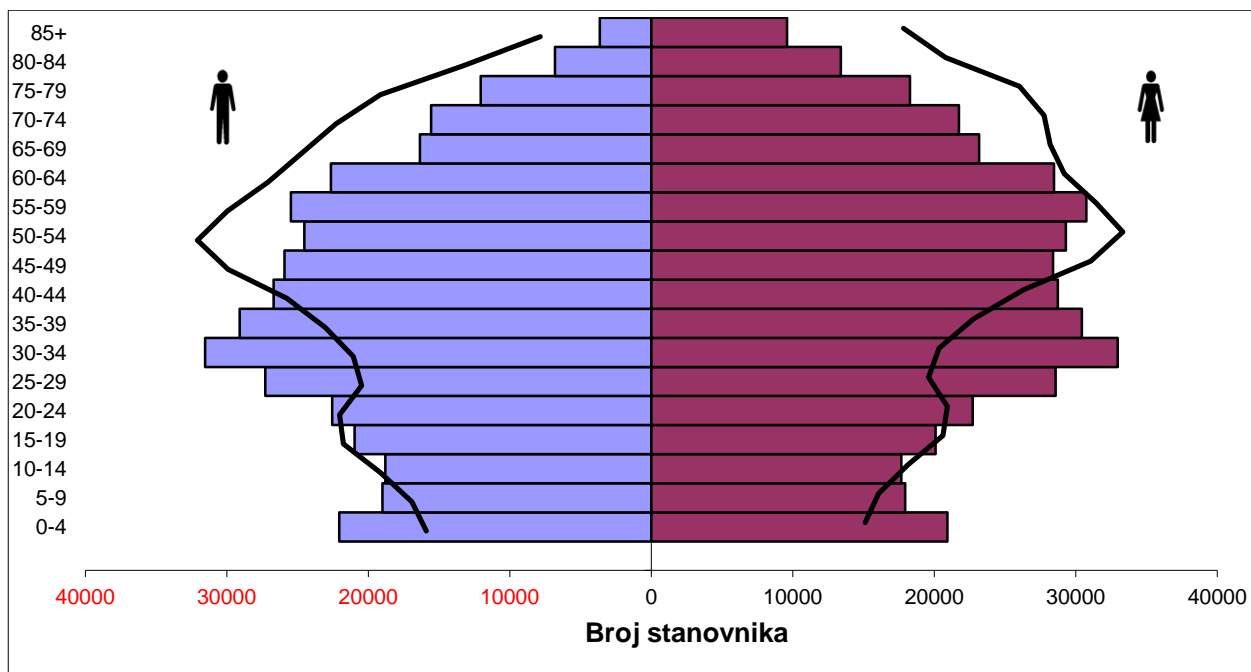
Slika 11.3. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Brodsko-posavska županija

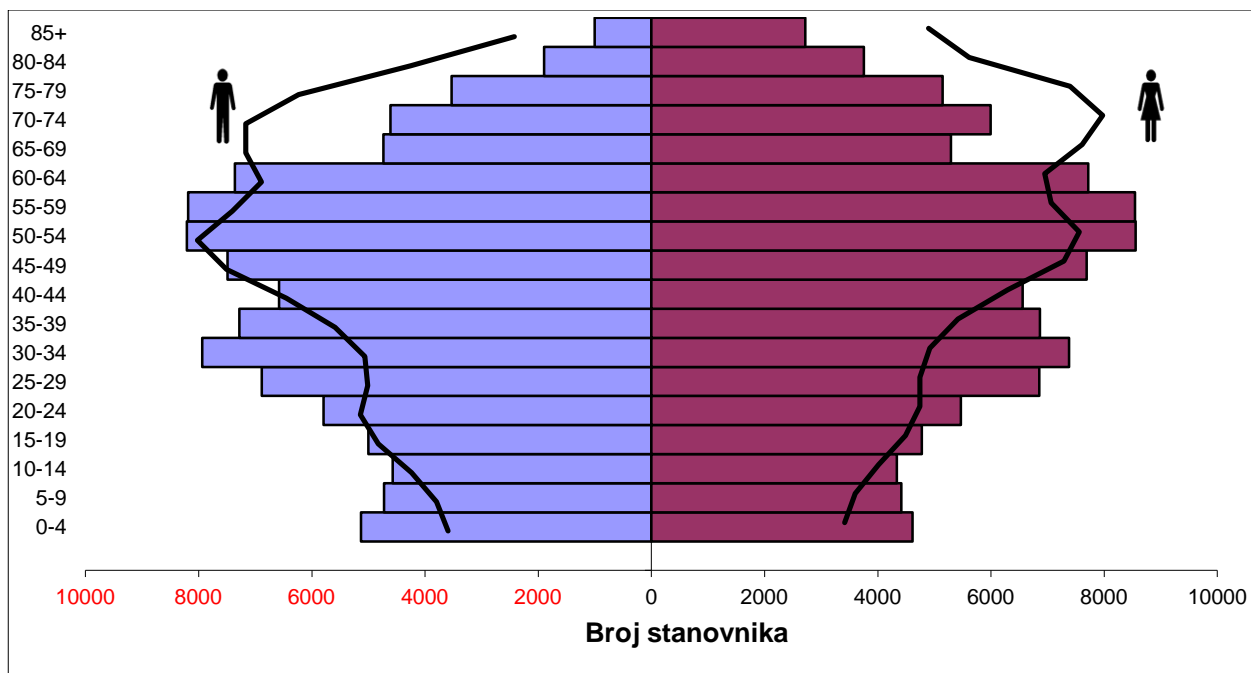
Slika 11.4. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Dubrovačko-neretvanska županija

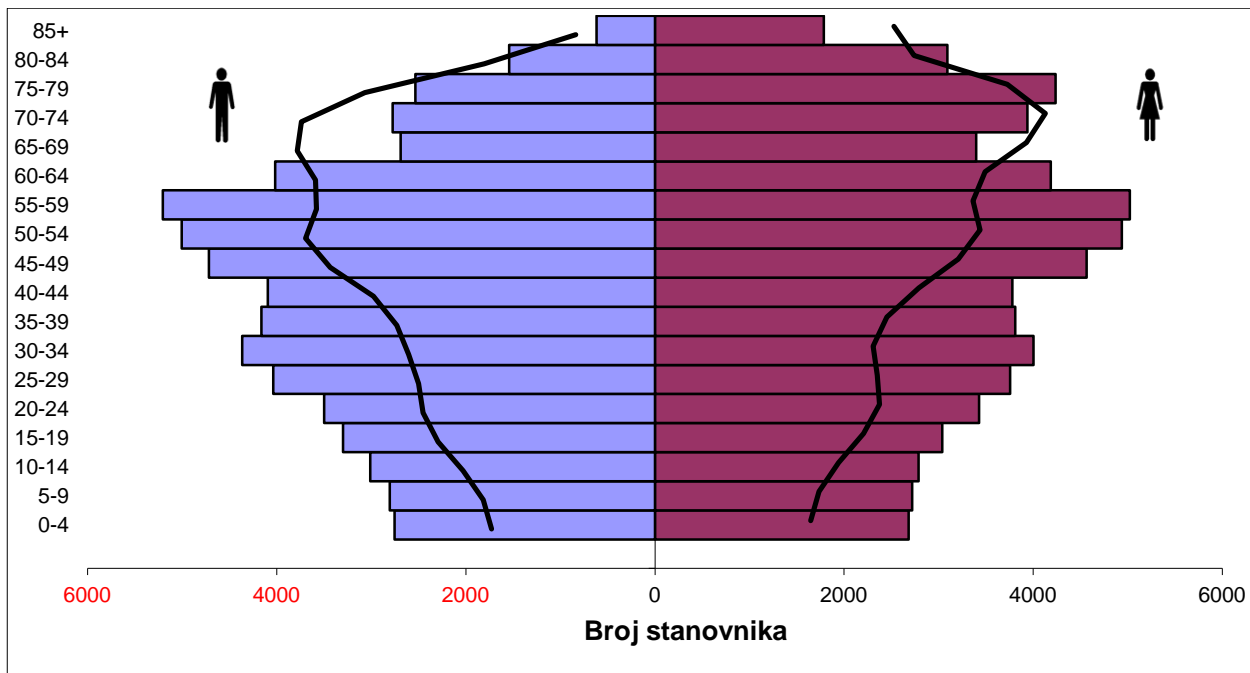
Slika 11.5. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Grad Zagreb

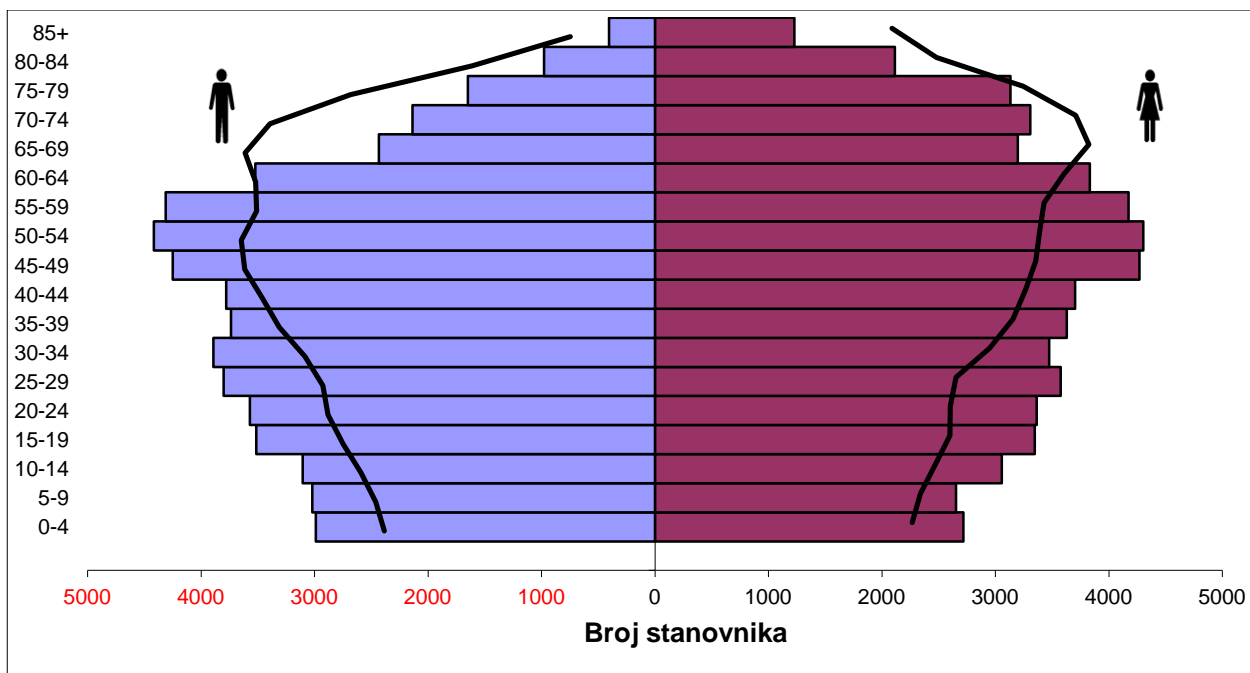
Slika 11.6. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Istarska županija

Slika 11.7. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Karlovačka županija

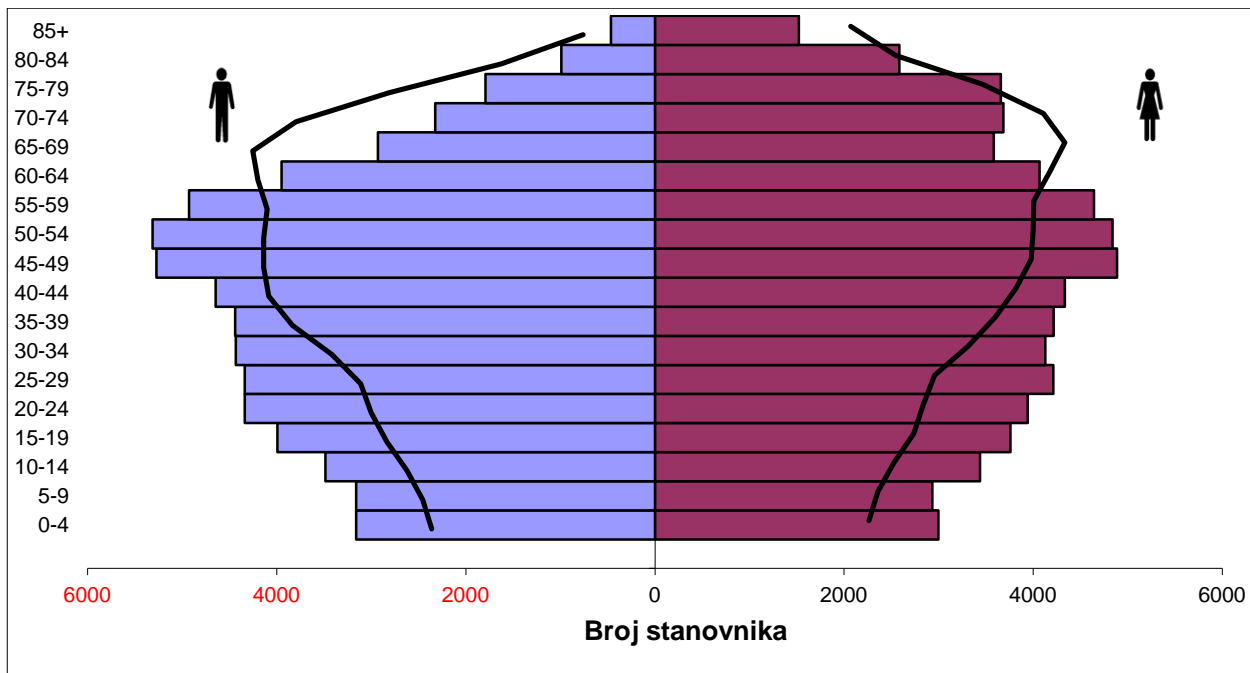

Slika 11.8. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Koprivničko-križevačka županija

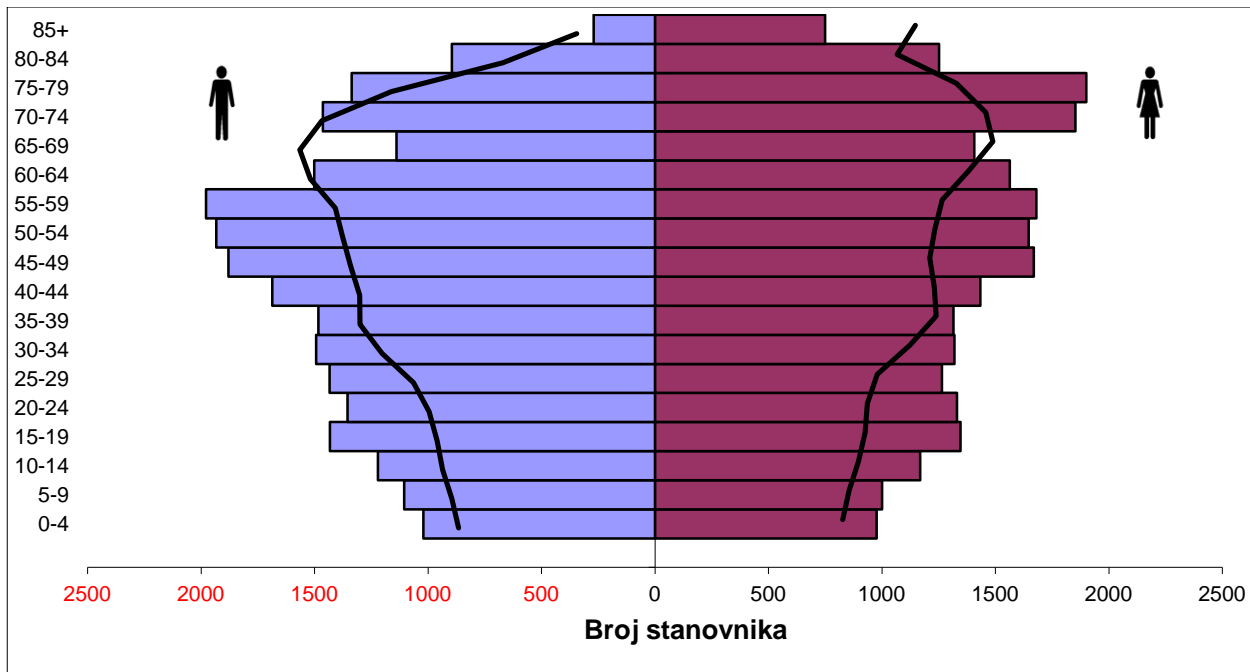

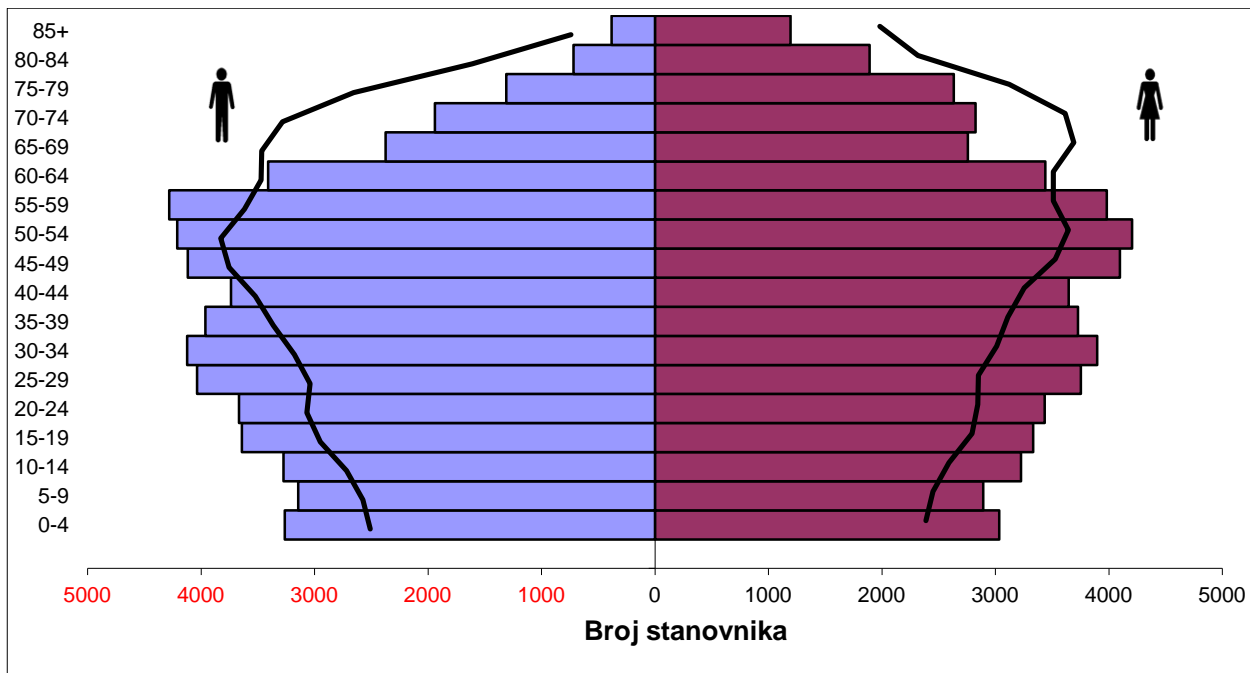
Slika 11.9. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Krapinsko-zagorska županija

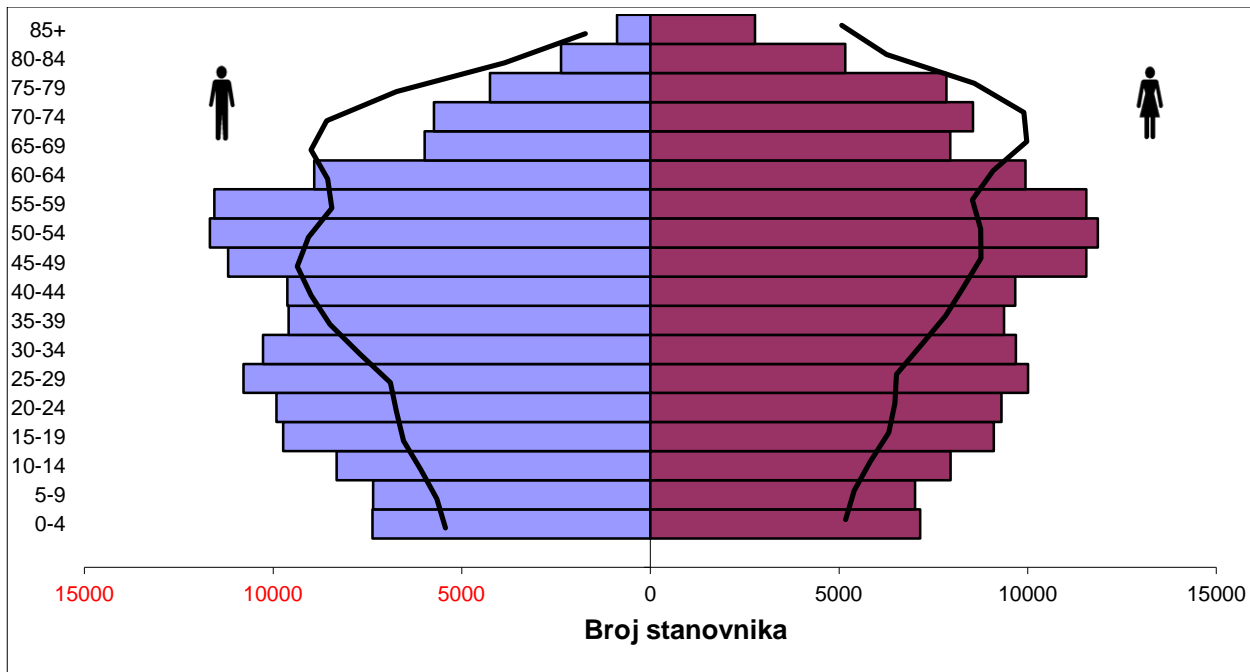
Slika 11.10. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Ličko-senjska županija

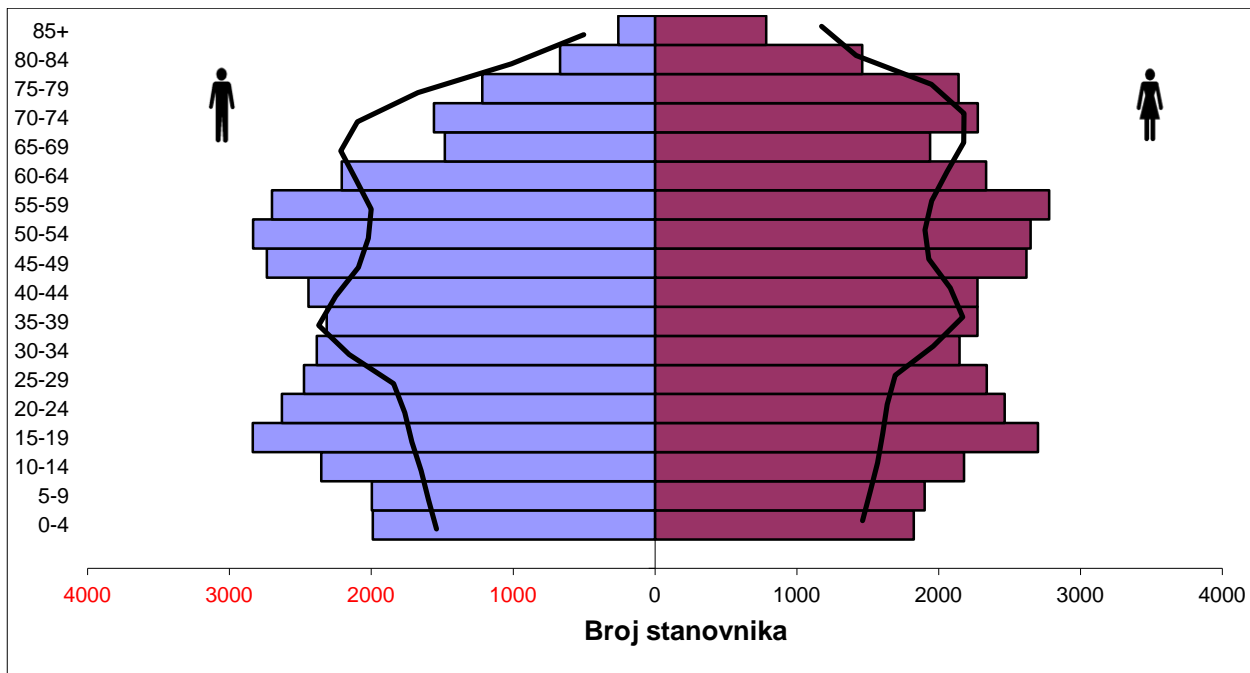
Slika 11.11. Dobno-polna piramida 2013. i 2030. (linija) - Međimurska županija

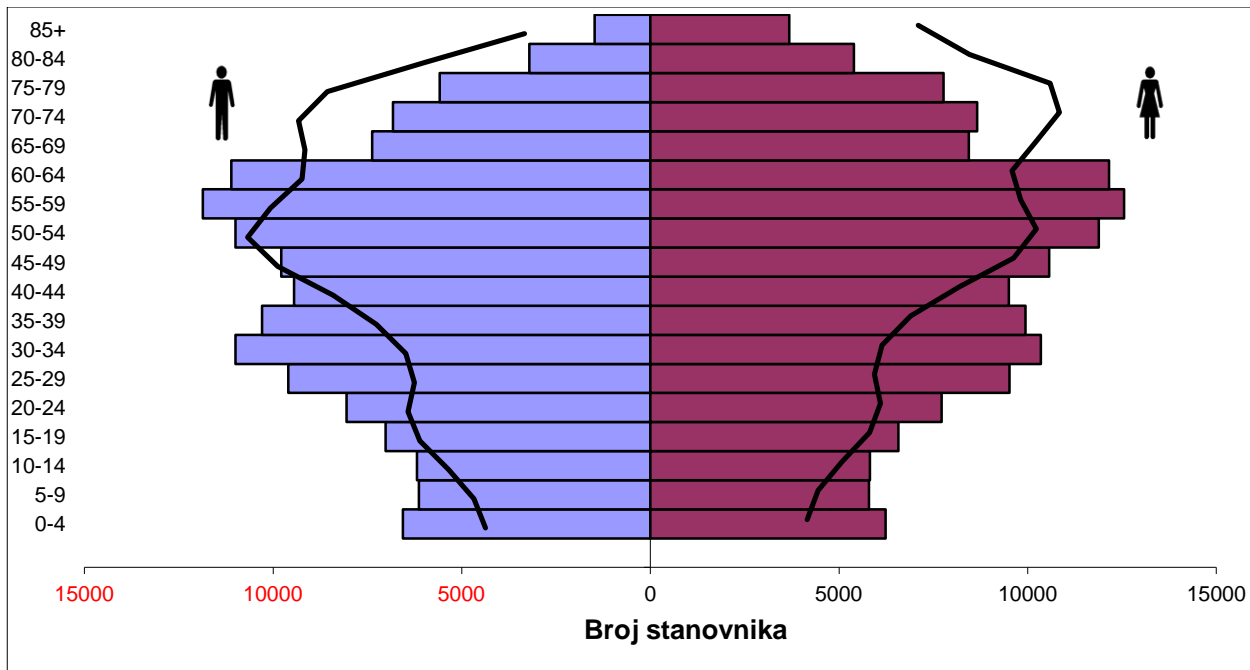
Slika 11.12. Dobno-polna piramida 2013. i 2030. (linija) - Osječko-baranjska županija

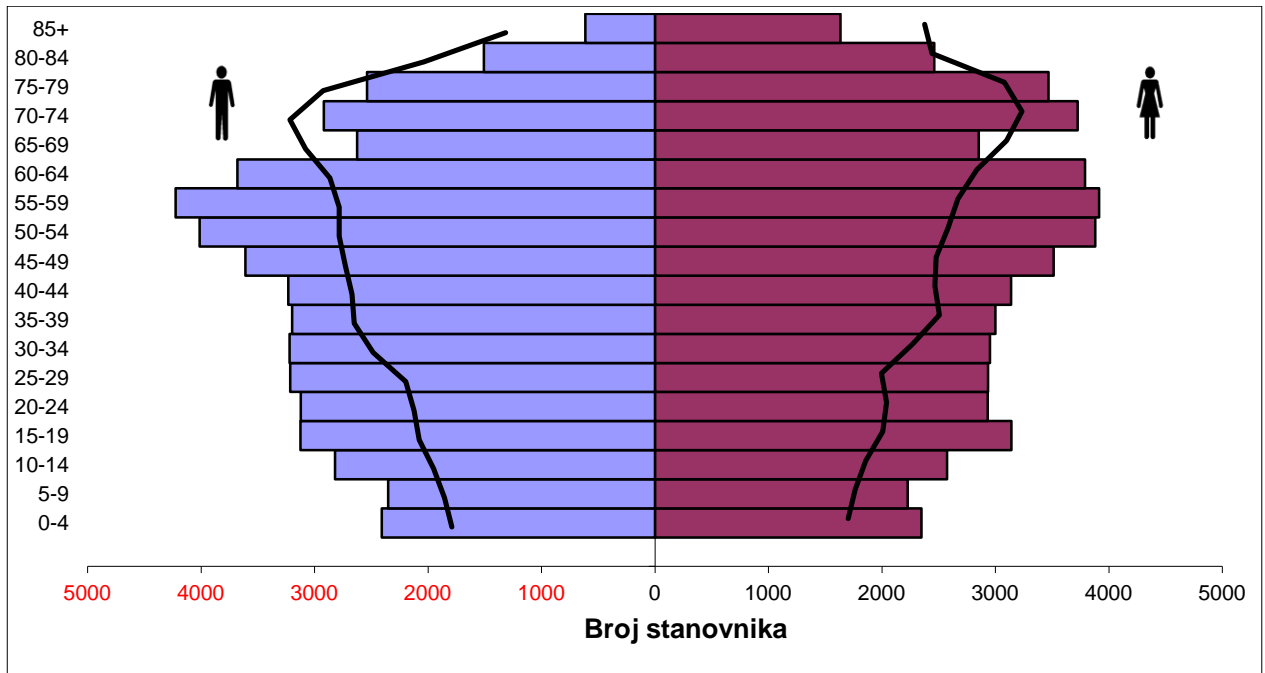
Slika 11.13. Dobno-polna piramida 2013. i 2030. (linija) - Požeško-slavonska županija

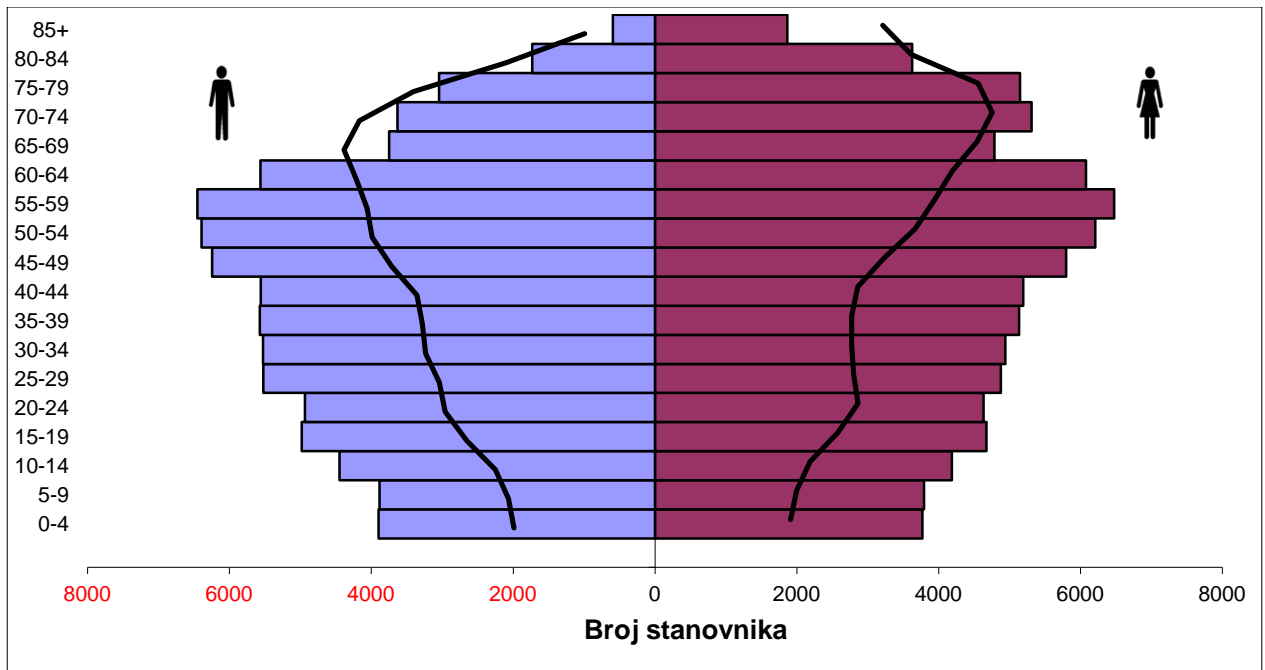
Slika 11.14. Dobno-polna piramida 2013. i 2030. (linija) - Primorsko-goranska županija

Slika 11.15. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Šibensko-kninska županija

Slika 11.16. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Sisačko-moslavačka županija

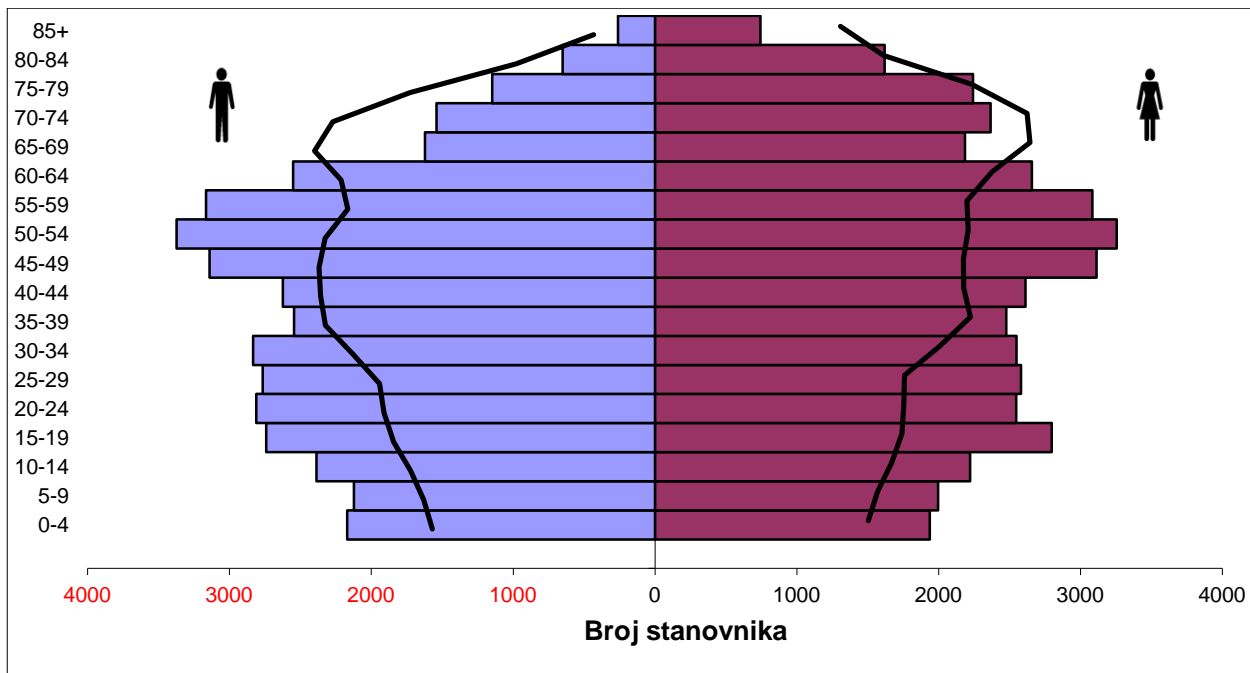
Slika 11.17. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Splitsko-dalmatinska županija

Slika 11.18. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Varaždinska županija

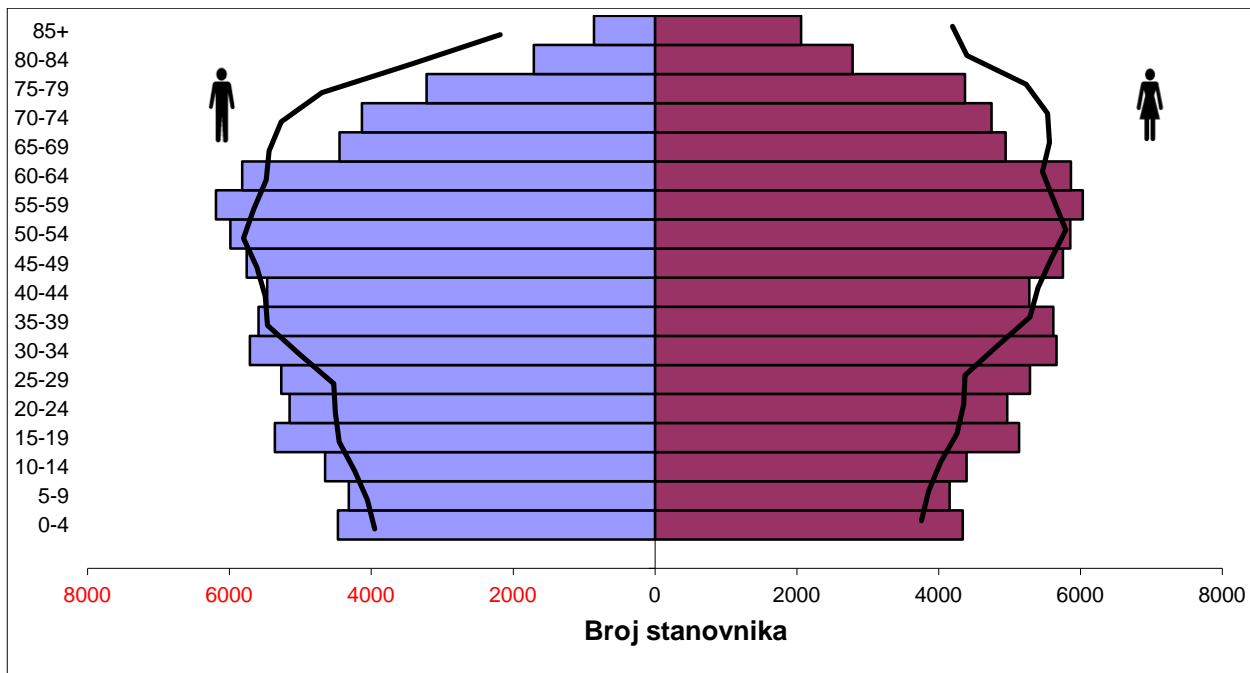
Slika 11.19. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Virovitičko-podravska županija

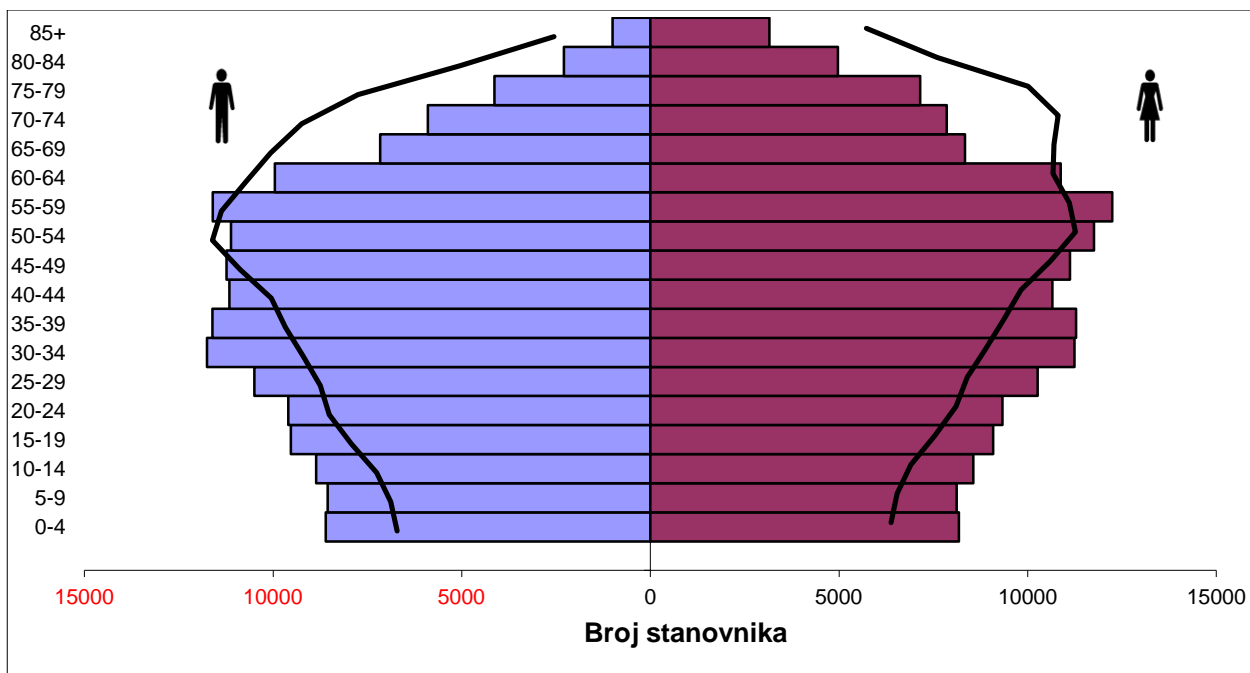
Slika 11.20. Dobno-spolna piramida 2013. i 2030. (linija) - Vukovarsko-srijemska županija

Slika 11.21. Dobno-polna piramida 2013. i 2030. (linija) - Zadarska županija

Slika 11.22. Dobno-polna piramida 2013. i 2030. (linija) - Zagrebačka županija

Tablica 11.1. Deset gradova i/ili općina s najvećim odnosno najmanjim udjelom stanovnika mlađeg od 15 godina, Popis 2001.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	0-14 (%)
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	137	1,5
Šibensko-kninska	Općina	Ervenik	988	5,8
Splitsko-dalmatinska	Općina	Lećevica	740	7,6
Ličko-senjska	Općina	Lovinac	1.096	7,6
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.669	7,8
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Janjina	593	8,4
Zagrebačka	Općina	Žumberak	1.185	8,9
Splitsko-dalmatinska	Općina	Prgomet	797	10,0
Šibensko-kninska	Općina	Kijevo	533	10,3
Primorsko-goranska	Općina	Skrad	1.333	10,4
Republika Hrvatska			4.437.460	17,0
Splitsko-dalmatinska	Grad	Imotski	10.213	24,1
Osječko-baranjska	Općina	Donja Motičina	1.865	24,1
Dubrovačko-neretvanska	Grad	Metković	15.384	24,4
Vukovarsko-srijemska	Općina	Vođinci	2.113	24,8
Vukovarsko-srijemska	Općina	Ivankovo	8.676	25,0
Požeško-slavonska	Općina	Kaptol	4.007	25,1
Osječko-baranjska	Općina	Strizivojna	2.759	25,3
Brodsko-posavska	Općina	Gundinci	2.294	25,9
Bjelovarsko-bilogorska	Općina	Đulovac	3.640	26,1
Virovitičko-podravska	Općina	Voćin	2.421	31,8

Tablica 11.2. Deset gradova i/ili općina s najvećim odnosno najmanjim udjelom stanovnika u dobi 65 i više godina, Popis 2001.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	65+ (%)
Splitsko-dalmatinska	Općina	Podstrana	7.341	7,6
Primorsko-goranska	Općina	Viškovo	8.907	8,4
Međimurska	Općina	Strahoninec	2.728	8,9
Primorsko-goranska	Općina	Omišalj	2.998	9,3
Splitsko-dalmatinska	Grad	Solin	19.011	9,5
Primorsko-goranska	Grad	Kastav	8.891	9,5
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Župa dubrovačka	6.663	9,8
Zagrebačka	Grad	Zaprešić	23.125	10,0
Vukovarsko-srijemska	Općina	Jarmina	2.627	10,0
Virovitičko-podravska	Općina	Voćin	2.421	10,2
Republika Hrvatska			4.437.460	15,6
Karlovačka	Općina	Ribnik	583	34,6
Istarska	Općina	Lanišće	398	34,7
Šibensko-kninska	Općina	Unešić	2.160	34,7
Ličko-senjska	Općina	Udbina	1.649	35,4
Šibensko-kninska	Općina	Promina	1.317	36,8
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.669	39,2
Šibensko-kninska	Općina	Kijevo	533	40,5
Ličko-senjska	Općina	Lovinac	1.096	41,4
Šibensko-kninska	Općina	Ervenik	988	43,4
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	137	59,1

Tablica 11.3. Deset gradova i/ili općina s najvećim odnosno najmanjim udjelom stanovnika u dobi 80 i više godina, Popis 2001.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	80+ (%)
Osječko-baranjska	Općina	Punitovci	1.850	0,8
Vukovarsko-srijemska	Općina	Jarmina	2.627	0,9
Vukovarsko-srijemska	Općina	Negoslavci	1.466	1,0
Međimurska	Općina	Strahoninec	2.728	1,0
Vukovarsko-srijemska	Grad	Županja	16.383	1,1
Osječko-baranjska	Općina	Antunovac	3.559	1,1
Vukovarsko-srijemska	Općina	Vođinci	2.113	1,1
Varaždinska	Općina	Sračinec	4.714	1,1
Splitsko-dalmatinska	Grad	Solin	19.011	1,1
Splitsko-dalmatinska	Općina	Podstrana	7.341	1,2
Republika Hrvatska			4.437.460	2,2
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.669	6,3
Splitsko-dalmatinska	Općina	Prgomet	797	6,4
Šibensko-kninska	Općina	Ervenik	988	6,5
Zadarska	Općina	Sali	1.820	7,3
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Janjina	593	7,4
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Mljet	1.111	7,5
Šibensko-kninska	Općina	Promina	1.317	7,7
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	137	8,8
Šibensko-kninska	Općina	Kijevo	533	9,4
Istarska	Općina	Lanišće	398	13,1

Tablica 11.4. Deset gradova i/ili općina s najvećom odnosno najmanjom prosječnom starosti, Popis 2001.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	Prosječna starost
Virovitičko-podravska	Općina	Voćin	2.421	30,6
Splitsko-dalmatinska	Općina	Podstrana	7.341	33,5
Vukovarsko-srijemska	Općina	Vođinci	2.113	33,7
Vukovarsko-srijemska	Općina	Ivankovo	8.676	34,1
Splitsko-dalmatinska	Grad	Solin	19.011	34,3
Dubrovačko-neretvanska	Grad	Metković	15.384	34,3
Vukovarsko-srijemska	Općina	Jarmina	2.627	34,5
Vukovarsko-srijemska	Općina	Andrijaševci	4.249	34,5
Zadarska	Općina	Bibinje	3.923	34,6
Brodsko-posavska	Općina	Gornja Vrba	2.559	34,6
Osječko-baranjska	Općina	Strizivojna	2.759	34,6
Republika Hrvatska			4.437.460	39,3
Šibensko-kninska	Općina	Promina	1.317	49,7
Šibensko-kninska	Općina	Unešić	2.160	50,4
Splitsko-dalmatinska	Općina	Lećevica	740	50,5
Zagrebačka	Općina	Žumberak	1.185	50,5
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Janjina	593	51,3
Šibensko-kninska	Općina	Kijevo	533	51,4
Ličko-senjska	Općina	Lovinac	1.096	53,2
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.669	54
Šibensko-kninska	Općina	Ervenik	988	57,1
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	137	64,1

Tablica 11.5. Deset gradova i/ili općina s najvećim odnosno najmanjim indeksom starenja, Popis 2001.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	Indeks starenja
Virovitičko-podravska	Općina	Voćin	2.421	31,9
Splitsko-dalmatinska	Općina	Podstrana	7.341	34,2
Splitsko-dalmatinska	Grad	Solin	19.011	43,3
Vukovarsko-srijemska	Općina	Jarmina	2.627	43,3
Dubrovačko-neretvanska	Grad	Metković	15.384	44,7
Vukovarsko-srijemska	Općina	Vođinci	2.113	45,0
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Župa dubrovačka	6.663	46,3
Splitsko-dalmatinska	Općina	Dugi Rat	7.305	46,5
Vukovarsko-srijemska	Općina	Ivankovo	8.676	46,5
Zadarska	Općina	Bibinje	3.923	47,7
Republika Hrvatska			4.437.460	91,9
Ličko-senjska	Općina	Udbina	1.649	309,0
Šibensko-kninska	Općina	Unešić	2.160	312,5
Zagrebačka	Općina	Žumberak	1.185	384,9
Šibensko-kninska	Općina	Kijevo	533	392,7
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Janjina	593	394,0
Splitsko-dalmatinska	Općina	Lećevica	740	417,9
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.669	499,2
Ličko-senjska	Općina	Lovinac	1.096	547,0
Šibensko-kninska	Općina	Ervenik	988	752,6
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	137	4.050,0

Tablica 11.6. Deset gradova i/ili općina s najvećim odnosno najmanjim udjelom stanovnika mlađeg od 15 godina, Popis 2011.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	0-14 (%)
Šibensko-kninska	Općina	Ervenik	1.105	4,2
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	239	4,6
Ličko-senjska	Općina	Vrhovine	1.381	7,2
Zagrebačka	Općina	Žumberak	883	7,2
Splitsko-dalmatinska	Općina	Šolta	1.700	7,5
Splitsko-dalmatinska	Općina	Sućuraj	463	7,6
Splitsko-dalmatinska	Općina	Zadvarje	289	7,6
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.699	8,0
Šibensko-kninska	Općina	Kijevo	417	8,2
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Janjina	551	8,2
Republika Hrvatska			4.284.889	15,2
Zadarska	Općina	Škabrnja	1.776	20,8
Splitsko-dalmatinska	Općina	Zmijavci	2.048	21,2
Vukovarsko-srijemska	Općina	Vođinci	1.966	21,6
Brodsko-posavska	Općina	Sikirevci	2.476	22,1
Međimurska	Općina	Orehovica	2.685	22,1
Bjelovarsko-bilogorska	Općina	Đulovac	3.245	22,1
Brodsko-posavska	Općina	Gundinci	2.027	22,8
Splitsko-dalmatinska	Grad	Imotski	10.764	23,2
Međimurska	Općina	Pribislavec	3.136	23,4
Virovitičko-podravsko	Općina	Voćin	2.382	26,3

Tablica 11.7. Deset gradova i/ili općina s najvećim odnosno najmanjim udjelom stanovnika u dobi 65 i više godina, Popis 2011.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	65+(%)
Primorsko-goranska	Općina	Viškovo	14.445	10,4
Splitsko-dalmatinska	Grad	Solin	23.926	10,5
Virovitičko-podravska	Općina	Voćin	2.382	11,4
Međimurska	Općina	Pribislavec	3.136	11,6
Primorsko-goranska	Općina	Omišalj	2.983	11,7
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Župa dubrovačka	8.331	11,7
Splitsko-dalmatinska	Općina	Podstrana	9.129	11,7
Zagrebačka	Grad	Dugo Selo	17.466	12,2
Vukovarsko-srijemska	Općina	Andrijaševci	4.075	12,4
Međimurska	Općina	Sveti Juraj na Bregu	5.090	12,7
Republika Hrvatska			4.284.889	17,7
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Janjina	551	36,1
Šibensko-kninska	Općina	Unešić	1.686	37,0
Splitsko-dalmatinska	Općina	Sučuraj	463	37,4
Ličko-senjska	Općina	Lovinac	1.007	37,8
Karlovačka	Općina	Saborsko	632	38,4
Zagrebačka	Općina	Žumberak	883	39,0
Šibensko-kninska	Općina	Promina	1.136	39,3
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.699	42,1
Šibensko-kninska	Općina	Ervenik	1.105	43,7
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	239	61,1

Tablica 11.8. Deset gradova i/ili općina s najvećim odnosno najmanjim udjelom stanovnika u dobi 80 i više godina, Popis 2011.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	80+ (%)
Vukovarsko-srijemska	Općina	Jarmina	2.458	1,8
Međimurska	Općina	Pribislavec	3.136	1,9
Primorsko-goranska	Općina	Viškovo	14.445	1,9
Splitsko-dalmatinska	Grad	Solin	23.926	2,1
Virovitičko-podravska	Općina	Voćin	2.382	2,1
Vukovarsko-srijemska	Općina	Andrijaševci	4.075	2,1
Vukovarsko-srijemska	Općina	Štitar	2.129	2,2
Međimurska	Općina	Sveti Juraj na Bregu	5.090	2,2
Primorsko-goranska	Grad	Kastav	10.440	2,2
Osječko-baranjska	Općina	Antunovac	3.703	2,2
Republika Hrvatska			4.284.889	3,9
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.699	9,9
Zadarska	Općina	Kukljica	714	10,4
Zagrebačka	Općina	Žumberak	883	10,5
Zadarska	Općina	Sali	1.698	10,8
Splitsko-dalmatinska	Općina	Sućuraj	463	11,0
Karlovačka	Općina	Ribnik	475	11,2
Šibensko-kninska	Općina	Kijevo	417	11,5
Splitsko-dalmatinska	Općina	Zadvarje	289	12,5
Šibensko-kninska	Općina	Promina	1.136	16,1
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	239	17,2

Tablica 11.9. Deset gradova i/ili općina s najvećom odnosno najmanjom prosječnom starosti, Popis 2011.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	Prosječna starost
Virovitičko-podravska	Općina	Voćin	2.382	33,1
Međimurska	Općina	Pribislavec	3.136	35,3
Vukovarsko-srijemska	Općina	Vođinci	1.966	35,8
Brodsko-posavska	Općina	Gundinci	2.027	35,8
Splitsko-dalmatinska	Grad	Imotski	10.764	36,1
Splitsko-dalmatinska	Grad	Solin	23.926	36,7
Brodsko-posavska	Općina	Sikirevci	2.476	36,7
Osječko-baranjska	Općina	Strizivojna	2.525	36,8
Vukovarsko-srijemska	Općina	Andrijaševci	4.075	36,8
Vukovarsko-srijemska	Općina	Ivankovo	8.006	36,8
Republika Hrvatska			4.284.889	41,7
Splitsko-dalmatinska	Općina	Šolta	1.700	52,1
Šibensko-kninska	Općina	Promina	1.136	52,3
Zadarska	Općina	Sali	1.698	52,5
Šibensko-kninska	Općina	Kijevo	417	52,8
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Janjina	551	53,2
Splitsko-dalmatinska	Općina	Sućuraj	463	53,7
Zagrebačka	Općina	Žumberak	883	53,8
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.699	54,8
Šibensko-kninska	Općina	Ervenik	1.105	58,1
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	239	63,3

Tablica 11.10. Deset gradova i/ili općina s najvećim odnosno najmanjim indeksom starenja, Popis 2011.

Ime županije	Grad ili općina	Ime grada/općine	Broj stanovnika	Indeks starenja
Virovitičko-podravska	Općina	Voćin	2.382	43,3
Međimurska	Općina	Pribislavec	3.136	49,7
Splitsko-dalmatinska	Grad	Solin	23.926	53,4
Splitsko-dalmatinska	Grad	Imotski	10.764	56,0
Splitsko-dalmatinska	Općina	Podstrana	9.129	57,6
Brodsko-posavska	Općina	Gundinci	2.027	57,8
Vukovarsko-srijemska	Općina	Vođinci	1.966	59,2
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Župa dubrovačka	8.331	60,4
Primorsko-goranska	Općina	Viškovo	14.445	60,4
Vukovarsko-srijemska	Općina	Andrijaševci	4.075	60,5
Republika Hrvatska			4.284.889	116,3
Zadarska	Općina	Sali	1.698	423,2
Splitsko-dalmatinska	Općina	Šolta	1.700	423,6
Šibensko-kninska	Općina	Kijevo	417	441,2
Dubrovačko-neretvanska	Općina	Janjina	551	442,2
Ličko-senjska	Općina	Vrhovine	1.381	455,0
Splitsko-dalmatinska	Općina	Sućuraj	463	494,3
Šibensko-kninska	Općina	Biskupija	1.699	526,5
Zagrebačka	Općina	Žumberak	883	537,5
Šibensko-kninska	Općina	Ervenik	1.105	1050,0
Šibensko-kninska	Općina	Civljane	239	1327,3

Tablica 11.11. Dobno-spolna struktura stanovništva Hrvatske, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	109.615	103.621	213.236	95.159	90.662	185.822	80.792	76.868	157.661
5 -- 9	105.450	99.674	205.124	106.261	100.858	207.121	87.498	83.309	170.813
10 -- 14	111.753	106.426	218.179	104.441	98.610	203.048	93.998	89.571	183.568
15 - 19	126.136	120.502	246.638	107.103	101.736	208.841	105.098	99.765	204.865
20 - 24	129.765	123.935	253.700	119.637	114.250	233.886	102.867	97.028	199.891
25 - 29	142.465	137.656	280.121	126.229	120.146	246.375	104.772	99.099	203.873
30 - 34	150.572	144.656	295.228	134.479	129.301	263.781	116.575	110.843	227.419
35 - 39	144.542	141.049	285.591	146.350	141.012	287.362	122.931	116.928	239.858
40 - 44	140.271	139.139	279.410	145.243	141.113	286.357	131.200	126.525	257.725
45 - 49	150.033	151.866	301.899	137.625	136.396	274.019	142.745	138.294	281.044
50 - 54	154.567	159.712	314.279	141.610	143.620	285.229	140.733	138.018	278.752
55 - 59	155.319	161.132	316.451	146.796	153.378	300.173	131.368	132.327	263.699
60 - 64	132.518	146.625	279.143	146.419	155.689	302.111	131.427	137.252	268.679
65 - 69	91.901	114.928	206.829	129.096	145.527	274.623	129.455	142.810	272.263
70 - 74	87.017	119.728	206.745	86.888	112.390	199.281	117.899	138.466	256.358
75 - 79	68.163	109.410	177.573	61.817	96.113	157.931	88.818	119.271	208.088
80 - 84	38.936	76.799	115.735	42.530	83.293	125.823	45.626	79.862	125.488
85+	17.460	48.799	66.259	23.226	74.088	97.312	27.060	91.020	118.075
sv.	2.056.483	2.205.657	4.262.140	2.000.912	2.138.184	4.139.098	1.900.865	2.017.259	3.918.127

Tablica 11.12. Dobno-spolna struktura stanovništva Bjelovarsko-bilogorske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	3.008	2.713	5.721	2.531	2.420	4.951	2.135	2.033	4.168
5 -- 9	2.923	2.819	5.742	2.817	2.563	5.381	2.267	2.167	4.434
10 -- 14	3.175	3.074	6.249	2.776	2.639	5.414	2.373	2.274	4.647
15 - 19	3.847	3.498	7.345	2.906	2.839	5.745	2.663	2.414	5.078
20 - 24	3.716	3.399	7.115	3.465	3.190	6.655	2.576	2.422	4.998
25 - 29	3.900	3.422	7.322	3.550	3.166	6.716	2.610	2.476	5.086
30 - 34	3.804	3.359	7.163	3.521	3.069	6.590	3.071	2.725	5.797
35 - 39	3.773	3.482	7.255	3.560	3.100	6.659	3.134	2.742	5.876
40 - 44	3.714	3.671	7.385	3.522	3.196	6.718	3.144	2.735	5.879
45 - 49	4.200	4.076	8.276	3.444	3.383	6.827	3.219	2.823	6.042
50 - 54	4.581	4.509	9.090	3.699	3.695	7.394	3.184	2.937	6.122
55 - 59	4.529	4.470	8.999	4.116	4.129	8.245	3.074	3.101	6.175
60 - 64	3.855	4.160	8.015	4.128	4.197	8.325	3.217	3.335	6.553
65 - 69	2.488	3.182	5.670	3.566	3.924	7.490	3.389	3.628	7.017
70 - 74	2.275	3.512	5.787	2.269	2.975	5.244	3.059	3.506	6.565
75 - 79	1.843	3.295	5.138	1.471	2.556	4.027	2.176	2.961	5.137
80 - 84	1.124	2.422	3.546	996	2.236	3.232	986	1.872	2.858
85+	399	1.291	1.690	539	1.850	2.389	443	1.918	2.361
sv.	57.154	60.354	117.508	52.876	55.128	108.003	46.721	48.071	94.792

Tablica 11.13. Dobno-spolna struktura stanovništva Brodsko-posavske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	4.149	3.866	8.015	3.613	3.452	7.064	3.092	2.949	6.042
5 -- 9	4.276	3.903	8.179	3.835	3.653	7.488	3.300	3.158	6.458
10 -- 14	4.904	4.631	9.535	3.934	3.570	7.503	3.331	3.191	6.522
15 - 19	5.639	5.476	11.115	4.415	4.095	8.510	3.561	3.386	6.947
20 - 24	5.404	5.011	10.415	5.143	4.937	10.080	3.580	3.182	6.762
25 - 29	5.285	4.732	10.017	5.125	4.735	9.860	3.889	3.444	7.333
30 - 34	4.921	4.447	9.368	4.808	4.219	9.028	4.444	4.105	8.549
35 - 39	4.747	4.676	9.423	4.557	4.031	8.589	4.387	3.979	8.366
40 - 44	5.017	4.850	9.867	4.319	4.177	8.496	4.147	3.630	7.777
45 - 49	5.617	5.524	11.141	4.444	4.417	8.862	3.977	3.554	7.531
50 - 54	5.923	5.838	11.761	4.947	4.927	9.874	3.771	3.747	7.518
55 - 59	5.528	5.481	11.009	5.370	5.428	10.797	3.871	3.973	7.844
60 - 64	4.342	4.709	9.051	5.154	5.248	10.403	4.245	4.395	8.640
65 - 69	3.120	4.056	7.176	4.090	4.512	8.602	4.391	4.755	9.146
70 - 74	3.024	4.479	7.503	2.669	3.616	6.285	3.824	4.429	8.252
75 - 79	2.462	4.312	6.774	1.955	3.397	5.352	2.523	3.512	6.035
80 - 84	1.342	2.934	4.276	1.358	3.109	4.467	1.178	2.424	3.601
85+	521	1.535	2.056	684	2.638	3.322	615	3.088	3.703
sv.	76.221	80.460	156.681	70.420	74.162	144.581	62.125	64.903	127.027

Tablica 11.14. Dobno-spolna struktura stanovništva Dubrovačko-neretvanske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	3.442	3.272	6.714	3.061	2.909	5.969	2.717	2.584	5.300
5 -- 9	3.192	2.949	6.141	3.385	3.236	6.621	2.885	2.743	5.629
10 -- 14	3.301	3.187	6.488	3.190	2.952	6.142	3.024	2.874	5.898
15 - 19	3.942	3.695	7.637	3.164	3.012	6.177	3.348	3.201	6.550
20 - 24	3.812	3.526	7.338	3.685	3.503	7.188	3.142	2.901	6.042
25 - 29	3.966	3.908	7.874	3.833	3.517	7.350	3.093	2.928	6.020
30 - 34	4.089	3.970	8.059	3.808	3.659	7.467	3.590	3.393	6.983
35 - 39	4.016	3.850	7.866	3.986	3.917	7.903	3.730	3.415	7.146
40 - 44	3.826	3.851	7.677	4.001	3.841	7.842	3.710	3.574	7.284
45 - 49	3.963	4.206	8.169	3.809	3.754	7.563	3.886	3.837	7.723
50 - 54	4.257	4.483	8.740	3.780	3.977	7.757	3.883	3.755	7.638
55 - 59	4.361	4.578	8.939	4.004	4.287	8.291	3.655	3.644	7.299
60 - 64	3.985	4.221	8.206	4.131	4.416	8.547	3.548	3.813	7.361
65 - 69	2.691	3.105	5.796	3.882	4.220	8.102	3.609	4.019	7.628
70 - 74	2.622	3.229	5.851	2.690	3.172	5.862	3.458	3.981	7.439
75 - 79	2.143	2.978	5.121	1.945	2.648	4.593	2.842	3.544	6.386
80 - 84	1.372	2.189	3.561	1.435	2.370	3.805	1.564	2.358	3.922
85+	647	1.637	2.284	908	2.386	3.293	1.049	2.889	3.938
sv.	59.627	62.834	122.461	58.697	61.774	120.471	56.734	59.451	116.185

Tablica 11.15. Dobno-spolna struktura stanovništva Grada Zagreba, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	22.071	20.906	42.977	19.774	18.749	38.523	15.925	15.112	31.037
5 -- 9	19.005	17.930	36.935	22.591	21.359	43.951	17.944	16.994	34.938
10 -- 14	18.821	17.650	36.471	20.187	19.100	39.287	20.377	19.294	39.671
15 - 19	20.985	20.075	41.060	18.966	17.822	36.788	23.166	21.927	45.093
20 - 24	22.568	22.700	45.268	20.643	19.650	40.293	20.909	19.929	40.838
25 - 29	27.295	28.570	55.865	22.554	22.487	45.041	20.044	19.220	39.265
30 - 34	31.556	32.963	64.519	26.230	27.332	53.562	22.086	21.426	43.512
35 - 39	29.113	30.427	59.540	31.461	32.871	64.331	24.059	24.062	48.121
40 - 44	26.710	28.717	55.427	31.292	32.480	63.772	27.488	28.476	55.964
45 - 49	25.929	28.382	54.311	28.023	29.657	57.679	32.354	33.643	65.998
50 - 54	24.525	29.285	53.810	26.543	28.618	55.161	31.829	32.966	64.795
55 - 59	25.476	30.744	56.220	24.849	28.788	53.637	28.145	29.883	58.028
60 - 64	22.651	28.457	51.108	24.566	30.008	54.574	26.017	28.468	54.486
65 - 69	16.370	23.161	39.531	22.822	28.780	51.602	23.349	27.885	51.234
70 - 74	15.565	21.734	37.299	16.175	23.084	39.258	21.231	27.620	48.851
75 - 79	12.065	18.263	30.328	11.903	18.901	30.804	17.090	24.416	41.506
80 - 84	6.815	13.378	20.193	8.233	14.844	23.077	9.523	17.127	26.649
85+	3.654	9.585	13.239	4.644	13.696	18.340	6.208	18.511	24.719
sv.	371.174	422.927	794.101	381.455	428.226	809.681	387.747	426.959	814.706

Tablica 11.16. Dobno-spolna struktura stanovništva Istarske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	5.132	4.612	9.744	4.336	4.117	8.453	3.596	3.415	7.010
5 -- 9	4.723	4.415	9.138	5.051	4.602	9.653	3.999	3.791	7.790
10 -- 14	4.572	4.333	8.905	4.949	4.568	9.517	4.473	4.241	8.714
15 - 19	5.002	4.778	9.780	4.667	4.412	9.079	5.181	4.731	9.912
20 - 24	5.795	5.465	11.260	4.895	4.708	9.603	5.112	4.756	9.868
25 - 29	6.883	6.852	13.735	5.623	5.363	10.987	4.911	4.728	9.639
30 - 34	7.939	7.380	15.319	6.653	6.604	13.257	5.222	5.110	10.332
35 - 39	7.281	6.865	14.146	7.886	7.536	15.422	5.962	5.721	11.683
40 - 44	6.579	6.557	13.136	7.847	7.288	15.135	6.936	6.864	13.800
45 - 49	7.492	7.688	15.180	6.834	6.647	13.480	8.084	7.716	15.800
50 - 54	8.209	8.557	16.766	7.092	7.224	14.315	7.961	7.407	15.368
55 - 59	8.185	8.545	16.730	7.928	8.291	16.219	6.855	6.712	13.568
60 - 64	7.360	7.717	15.077	8.016	8.535	16.551	6.929	7.188	14.118
65 - 69	4.738	5.293	10.031	7.364	7.985	15.348	7.406	8.033	15.439
70 - 74	4.614	5.994	10.608	4.926	5.657	10.583	6.927	7.911	14.837
75 - 79	3.532	5.144	8.676	3.454	4.886	8.340	5.549	6.881	12.431
80 - 84	1.900	3.754	5.654	2.442	4.347	6.789	2.966	4.344	7.310
85+	1.005	2.718	3.723	1.337	4.173	5.510	1.886	5.450	7.336
sv.	100.941	106.667	207.608	101.300	106.943	208.243	99.954	105.001	204.955

Tablica 11.17. Dobno-spolna struktura stanovništva Karlovačke županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	2.755	2.682	5.437	2.302	2.197	4.499	1.729	1.648	3.377
5 -- 9	2.805	2.718	5.523	2.577	2.487	5.064	1.906	1.822	3.728
10 -- 14	3.012	2.788	5.800	2.659	2.608	5.267	2.154	2.060	4.213
15 - 19	3.301	3.038	6.339	2.810	2.644	5.454	2.432	2.347	4.778
20 - 24	3.499	3.426	6.925	3.046	2.752	5.797	2.472	2.403	4.875
25 - 29	4.038	3.754	7.792	3.174	2.991	6.165	2.532	2.301	4.833
30 - 34	4.366	4.002	8.368	3.529	3.306	6.835	2.677	2.314	4.991
35 - 39	4.164	3.811	7.975	4.019	3.684	7.703	2.784	2.592	5.375
40 - 44	4.095	3.780	7.875	4.024	3.701	7.725	3.174	2.991	6.165
45 - 49	4.718	4.565	9.283	3.818	3.528	7.345	3.694	3.421	7.115
50 - 54	5.006	4.937	9.943	4.198	4.050	8.249	3.700	3.456	7.156
55 - 59	5.204	5.020	10.224	4.581	4.608	9.189	3.461	3.268	6.729
60 - 64	4.017	4.186	8.203	4.767	4.772	9.540	3.718	3.716	7.434
65 - 69	2.690	3.396	6.086	3.970	4.199	8.169	3.851	4.142	7.993
70 - 74	2.776	3.938	6.714	2.425	3.144	5.569	3.626	4.117	7.743
75 - 79	2.536	4.236	6.772	1.767	2.944	4.711	2.514	3.336	5.850
80 - 84	1.543	3.093	4.636	1.353	2.979	4.333	1.098	2.146	3.243
85+	619	1.785	2.404	769	2.865	3.635	581	2.908	3.490
sv.	61.144	65.155	126.299	55.789	59.459	115.248	48.101	50.989	99.090

Tablica 11.18. Dobno-spolna struktura stanovništva Koprivničko-križevačke županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	2.990	2.718	5.708	2.684	2.559	5.243	2.385	2.267	4.652
5 -- 9	3.019	2.652	5.671	2.885	2.705	5.591	2.536	2.413	4.949
10 -- 14	3.105	3.056	6.161	2.963	2.580	5.542	2.649	2.526	5.175
15 - 19	3.514	3.348	6.862	3.011	2.855	5.866	2.850	2.672	5.522
20 - 24	3.570	3.363	6.933	3.321	3.228	6.549	2.915	2.532	5.446
25 - 29	3.801	3.576	7.377	3.494	3.286	6.780	2.940	2.774	5.715
30 - 34	3.891	3.474	7.365	3.628	3.428	7.056	3.228	3.124	6.352
35 - 39	3.737	3.628	7.365	3.810	3.447	7.257	3.394	3.188	6.582
40 - 44	3.780	3.702	7.482	3.723	3.502	7.225	3.529	3.344	6.873
45 - 49	4.251	4.268	8.519	3.619	3.570	7.190	3.703	3.366	7.069
50 - 54	4.416	4.304	8.720	3.929	3.972	7.901	3.590	3.410	7.000
55 - 59	4.312	4.174	8.486	4.175	4.214	8.389	3.431	3.446	6.877
60 - 64	3.522	3.832	7.354	4.079	4.056	8.135	3.609	3.769	7.378
65 - 69	2.434	3.196	5.630	3.415	3.726	7.142	3.616	3.880	7.496
70 - 74	2.136	3.307	5.443	2.232	3.002	5.234	3.172	3.537	6.709
75 - 79	1.650	3.131	4.781	1.478	2.597	4.076	2.193	2.951	5.144
80 - 84	978	2.113	3.091	937	2.253	3.190	1.024	2.012	3.036
85+	405	1.227	1.632	485	1.877	2.362	467	2.165	2.631
sv.	55.511	59.069	114.580	53.870	56.858	110.728	51.231	53.375	104.607

Tablica 11.19. Dobno-spolna struktura stanovništva Krapinsko-zagorske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	3.159	2.996	6.155	2.735	2.635	5.370	2.363	2.263	4.626
5 -- 9	3.162	2.934	6.096	3.019	2.909	5.928	2.551	2.452	5.003
10 -- 14	3.487	3.437	6.924	3.079	2.849	5.929	2.693	2.600	5.293
15 - 19	3.994	3.760	7.754	3.293	3.197	6.489	2.978	2.874	5.852
20 - 24	4.339	3.941	8.280	3.738	3.618	7.356	3.022	2.799	5.821
25 - 29	4.339	4.212	8.551	4.164	3.794	7.958	3.207	3.113	6.320
30 - 34	4.433	4.129	8.562	4.256	4.046	8.302	3.627	3.509	7.136
35 - 39	4.439	4.215	8.654	4.300	4.099	8.399	4.041	3.689	7.730
40 - 44	4.648	4.335	8.983	4.327	4.104	8.431	4.128	3.953	8.081
45 - 49	5.272	4.887	10.159	4.378	4.172	8.550	4.151	4.006	8.157
50 - 54	5.315	4.838	10.153	4.838	4.591	9.429	4.126	3.994	8.120
55 - 59	4.929	4.643	9.572	5.038	4.757	9.796	4.078	4.018	8.096
60 - 64	3.948	4.066	8.014	4.660	4.529	9.189	4.321	4.335	8.656
65 - 69	2.931	3.582	6.513	3.716	3.981	7.697	4.184	4.336	8.520
70 - 74	2.326	3.683	6.009	2.519	3.237	5.757	3.412	3.877	7.289
75 - 79	1.794	3.657	5.451	1.618	2.834	4.453	2.202	3.051	5.252
80 - 84	990	2.585	3.575	969	2.470	3.439	1.045	2.042	3.088
85+	465	1.522	1.987	510	2.098	2.608	473	2.099	2.572
sv.	63.970	67.422	131.392	61.158	63.920	125.078	56.603	59.010	115.613

Tablica 11.20. Dobno-spolna struktura stanovništva Ličko-senjske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	1.021	977	1.998	967	926	1.893	866	827	1.693
5 -- 9	1.106	1.000	2.106	991	962	1.953	925	884	1.809
10 -- 14	1.221	1.168	2.389	1.045	952	1.997	947	908	1.856
15 - 19	1.433	1.346	2.779	1.148	1.078	2.227	972	944	1.916
20 - 24	1.355	1.330	2.685	1.346	1.269	2.616	1.019	926	1.945
25 - 29	1.434	1.265	2.699	1.358	1.318	2.676	1.110	1.034	2.144
30 - 34	1.493	1.320	2.813	1.351	1.240	2.591	1.295	1.213	2.508
35 - 39	1.483	1.315	2.798	1.440	1.262	2.702	1.304	1.265	2.569
40 - 44	1.686	1.434	3.120	1.433	1.284	2.716	1.298	1.197	2.495
45 - 49	1.880	1.669	3.549	1.544	1.337	2.881	1.385	1.224	2.609
50 - 54	1.933	1.646	3.579	1.750	1.557	3.307	1.367	1.244	2.611
55 - 59	1.978	1.680	3.658	1.812	1.618	3.431	1.449	1.287	2.736
60 - 64	1.502	1.563	3.065	1.837	1.602	3.440	1.588	1.479	3.067
65 - 69	1.139	1.407	2.546	1.493	1.524	3.018	1.543	1.498	3.041
70 - 74	1.464	1.853	3.317	948	1.268	2.217	1.394	1.416	2.810
75 - 79	1.337	1.901	3.238	869	1.375	2.244	929	1.241	2.170
80 - 84	895	1.251	2.146	711	1.415	2.126	414	893	1.307
85+	270	750	1.020	414	1.258	1.672	277	1.401	1.678
sv.	24.630	24.875	49.505	22.458	23.248	45.706	20.080	20.880	40.961

Tablica 11.21. Dobno-spolna struktura stanovništva Međimurske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	3.263	3.034	6.297	2.850	2.718	5.568	2.511	2.389	4.900
5 -- 9	3.144	2.892	6.036	3.154	2.970	6.124	2.639	2.513	5.153
10 -- 14	3.273	3.225	6.498	3.107	2.846	5.953	2.796	2.667	5.464
15 - 19	3.640	3.333	6.973	3.148	3.050	6.198	3.101	2.919	6.020
20 - 24	3.666	3.435	7.101	3.454	3.251	6.705	3.036	2.772	5.808
25 - 29	4.036	3.752	7.788	3.558	3.272	6.830	3.042	2.927	5.969
30 - 34	4.123	3.897	8.020	3.775	3.504	7.280	3.316	3.093	6.409
35 - 39	3.962	3.729	7.691	4.018	3.779	7.797	3.411	3.125	6.537
40 - 44	3.736	3.645	7.381	3.946	3.730	7.676	3.635	3.383	7.018
45 - 49	4.117	4.096	8.213	3.664	3.544	7.207	3.875	3.669	7.545
50 - 54	4.211	4.203	8.414	3.808	3.816	7.624	3.782	3.615	7.397
55 - 59	4.280	3.981	8.261	3.975	4.081	8.056	3.455	3.406	6.861
60 - 64	3.409	3.440	6.849	3.990	3.926	7.916	3.487	3.614	7.101
65 - 69	2.373	2.757	5.130	3.352	3.436	6.788	3.445	3.767	7.211
70 - 74	1.939	2.824	4.763	2.175	2.642	4.817	3.122	3.460	6.582
75 - 79	1.311	2.633	3.944	1.402	2.263	3.665	2.190	2.784	4.974
80 - 84	718	1.891	2.609	796	1.966	2.762	1.027	1.848	2.875
85+	383	1.194	1.577	374	1.787	2.161	455	2.114	2.568
sv.	55.584	57.961	113.545	54.547	56.581	111.128	52.326	54.065	106.392

Tablica 11.22. Dobno-spolna struktura stanovništva Osječko-baranjske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	7.371	7.151	14.522	6.550	6.268	12.819	5.433	5.173	10.606
5 -- 9	7.350	7.012	14.362	7.078	6.867	13.945	5.897	5.635	11.533
10 -- 14	8.319	7.958	16.277	6.992	6.710	13.702	6.280	6.019	12.299
15 - 19	9.738	9.103	18.841	7.643	7.321	14.964	6.815	6.613	13.428
20 - 24	9.913	9.303	19.216	8.978	8.430	17.408	6.648	6.342	12.990
25 - 29	10.784	10.007	20.791	9.422	8.724	18.145	7.131	6.703	13.834
30 - 34	10.272	9.689	19.961	9.962	9.186	19.147	8.299	7.638	15.937
35 - 39	9.593	9.367	18.960	10.063	9.411	19.474	8.700	7.997	16.697
40 - 44	9.621	9.669	19.290	9.344	9.065	18.410	9.293	8.602	17.895
45 - 49	11.198	11.550	22.748	8.954	9.012	17.966	9.436	8.913	18.349
50 - 54	11.681	11.855	23.536	9.996	10.448	20.443	8.697	8.585	17.283
55 - 59	11.557	11.553	23.110	10.811	11.379	22.189	8.201	8.470	16.672
60 - 64	8.914	9.937	18.851	10.703	11.108	21.811	8.905	9.688	18.594
65 - 69	5.981	7.948	13.929	8.674	9.793	18.467	9.090	10.267	19.357
70 - 74	5.735	8.545	14.280	5.325	7.399	12.725	8.073	9.526	17.598
75 - 79	4.256	7.844	12.100	3.727	6.499	10.226	5.390	7.643	13.033
80 - 84	2.367	5.161	7.528	2.431	5.622	8.053	2.341	4.880	7.221
85+	890	2.769	3.659	1.181	4.418	5.599	1.116	5.267	6.383
sv.	145.540	156.421	301.961	137.834	147.660	285.494	125.747	133.960	259.708

Tablica 11.23. Dobno-spolna struktura stanovništva Požeško-slavonske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	1.990	1.824	3.814	1.737	1.651	3.389	1.540	1.463	3.003
5 -- 9	1.996	1.900	3.896	1.873	1.731	3.603	1.653	1.571	3.224
10 -- 14	2.352	2.178	4.530	1.860	1.758	3.618	1.646	1.566	3.211
15 - 19	2.835	2.700	5.535	2.112	1.968	4.080	1.783	1.643	3.426
20 - 24	2.631	2.465	5.096	2.601	2.440	5.041	1.744	1.631	3.376
25 - 29	2.475	2.339	4.814	2.613	2.424	5.037	1.940	1.755	3.695
30 - 34	2.385	2.147	4.532	2.349	2.186	4.535	2.372	2.167	4.539
35 - 39	2.314	2.273	4.587	2.249	2.039	4.288	2.371	2.174	4.544
40 - 44	2.444	2.274	4.718	2.177	2.087	4.264	2.130	1.988	4.119
45 - 49	2.736	2.618	5.354	2.224	2.138	4.363	2.054	1.875	3.930
50 - 54	2.834	2.649	5.483	2.470	2.369	4.839	1.987	1.933	3.920
55 - 59	2.701	2.779	5.480	2.633	2.501	5.134	2.016	1.970	3.986
60 - 64	2.209	2.334	4.543	2.536	2.572	5.108	2.198	2.150	4.347
65 - 69	1.481	1.939	3.420	2.112	2.301	4.413	2.233	2.205	4.437
70 - 74	1.558	2.276	3.834	1.340	1.728	3.068	1.962	2.154	4.116
75 - 79	1.218	2.140	3.358	998	1.650	2.648	1.379	1.745	3.123
80 - 84	670	1.460	2.130	703	1.485	2.188	646	1.089	1.735
85+	259	785	1.044	342	1.183	1.524	358	1.260	1.618
sv.	37.088	39.080	76.168	34.930	36.210	71.141	32.012	32.340	64.352

Tablica 11.24. Dobno-spolna struktura stanovništva Primorsko-goranske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	6.562	6.230	12.792	5.658	5.374	11.032	4.370	4.154	8.524
5 -- 9	6.134	5.793	11.927	6.481	6.146	12.627	4.984	4.733	9.717
10 -- 14	6.185	5.813	11.998	6.271	5.939	12.210	5.707	5.417	11.123
15 - 19	7.016	6.574	13.590	6.110	5.758	11.869	6.525	6.191	12.716
20 - 24	8.052	7.717	15.769	6.668	6.258	12.926	6.323	6.006	12.328
25 - 29	9.598	9.517	19.115	7.644	7.263	14.908	6.189	5.871	12.060
30 - 34	11.000	10.350	21.350	9.008	8.920	17.928	6.775	6.400	13.175
35 - 39	10.298	9.940	20.238	10.684	10.246	20.930	7.751	7.383	15.134
40 - 44	9.447	9.502	18.949	10.759	10.224	20.983	9.078	8.991	18.069
45 - 49	9.785	10.570	20.355	9.677	9.545	19.222	10.685	10.265	20.951
50 - 54	11.001	11.882	22.883	9.415	9.972	19.388	10.673	10.189	20.862
55 - 59	11.866	12.556	24.422	10.242	11.245	21.487	9.473	9.443	18.915
60 - 64	11.112	12.152	23.264	11.107	12.051	23.158	8.987	9.730	18.717
65 - 69	7.379	8.441	15.820	10.788	12.086	22.874	9.333	10.701	20.034
70 - 74	6.827	8.662	15.489	7.446	8.946	16.392	9.314	10.978	20.291
75 - 79	5.585	7.766	13.351	5.048	7.119	12.167	7.808	10.214	18.023
80 - 84	3.208	5.389	8.597	3.568	6.230	9.798	4.210	6.690	10.900
85+	1.481	3.677	5.158	2.013	5.737	7.750	2.467	7.504	9.971
sv.	142.536	152.531	295.067	138.586	149.060	287.647	130.652	140.859	271.511

Tablica 11.25. Dobno-spolna struktura stanovništva Šibensko-kninske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	2.409	2.349	4.758	2.097	1.992	4.089	1.789	1.702	3.491
5 -- 9	2.353	2.228	4.581	2.291	2.239	4.529	1.919	1.828	3.748
10 -- 14	2.820	2.573	5.393	2.213	2.111	4.324	1.981	1.885	3.866
15 - 19	3.126	3.140	6.266	2.539	2.309	4.848	2.178	2.129	4.307
20 - 24	3.121	2.931	6.052	2.931	2.843	5.774	2.068	1.951	4.019
25 - 29	3.215	2.934	6.149	2.961	2.828	5.789	2.323	2.041	4.364
30 - 34	3.220	2.952	6.172	2.959	2.661	5.619	2.644	2.499	5.143
35 - 39	3.199	3.000	6.199	3.016	2.741	5.757	2.657	2.516	5.173
40 - 44	3.232	3.137	6.369	3.023	2.812	5.835	2.686	2.415	5.101
45 - 49	3.609	3.514	7.123	3.020	2.918	5.938	2.774	2.539	5.313
50 - 54	4.012	3.879	7.891	3.258	3.205	6.463	2.790	2.625	5.415
55 - 59	4.224	3.915	8.139	3.650	3.591	7.241	2.774	2.717	5.491
60 - 64	3.680	3.789	7.469	3.916	3.694	7.610	2.955	2.953	5.907
65 - 69	2.626	2.854	5.480	3.590	3.625	7.215	3.206	3.246	6.452
70 - 74	2.920	3.725	6.645	2.476	2.751	5.227	3.229	3.220	6.450
75 - 79	2.539	3.467	6.006	2.047	2.737	4.785	2.621	2.935	5.555
80 - 84	1.507	2.462	3.969	1.670	2.661	4.331	1.449	1.949	3.398
85+	615	1.634	2.249	1.024	2.440	3.464	1.182	2.805	3.987
sv.	52.427	54.483	106.910	48.681	50.158	98.838	43.227	43.954	87.180

Tablica 11.26. Dobno-spolna struktura stanovništva Sisačko-moslavačke županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	3.897	3.772	7.669	2.783	2.682	5.465	1.989	1.910	3.900
5 -- 9	3.884	3.795	7.679	3.362	3.262	6.625	2.145	2.080	4.225
10 -- 14	4.447	4.186	8.633	3.502	3.449	6.951	2.359	2.293	4.652
15 - 19	4.982	4.674	9.656	3.896	3.713	7.608	2.950	2.862	5.812
20 - 24	4.938	4.632	9.570	4.411	4.059	8.470	2.973	2.866	5.839
25 - 29	5.525	4.877	10.402	4.303	3.867	8.171	3.108	2.735	5.843
30 - 34	5.526	4.938	10.464	4.497	3.860	8.357	3.364	2.811	6.175
35 - 39	5.572	5.134	10.706	4.784	4.182	8.966	3.200	2.737	5.937
40 - 44	5.558	5.191	10.749	4.876	4.487	9.363	3.509	2.983	6.492
45 - 49	6.246	5.799	12.045	4.888	4.653	9.541	3.919	3.475	7.395
50 - 54	6.395	6.209	12.604	5.339	5.082	10.421	4.062	3.860	7.922
55 - 59	6.452	6.473	12.925	5.662	5.571	11.232	4.061	4.024	8.085
60 - 64	5.566	6.077	11.643	5.610	5.808	11.418	4.370	4.364	8.734
65 - 69	3.748	4.784	8.532	4.943	5.633	10.576	4.399	4.719	9.118
70 - 74	3.634	5.309	8.943	3.216	4.401	7.617	3.940	4.791	8.730
75 - 79	3.045	5.148	8.193	2.229	3.918	6.147	2.875	4.320	7.195
80 - 84	1.730	3.626	5.356	1.597	3.626	5.223	1.329	2.909	4.238
85+	594	1.866	2.460	849	3.123	3.972	658	3.517	4.174
sv.	81.739	86.490	168.229	70.747	75.375	146.123	55.210	59.258	114.467

Tablica 11.27. Dobno-spolna struktura stanovništva Splitsko-dalmatinske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	12.280	11.570	23.850	10.804	10.261	21.065	9.983	9.485	19.469
5 -- 9	12.139	11.533	23.672	11.902	11.246	23.148	10.542	10.008	20.551
10 -- 14	12.792	12.312	25.104	12.105	11.433	23.538	10.894	10.340	21.234
15 - 19	14.235	13.949	28.184	12.475	11.937	24.412	11.985	11.330	23.315
20 - 24	14.636	13.986	28.622	13.772	13.485	27.257	12.203	11.555	23.758
25 - 29	15.107	14.698	29.805	14.641	14.174	28.815	12.621	12.144	24.766
30 - 34	15.283	14.981	30.264	15.070	14.573	29.642	13.969	13.745	27.714
35 - 39	15.213	14.880	30.093	15.378	15.063	30.441	14.841	14.394	29.235
40 - 44	15.131	14.992	30.123	15.339	15.004	30.344	15.214	14.713	29.928
45 - 49	15.667	15.676	31.343	15.117	14.907	30.023	15.434	15.126	30.560
50 - 54	16.418	16.793	33.211	15.274	15.259	30.533	15.273	14.983	30.256
55 - 59	16.152	16.546	32.698	15.842	16.242	32.084	14.856	14.768	29.625
60 - 64	13.694	15.432	29.126	15.794	16.368	32.162	14.666	14.917	29.583
65 - 69	9.359	11.126	20.485	13.843	15.521	29.363	14.590	15.492	30.083
70 - 74	9.484	11.785	21.269	9.276	11.580	20.857	13.493	14.955	28.447
75 - 79	7.312	10.413	17.725	6.989	9.703	16.692	10.356	13.163	23.519
80 - 84	4.399	7.520	11.919	5.008	8.505	13.513	5.530	8.694	14.224
85+	2.080	5.294	7.374	2.886	8.117	11.003	3.830	10.394	14.224
sv.	221.381	233.486	454.867	221.516	233.377	454.893	220.282	230.208	450.490

Tablica 11.28. Dobno-spolna struktura stanovništva Varaždinske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	4.297	4.113	8.410	3.553	3.409	6.963	3.095	2.952	6.047
5 -- 9	4.403	4.299	8.702	4.033	3.866	7.899	3.287	3.146	6.433
10 -- 14	4.620	4.554	9.174	4.290	4.158	8.448	3.494	3.356	6.850
15 - 19	5.235	5.081	10.316	4.445	4.382	8.827	3.974	3.812	7.786
20 - 24	5.478	4.984	10.462	4.930	4.853	9.783	4.208	4.080	8.288
25 - 29	6.186	5.720	11.906	5.255	4.879	10.134	4.325	4.250	8.575
30 - 34	6.425	5.965	12.390	5.772	5.276	11.048	4.772	4.684	9.455
35 - 39	6.243	5.629	11.872	6.258	5.848	12.107	5.085	4.720	9.805
40 - 44	6.057	5.780	11.837	6.205	5.664	11.869	5.600	5.140	10.740
45 - 49	6.704	6.468	13.172	5.885	5.536	11.421	6.064	5.717	11.781
50 - 54	6.730	6.547	13.277	6.203	6.086	12.289	5.956	5.520	11.476
55 - 59	6.463	6.200	12.663	6.404	6.404	12.808	5.538	5.349	10.887
60 - 64	5.285	5.428	10.713	6.073	6.118	12.191	5.631	5.790	11.420
65 - 69	3.711	4.602	8.313	5.035	5.378	10.413	5.447	5.926	11.373
70 - 74	3.114	4.847	7.961	3.323	4.293	7.616	4.596	5.389	9.985
75 - 79	2.329	4.494	6.823	2.153	3.841	5.993	3.111	4.337	7.448
80 - 84	1.269	3.141	4.410	1.312	3.328	4.640	1.446	2.966	4.412
85+	551	1.902	2.453	652	2.882	3.534	635	3.446	4.080
sv.	85.100	89.754	174.854	81.781	86.203	167.984	76.263	80.579	156.842

Tablica 11.29. Dobno-spolna struktura stanovništva Virovitičko-podravске županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	2.170	1.937	4.107	1.855	1.792	3.647	1.569	1.504	3.073
5 -- 9	2.122	1.995	4.117	2.031	1.875	3.906	1.694	1.635	3.329
10 -- 14	2.387	2.222	4.609	2.018	1.859	3.877	1.754	1.701	3.455
15 - 19	2.742	2.797	5.539	2.184	2.021	4.205	1.933	1.782	3.715
20 - 24	2.811	2.546	5.357	2.513	2.511	5.024	1.890	1.725	3.614
25 - 29	2.765	2.580	5.345	2.654	2.491	5.145	1.993	1.795	3.788
30 - 34	2.834	2.549	5.383	2.576	2.334	4.910	2.260	2.221	4.481
35 - 39	2.545	2.477	5.022	2.639	2.401	5.040	2.386	2.226	4.612
40 - 44	2.625	2.612	5.237	2.481	2.356	4.837	2.329	2.125	4.454
45 - 49	3.141	3.114	6.255	2.357	2.388	4.745	2.407	2.225	4.632
50 - 54	3.373	3.255	6.628	2.723	2.789	5.512	2.244	2.191	4.435
55 - 59	3.166	3.084	6.250	3.053	3.083	6.136	2.087	2.208	4.295
60 - 64	2.552	2.658	5.210	2.916	2.969	5.885	2.341	2.547	4.887
65 - 69	1.623	2.185	3.808	2.359	2.570	4.929	2.459	2.740	5.199
70 - 74	1.540	2.366	3.906	1.437	1.976	3.413	2.085	2.505	4.589
75 - 79	1.149	2.242	3.391	955	1.752	2.707	1.370	1.962	3.332
80 - 84	651	1.618	2.269	629	1.523	2.151	589	1.263	1.852
85+	261	743	1.004	322	1.223	1.545	277	1.351	1.627
sv.	40.457	42.980	83.437	37.702	39.911	77.613	33.664	35.705	69.370

Tablica 11.30. Dobno-spolna struktura stanovništva Vukovarsko-srijemske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	4.573	4.388	8.961	3.646	3.492	7.138	3.043	2.904	5.947
5 -- 9	4.835	4.635	9.470	4.060	3.922	7.982	3.207	3.078	6.285
10 -- 14	5.448	5.136	10.584	4.413	4.237	8.650	3.291	3.165	6.455
15 - 19	6.037	5.924	11.961	4.931	4.649	9.580	3.715	3.586	7.301
20 - 24	5.708	5.475	11.183	5.536	5.310	10.845	3.966	3.748	7.714
25 - 29	6.066	5.393	11.459	5.298	5.039	10.336	4.267	3.829	8.096
30 - 34	5.548	5.242	10.790	5.283	4.637	9.920	4.654	4.262	8.916
35 - 39	5.646	5.456	11.102	5.111	4.662	9.773	4.368	4.087	8.455
40 - 44	5.733	5.512	11.245	4.999	4.882	9.881	4.448	3.895	8.342
45 - 49	6.518	6.328	12.846	5.118	5.020	10.138	4.377	4.058	8.435
50 - 54	6.642	6.436	13.078	5.662	5.610	11.271	4.300	4.334	8.634
55 - 59	6.162	6.438	12.600	6.050	5.989	12.039	4.387	4.453	8.840
60 - 64	5.138	5.727	10.865	5.635	5.923	11.558	4.767	4.924	9.691
65 - 69	3.409	4.635	8.044	4.671	5.410	10.081	4.828	5.130	9.957
70 - 74	3.429	5.063	8.492	2.976	4.187	7.163	4.041	4.851	8.892
75 - 79	2.696	4.830	7.526	2.122	3.727	5.849	2.757	4.032	6.790
80 - 84	1.450	3.059	4.509	1.486	3.347	4.834	1.247	2.611	3.859
85+	500	1.670	2.170	729	2.622	3.351	622	2.850	3.472
sv.	85.538	91.347	176.885	77.724	82.665	160.389	66.284	69.799	136.083

Tablica 11.31. Dobno-spolna struktura stanovništva Zadarske županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	4.473	4.340	8.813	4.235	4.022	8.257	3.951	3.756	7.707
5 -- 9	4.320	4.154	8.474	4.524	4.351	8.875	4.165	3.954	8.120
10 -- 14	4.650	4.392	9.042	4.332	4.185	8.516	4.309	4.090	8.399
15 - 19	5.360	5.133	10.493	4.506	4.278	8.784	4.595	4.422	9.017
20 - 24	5.153	4.968	10.121	5.202	4.972	10.175	4.420	4.288	8.707
25 - 29	5.272	5.289	10.561	5.371	5.191	10.561	4.636	4.452	9.088
30 - 34	5.712	5.661	11.373	5.293	5.272	10.566	5.377	5.192	10.569
35 - 39	5.592	5.618	11.210	5.687	5.663	11.350	5.552	5.384	10.936
40 - 44	5.470	5.277	10.747	5.774	5.779	11.553	5.443	5.412	10.855
45 - 49	5.757	5.751	11.508	5.535	5.408	10.943	5.787	5.756	11.543
50 - 54	5.989	5.854	11.843	5.632	5.563	11.195	5.817	5.831	11.648
55 - 59	6.193	6.032	12.225	5.827	5.809	11.636	5.502	5.419	10.922
60 - 64	5.819	5.867	11.686	5.939	5.879	11.819	5.465	5.505	10.970
65 - 69	4.448	4.944	9.392	5.671	5.806	11.477	5.422	5.617	11.039
70 - 74	4.135	4.747	8.882	4.303	4.907	9.210	5.118	5.451	10.568
75 - 79	3.222	4.371	7.593	3.225	4.140	7.364	4.272	5.018	9.289
80 - 84	1.710	2.787	4.497	2.243	3.567	5.809	2.581	3.777	6.359
85+	860	2.060	2.920	1.247	3.272	4.518	1.781	4.613	6.394
sv.	84.135	87.245	171.380	84.545	88.064	172.610	84.193	87.936	172.130

Tablica 11.32. Dobno-spolna struktura stanovništva Zagrebačke županije, procjena i projekcije 2013., 2020. i 2030.

Starost	1.1.2013.			1.1.2020.			1.1.2030.		
	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.	m.	ž.	sv.
0 - 4	8.603	8.171	16.774	7.388	7.037	14.425	6.711	6.378	13.089
5 -- 9	8.559	8.118	16.677	8.321	7.907	16.228	7.053	6.704	13.757
10 -- 14	8.862	8.553	17.415	8.556	8.107	16.663	7.466	7.104	14.571
15 - 19	9.533	9.080	18.613	8.734	8.396	17.131	8.393	7.980	16.374
20 - 24	9.600	9.332	18.932	9.359	8.983	18.341	8.641	8.214	16.855
25 - 29	10.495	10.259	20.754	9.634	9.337	18.971	8.861	8.579	17.440
30 - 34	11.752	11.241	22.993	10.151	9.989	20.141	9.533	9.212	18.746
35 - 39	11.612	11.277	22.889	11.444	11.030	22.474	9.814	9.532	19.345
40 - 44	11.162	10.651	21.813	11.832	11.450	23.282	10.281	10.114	20.394
45 - 49	11.233	11.117	22.350	11.273	10.862	22.135	11.480	11.086	22.566
50 - 54	11.116	11.753	22.869	11.054	10.810	21.864	11.741	11.436	23.176
55 - 59	11.601	12.240	23.841	10.774	11.363	22.137	10.999	10.768	21.768
60 - 64	9.958	10.873	20.831	10.862	11.910	22.771	10.463	10.572	21.035
65 - 69	7.162	8.335	15.497	9.740	11.117	20.857	9.665	10.824	20.489
70 - 74	5.900	7.850	13.750	6.742	8.425	15.167	8.823	10.792	19.615
75 - 79	4.139	7.145	11.284	4.462	6.626	11.088	6.671	9.225	15.896
80 - 84	2.298	4.966	7.264	2.653	5.410	8.063	3.433	5.968	9.401
85+	1.001	3.155	4.156	1.317	4.443	5.760	1.680	5.470	7.149
sv.	154.586	164.116	318.702	154.296	163.202	317.499	151.709	159.957	311.666

